

ZAŁĄCZNIK DO UCHWAŁY NR
RADY GMINY ŁUŻNA
Z DNIA



STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY ŁUŻNA
NA LATA 2024-2028

projekt 2024

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII.....	5
1. PODSTAWY PRAWNE	5
2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE	6
II. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY	18
III. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE.	
OBSZARY PROBLEMOWE	18
1. UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE	18
2. POTENCJAŁ GOSPODARCZY I PROBLEM BEZROBOCIA	26
3. PRZEZWYCIĘŻANIE TRUDNYCH SYTUACJI ŻYCIOWYCH I WSPIERANIE RODZIN... ..	32
4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I PROCES STARZENIA SIĘ	42
5. ZDROWIE I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	47
6. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC DOMOWA	50
7. EDUKACJA I WYCHOWANIE, OPIEKA NAD DZIEĆMI DO LAT 3.	57
8. KULTURA, SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA	58
9. EKONOMIA SPOŁECZNA I SOLIDARNA	62
10. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	67
11. KWESTIA UCHODźCÓW	68
12. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”	70
13. ANALIZA SWOT	85
14. WNIOSKI Z DIAGNOZY	88
IV. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	91
V. PROGRAMY I PROJEKTY.....	103
VI. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII.....	104
SPIS TABEL I WYKRESÓW	108

WPROWADZENIE

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z podstawowych narzędzi służących na poziomie lokalnym realizacji polityki społecznej. Przedstawia koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji tej polityki, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności.

Niniejsza Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łuzna została przygotowana na lata 2024-2028. Powstała w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Łuznej w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych i przy szerokich konsultacjach społecznych. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, poza przedstawicielami sektora pomocy społecznej, przedstawiciele oświaty, kultury, sportu i rekreacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, a także policji, organizacji pozarządowych, kościoła oraz mieszkańcy gminy.

Strategia ma umocowanie w dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie globalnym, europejskim, ogólnopolskim i samorządowym skąd, stosownie do potrzeb mieszkańców, przenosi priorytetowe cele i kierunki działań na poziom lokalny. Dokument umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

Strategia składa się z sześciu części. W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu oraz jego uwarunkowania strategiczne i programowe.

Druga część strategii obejmuje ogólną charakterystykę gminy, z kolei trzecia część zawiera diagnozę sytuacji społecznej na jej terenie, która została przygotowana w oparciu o dane pozyskane z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także analizę ankiet skierowanych do mieszkańców gminy, w tym przedstawicieli samorządu lokalnego. Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach: *Ubóstwo i wykluczenie społeczne;*

Potencjał gospodarczy i problem bezrobocia; Przewyciężanie trudnych sytuacji życiowych i wspieranie rodzin; Sytuacja demograficzna i Proces starzenia się, Zdrowie i problem niepełnosprawności; Uzależnienia i przemoc domowa; Edukacja i Wychowanie, Opieka nad dziećmi do lat 3.; Kultura, Sport, Rekreacja i Turystyka; Ekonomia społeczna i solidarna; Bezpieczeństwo publiczne; Kwestia uchodźców.

W czwartej części strategii, na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy oraz przy uwzględnieniu kompetencji samorządu gminnego, zostały sformułowane: misja, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań niezbędnych do podjęcia w okresie programowania dokumentu. Zostali również wskazani realizatorzy strategii, przedstawione źródła finansowania dokumentu i czas realizacji wyznaczonych w nim kierunków działań, ramy finansowe strategii oraz prognoza zmian.

W piątej części dokumentu wskazane są programy oraz przedstawiona jest informacja na temat projektów mogących służyć realizacji strategii.

Szósta część strategii zawiera informacje na temat sposobu realizacji dokumentu oraz prowadzenia jego monitoringu i ewaluacji przy wykorzystaniu przygotowanego zestawu wskaźników monitoringowych.

Istniejące obecnie ogromne zapotrzebowanie na myślenie i działanie strategiczne wymaga podkreślenia, że przygotowanie strategii to dopiero część teoretyczna procesu, którą należy uzupełnić praktyką i działaniem, czyli wdrożeniem dokumentu. Za jego skuteczność odpowiedzialni są lokalni politycy, działacze, przedstawiciele instytucji gminnych współpracujący z administracją rządową i samorządową szczebla ponadgminnego, a także z przedstawicielami sektora prywatnego (tzw. „drugiego sektora”) oraz sektora ekonomii społecznej i solidarnej (tzw. „trzeciego sektora”). Tylko bowiem skoordynowana współpraca, wola i determinacja w przeznaczaniu i pozyskiwaniu środków finansowych przełoży się na skuteczność realizacji strategii.

I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII

1. PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łużna na lata 2024-2028 wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Do aktów prawnych regulujących treść strategii oraz wpływających na jej realizację należą również m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,

- ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
- ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej,
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
- ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe,
- ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łużna na lata 2024-2028 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu globalnym, europejskim, krajowym i samorządowym. Należą do nich:

- Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju,
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027,
- Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
- Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027,
- Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027,

- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030,
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej,
- Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gorlickiego na lata 2021-2027,
- Strategia Rozwoju Gminy Łużna na lata 2021-2030 pn. „Łużna 2030”.

Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju jest przyjętym przez Organizację Narodów Zjednoczonych programem działań, definiującym model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.

Dokument obejmuje 17 celów zrównoważonego rozwoju oraz powiązanych z nimi 169 zadań. Cele te są następujące: 1. Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie, 2. Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo, 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt, 4. Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie, 5. Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt, 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi, 7. Zapewnić wszystkim dostęp do stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie, 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi, 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność, 10. Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami, 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu, 12. Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji, 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom, 14. Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony,

15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej, 16. Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu, 17. Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Polska perspektywa działań na rzecz Agendy 2030 została sformułowana w **Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju**, która stanowi instrument elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi kraju, wskazując cele i niezbędne działania, instrumenty realizacyjne i kluczowe projekty zapewniające jej wdrożenie. Dokument ustala także system koordynacji, wyznaczając role poszczególnym podmiotom publicznym oraz sposoby współpracy ze światem biznesu, nauki i społeczeństwem.

Strategia przedstawia nowy model rozwoju, tj. rozwój odpowiedzialny, czyli taki, który budując siłę konkurencyjną z wykorzystaniem nowych czynników wzrostu, zapewnia udział i korzyści wszystkim grupom społecznym zamieszkującym różne miejsca naszego kraju. Jednocześnie w nowym modelu potrzeby obecnego pokolenia będą realizowane bez umniejszania szans przyszłych pokoleń.

Głównym celem wszystkich działań i przedsięwzięć przewidzianych w dokumencie jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Oczekiwanym efektem realizacji strategii będzie zwiększenie zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat.

Celem głównym dokumentu Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest poprawa jakości życia Polaków. Osiągnięcie

tego celu uzależniono od podjęcia działań w trzech obszarach strategicznych: konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji), równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji) oraz efektywności i sprawności państwa. W każdym z tych obszarów strategicznych zostały określone strategiczne cele rozwojowe, które uzupełniono sprecyzowanymi kierunkami interwencji.

Do celów rozwojowych zaliczono następujące cele: 1. Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji, 2. Zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym, 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki, 4. Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki, 5. Stworzenie Polski Cyfrowej, 6. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”, 7. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska, 8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, 9. Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego, 10. Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej, 11. Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 roku, w którym odzwierciedlenie znajdują określone w filarze „rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony” postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Strategia jest punktem odniesienia dla Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027, będąc zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej, zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich. W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie

podejście ma się przełożyć na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju.

Jednym z celów dokumentu jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo; wskazano w nim obszary strategicznej interwencji, które otrzymają szczególne wsparcie (tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej).

Strategia wspiera konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. Istotny nacisk położono w niej również na rozwijanie kompetencji administracji publicznej w zakresie prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, a zwłaszcza wspierania powiązań pomiędzy lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki. W tym kontekście zakładając zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej, stworzono w dokumencie warunki do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnymi.

Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027 określa strategię wykorzystania funduszy europejskich w ramach polityk unijnych: polityki spójności i wspólnej polityki rybołówstwa w Polsce w latach 2021-2027. Budżet dla Polski wynosi 76 mld euro.

Polityka spójności na lata 2021-2027 ma obejmować następujące fundusze: Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+) i Fundusz Sprawiedliwej Transformacji (FST). Około 60% funduszy z polityki spójności przekazanych zostanie do programów krajowych, m.in. z obszaru infrastruktury i środowiska, badań i wsparcia innowacyjności, rozwoju cyfrowego. Pozostałe 40% otrzymają programy regionalne w poszczególnych województwach.

Umowa Partnerstwa zakłada kontynuację realizacji dotychczasowych programów krajowych, szesnastu programów regionalnych oraz programów współpracy transgranicznej i transnarodowej.

Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027

stanowi kolejny etap do dalszego rozwoju społecznego i gospodarczego kraju. Program służy realizacji wsparcia na rzecz m.in. poprawy sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia.

Cele Programu zakładają: wsparcie samozatrudnienia poprzez udzielanie preferencyjnych pożyczek na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej, rozwój potencjału instytucji i służb rynku pracy, wpieranie przedsiębiorców, innych pracodawców oraz ich pracowników w obszarach kluczowych dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, poprawę jakości systemów kształcenia oraz rozwój edukacji włączającej, wspieranie procesu uczenia się przez całe życie, w tym kompetencji cyfrowych osób dorosłych, wsparcie systemu szkolnictwa wyższego, w tym w dostosowaniu oferty do wyzwań związanych z cyfrową i zieloną transformacją, wspieranie instytucji odpowiedzialnych za integrację społeczno-zawodową migrantów, rozwój potencjału instytucji działających w sferze integracji społecznej, usług społecznych i ekonomii społecznej, rozwój opieki nad najmłodszymi dziećmi m.in. poprzez tworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. i podnoszenie kompetencji kadr w tym obszarze zapewnienie równych szans dla osób z niepełnosprawnościami, wsparcie systemu ochrony zdrowia, w tym kształcenie podyplomowe lekarzy, pielęgniarek, położnych oraz innych zawodów związanych z ochroną zdrowia, budowanie potencjału partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, rozwój innowacji społecznych i upowszechnianie przetestowanych rozwiązań. Planowany budżet Programu wynosi 21,7 mld zł, a wkład Unii Europejskiej: 18 mld zł.

Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027 to program, który obejmuje pomoc żywnościową w formie paczek żywnościowych lub posiłków oraz realizację działań towarzyszących (np. warsztaty, doradztwo), które mają na celu poprawę sytuacji osób potrzebujących i najuboższych. Budżet całego programu wynosi 2,7 mld zł, a wkład Unii Europejskiej 2,4 mld zł.

Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 jest jednym z szesnastu programów regionalnych, określających strategię wykorzystania funduszy unijnych na terenie województw.

Kwota będąca w dyspozycji Małopolski wynosi 2,690 mld euro i uwzględnia trzy źródła finansowania programu: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny oraz Fundusz Sprawiedliwej Transformacji, który będzie dedykowany Małopolsce Zachodniej. Szczegółowy zakres wsparcia Funduszy Europejskich w Małopolsce jest następujący: badania i rozwój (B+R) oraz przedsiębiorczość: 311.976.380 mln euro, ochrona środowiska – 509.977.736 mln euro, transport miejski – 136.256.409 mln euro, transport regionalny – 200.844.461 mln euro, infrastruktura społeczna – 298.846.736 mln euro, rynek pracy, edukacja i włączenie społeczne – 659.284.451 mln euro, wsparcie dla wspólnot lokalnych – 211.337.246 mln euro, sprawiedliwa transformacja Małopolski Zachodniej – 264.558.697 mln euro (w tym pomoc techniczna) oraz pomoc techniczna – 97.216.227 (bez Fundusz Sprawiedliwej Transformacji).

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030 jest dokumentem, który określa ramy strategiczne dla działań służących dalszemu ograniczaniu ubóstwa, rozwijaniu usług społecznych oraz wspieraniu integracji społecznej.

Głównym celem przyjętej polityki publicznej jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Określone w dokumencie priorytety i działania koncentrują się na następujących obszarach: przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży, przeciwdziałanie bezdomności, rozwijanie usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, wspieranie osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej oraz wspieranie integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.

Dokument ustanawiając ramy strategiczne tak dla działań ogólnokrajowych, jak i regionalnych, umożliwia planowanie i realizację przedsięwzięć w obszarze przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, finansowanych zarówno ze środków krajowych, jak i z funduszy europejskich, przewidzianych w perspektywie finansowej na lata 2021-2027.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej jest dokumentem służącym realizacji celów dotyczących rozwoju ekonomii społecznej wyznaczonych w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz w strategiach zintegrowanych. Dokument porządkuje kierunki interwencji publicznej i działań wpływających na możliwości wykorzystania aktywności podmiotów sektora ekonomii społecznej, w tym spółdzielni, jako instrumentu aktywnej polityki społecznej oraz polityki rozwoju społecznego i lokalnego.

W programie przedstawiono przede wszystkim plany i działania realizowane przez administrację rządową na szczeblu krajowym oraz kompleksową strukturę systemu wsparcia ekonomii społecznej na poziomie regionalnym, z uwzględnieniem roli innych przedstawicieli sektora administracji rządowej, a także jednostek samorządu terytorialnego i sektora ekonomii społecznej i solidarnej.

Działania przewidziane w dokumencie ujęto w czterech obszarach tematycznych: 1. Solidarna wspólnota lokalna (obejmuje priorytety dotyczące rozwoju usług społecznych i włączenie podmiotów ekonomii społecznej w rozwój lokalny), 2. Solidarny rynek pracy (zawiera priorytety dotyczące wspierania reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w jednostkach reintegracyjnych, aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych i starszych w podmiotach ekonomii społecznej oraz tworzenie miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w przedsiębiorstwach społecznych), 3. Konkurencyjna przedsiębiorczość społeczna (obejmuje priorytety zakładające zwiększenie konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej oraz wsparcie w rozwoju profesjonalizacji i współdziałania podmiotów ekonomii społecznej współpracę międzysektorową), 4. Solidarne społeczeństwo (zawiera priorytety obejmujące kształtowanie wśród młodzieży pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej i budowę marki ekonomii społecznej).

Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” jest dokumentem, który stanowi podstawę polityki rozwoju województwa małopolskiego. Na podstawie diagnozy i analizy trendów rozwojowych wyznaczono kierunki polityki rozwoju.

Kierunki działań odnoszące się do problematyki społecznej zakładają m.in.: wsparcie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (poradnictwo rodzinne oraz programy edukacyjne na rzecz wzrostu kompetencji

wychowawczych rodziców, rozwijanie i sieciowanie usług wczesnego wielospecjalistycznego wsparcia rozwoju dziecka, rozwój usług opiekuńczych nad dziećmi do lat 3, rozwój usług środowiskowych wspierających funkcjonowanie rodziny, profilaktyka przemocy w rodzinie), kampanie edukacyjne przygotowujące młodzież do pełnienia ról rodzinnych, społecznych i zawodowych, a także propagujące ideę wolontariatu, rozwój oferty sprzyjającej aktywizacji i integracji społecznej, w tym w wymiarze międzypokoleniowym, pomoc osobom starszym i osobom z niepełnosprawnościami poprzez środowiskowe formy aktywizacji i wsparcia oraz rozwój placówek pobytu dziennego i opieki całodobowej, pomoc osobom sprawującym opiekę nad członkiem rodziny wymagającym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, integrację społeczną osób w szczególnie trudnej sytuacji życiowej, w tym poprzez działania w zakresie interwencji kryzysowej, rozwój mieszkalnictwa socjalnego, wspomaganego i chronionego, działania z zakresu systemu pieczy zastępczej zgodne z zasadami deinstytucjonalizacji oraz wsparcie procesu usamodzielniania wychowanków, poprawę skuteczności, jakości i efektywności usług społecznych, w tym systemowe rozwiązania dla zapewnienia adekwatnych do potrzeb kadr pomocy i integracji społecznej.

Za ważne uznano również wsparcie na rzecz uzyskania dobrej jakości zatrudnienia (aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy, wsparcie na rzecz zmiany zatrudnienia na dające lepsze perspektywy rozwoju zawodowego, kompleksowe rozwiązania sprzyjające podejmowaniu przez cudzoziemców pracy długoterminowej, szczególnie w zawodach deficytowych, systemowe działania ułatwiające reemigrantom podejmowanie aktywności zawodowej), działania wspierające aktywizację społeczno-zawodową adresowane do pracodawców (wdrażanie rozwiązań z zakresu kształtowania przyjaznego, prozdrowotnego środowiska pracy, zwłaszcza w kontekście zagrożeń psychospołecznych, upowszechnianie stosowania elastycznych form świadczenia pracy oraz wdrażanie rozwiązań (organizacyjnych, technologicznych) umożliwiających rozwój pracy zdalnej, zwiększanie skłonności pracodawców do inwestowania w aktualizację wiedzy i rozwój kompetencji pracowników, działania na rzecz wsparcia zatrudnienia, w szczególności osób z niepełnosprawnościami oraz osób powyżej 50. roku życia), programy przekwalifikowywania pracowników zagrożonych utratą pracy lub pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie, rozwój ekonomii społecznej oraz doskonalenie i dostosowywanie działań służb zatrudnienia do aktualnej sytuacji na rynku pracy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Gorlickiego na lata 2021-2027 jest dokumentem strategicznym, w którym na podstawie diagnozy problemów społecznych występujących na terenie powiatu, wyznaczono cele i działania polityki społecznej powiatu.

Do celów operacyjnych zaliczono: tworzenie sieci wsparcia dla osób starszych, długotrwale lub ciężko chorych, podnoszenie standardów usług świadczonych w domach pomocy społecznej, wzmocnienie działań mających na celu likwidację barier ograniczających społeczne i zawodowe funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami, wsparcie osób z problemami zdrowia psychicznego w środowisku lokalnym, przywracanie osób z niepełno-sprawnościami do samodzielnego funkcjonowania w środowisku, zwiększenie możliwości niezależnego życia osób z niepełnosprawnościami oraz wsparcie ich opiekunów, wsparcie i rozwój różnych form rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu, pomoc i wsparcie usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej, zapewnienie osobom/rodzinom pomocy w sytuacjach kryzysowych i prowadzenie działań preinterwencyjnych, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i pomoc osobom/rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie, przeciwdziałanie uzależnieniom i pomoc osobom/rodzinom uzależnionym.

Strategia Rozwoju Gminy Łużna na lata 2021-2030 pn. „Łużna 2030” jest podstawowym dokumentem strategicznym gminy, który, na podstawie diagnozy sytuacji w gminie, wyznacza kierunki jej rozwoju.

Do istotnym z punktu widzenia niniejszego dokumentu zaliczono następujące kierunki działań: efektywne wykorzystanie środków z funduszu przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii na realizację działań promujących spędzanie czasu w zdrowy sposób, podejmowanie działań mających na celu ochronę zdrowia, w tym rehabilitacja i profilaktyka zdrowotna, wsparcie rozwoju funkcjonowania opieki zdrowotnej, kształtowanie właściwych postaw prozdrowotnych, realizacja zadań prozdrowotnych w oparciu o ustawę o zdrowiu publicznym, udział w programach aktywizujących seniorów, zapewnienie oferty dla seniorów: kultura, sport, rekreacja, infrastruktura, rehabilitacja, opieka medyczna, wspieranie działań aktywizujących wszystkie pokolenia mieszkańców gminy, zwłaszcza w zakresie wymiany doświadczeń międzypokoleniowych, likwidacja barier architektonicznych, modernizacja placówek oświatowych na terenie gminy wraz z infrastrukturą towarzyszącą, doposażenie placówek oświatowych w sprzęt

specjalistyczny, pomoce edukacyjne, laboratoria itp., wsparcie nauczycieli w dostosowaniu do wymagań rynku edukacyjnego oraz w doształcaniu i podnoszeniu kwalifikacji, przygotowanie placówek pod względem dostępności dla osób niepełnosprawnych, rozwijanie działalności świetlic, prowadzenie różnych zajęć rozwijających dzieci i młodzież, stworzenie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju i aktywnego czasu wolnego, budowa i rozbudowa małej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej (ścieżki pieszo-rowerowe, wiaty przystankowe, siłownie zewnętrzne, place zabaw), rozbudowa sieci ścieżek rowerowych i infrastruktury rowerowej, budowa lub modernizacja infrastruktury turystycznej, budowa lub modernizacja infrastruktury sportowej, wzbogacenie oferty rekreacyjnej i sportowej dla mieszkańców gminy, aktywizacja mieszkańców poprzez promocję i wspieranie działających na terenie gminy organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, włączenie organizacji pozarządowych jako partnera w realizacji zadań publicznych, wsparcie organizacyjne i merytoryczne organizacji pozarządowych oraz instytucji współpracujących z gminą i gminnymi jednostkami organizacyjnymi, realizacja funduszu sołeckiego na rzecz mieszkańców oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego poprzez promowanie budżetu obywatelskiego.

Za ważne uznano również kierunki działań przewidujące: zwiększenie poziomu konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, stworzenie korzystnych warunków prawno-finansowych dla rozwoju przedsiębiorstw i zakładania nowych podmiotów, modernizację i rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw na terenie gminy przy wykorzystaniu m.in. regionalnych funduszy gwarancyjnych i pożyczkowych oraz dotacji z Unii Europejskiej, wzmacnianie roli instytucji okołobiznesowych pełniących funkcje doradcze dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw, m.in. poprzez wspólne tworzenie programów wspierania przedsiębiorczości, rozwijania pomiędzy firmami współpracy ułatwiającej pozyskiwanie funduszy z Unii Europejskiej i efektywne ich wykorzystanie przez małe i średnie przedsiębiorstwa, wprowadzenie systemu zachęt i instrumentów wsparcia dla młodych ludzi kończących różne typy szkół, aby chcieli swoją przyszłość osobistą i zawodową związać z gminą, a tych, którzy wyjechali zachęcić do powrotu, stworzenie systemu zachęt inwestycyjnych dla inwestorów zewnętrznych poprzez udostępnianie powierzchni do prowadzenia działalności gospodarczej i przygotowaniu terenów inwestycyjnych, promocja i wspieranie rozwoju przedsiębiorczości poprzez udzielanie dofinansowania do rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej, wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy

oraz ochronę istniejących m.in. poprzez podnoszenie kompetencji i kwalifikacji kapitału ludzkiego, badanie oraz prognozowanie zmian na rynku pracy i praktyczne wykorzystywanie efektów badań, wykorzystanie dostępnych usług i instrumentów rynku pracy w celu dopasowania form wsparcia do indywidualnych potrzeb poszczególnych odbiorców w ramach aktywizacji zawodowej osób w wieku produkcyjnym biernych zawodowo lub bezrobotnych, w szczególności kobiet, osób w wieku 50 lat i więcej, powracających z zagranicy i osób z niepełnosprawnościami, wspieranie rynku pracy poprzez działania sprzyjające podejmowaniu zatrudnienia przez cudzoziemców, podejmowanie działań mających na celu łagodzenie negatywnych skutków wywołanych na rynku pracy wystąpieniem pandemii Covid-19.

II. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Łużna jest gminą wiejską, położoną w województwie małopolskim, w powiecie gorlickim. W obrębie powiatu gorlickiego sąsiaduje z gminami Bobowa, Gorlice i Moszczenica, a także z gminą Grybów w powiecie nowosądeckim.

Gmina zajmuje powierzchnię 56,24 km², co stanowi 5,81% powierzchni powiatu. W jej skład wchodzi sołectwa: Biesna, Łużna, Mszanka, Szalowa, Wola Łużańska i miejscowość bez statusu sołectwa – Bieśnik.

Gmina Łużna położona jest na Pogórzu Karpackim na obszarze Pogórza Ciężkowickiego i Obniżenia Gorlickiego. Łużna leży w dolinie potoku Łużnianka. Krajobraz gminy jest urozmaicony, charakteryzuje go malownicza dolina i wzgórza o łagodnych stokach. Lasy zajmują ok. 1/5 obszaru gminy.

Łużna leży 12 km od Gorlic, 35 km od Nowego Sącza, niespełna 40 km od Jasła, 45 km od Tarnowa, a ok 120 km dzieli ją od stolicy województwa – Krakowa. Przez gminę przebiega droga wojewódzka nr 977 Tarnów – Konieczna. System komunikacyjny gminy uzupełniają sieci dróg powiatowych oraz gminnych. Przez Łużną prowadzi także linia kolejowa nr 108, ze stacją kolejową w Woli Łużańskiej i przystankiem osobowym w Szalowej.

Historię gminy (pierwsze wzmianki pochodzą z XV w.) dokumentują zachowane zabytki, głównie o charakterze sakralnym. Najważniejsze z nich to: Kościół św. Marcina Biskupa w Łużnej, Kościół św. Michała Archanioła w Szalowej oraz liczne cmentarze wojenne – w Biesnej i Łużnej. Wpisany do rejestru zabytków jest także park dworski w Biesnej.

III. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE.

OBSZARY PROBLEMOWE

1. UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

Ubóstwo odnosi się do osób, rodzin lub grup, których zasoby – materialne, kulturowe i społeczne są ograniczone w stopniu wykluczającym je z normalnego sposobu życia w kraju, w którym mieszkają. Wyróżnia się dwie postaci ubóstwa: absolutne i relatywne. Ubóstwo absolutne definiowane jest jako niemożność zaspokojenia potrzeb uznawanych za podstawowe, natomiast ubóstwo relatywne jest przedstawiane jako forma nadmiernej nierówności społecznej.

Wykluczenie jest sytuacją oznaczającą niemożność uczestnictwa w życiu społecznym na jego wielu płaszczyznach – w życiu gospodarczym, politycznym i kulturowym poprzez brak dostępu do zasobów, dóbr i instytucji lub ograniczenie praw. Wykluczenie dotyka i może dotyczyć m.in. osoby w kryzysie bezdomności, starsze, samotne, z niepełnosprawnościami, w konflikcie z prawem, naruszające normy społeczne, ubogie, o ograniczonym dostępie do informacji.

Działania przeciwdziałające ubóstwu i wykluczeniu zawarte są m.in. w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030”. Głównym ich założeniem jest tworzenie dla ludzi borykających się z ubóstwem i wykluczeniem perspektyw, szans i sposobności oraz zasobów, które przywrócą im możliwości pełnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Dla efektywnego podjęcia działań zaradczych istotne jest ustalenie źródeł problemu, a te w przypadku ubóstwa znajdują się zarówno w czynnikach ekonomicznych, jak i pozaekonomicznych. W literaturze przedmiotu przyczyny ubóstwa są podzielone na trzy grupy: osobowe, subiektywne oraz obiektywno-strukturalne. Przyczyny należące do pierwszej grupy są niezależne od jednostki i zalicza się do nich kalectwo, niepełnosprawność umysłową i fizyczną, choroby długotrwałe czy podeszły wiek. Osoby znajdujące się w tej grupie trafiły tam m.in. poprzez wady wrodzone, choroby czy w wyniku tragicznych zdarzeń losowych i nie są w stanie zapewnić sobie minimum egzystencji oraz brać swobodnego udziału w życiu społecznym. Druga grupa to obszar czynników subiektywnych, do której należą przyczyny zależne od jednostki. Zaliczamy do niej postawy i cechy charakteru osób dotkniętych przez ubóstwo, a są to m.in.: odmienny system wartości od powszechnie obowiązującego w danej społeczności, brak zasad, niechęć do pracy, a także do nauki, nieuczciwość, niezaradność i niegospodarność, lenistwo. Grupa trzecia to przyczyny obiektywno-strukturalne – niezależne od woli jednostki czy grupy. Zalicza się do niej pomoc udzielaną przez państwo, gdyż poprzez świadczenia socjalne lub inne działania społeczeństwo może także utracić motywację do pracy i kształcenia się.

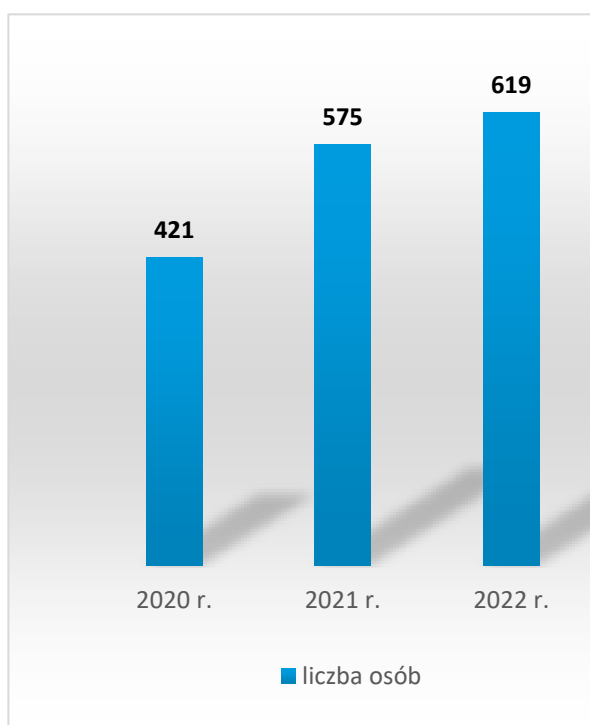
Ubóstwo i wykluczenie mogą mieć podobne przyczyny, zwykle różnorodne występujące na poziomie bliższym jednostce i rodzinie oraz odnoszące się do całych społeczeństw. Zagrożeniami są m.in.: starość, niepełnosprawność, choroby, śmierć w rodzinie, rozwód, konflikt z prawem, wychowanie się w rodzinie dysfunkcyjnej, z niskimi zasobami materialnymi i kulturowymi; dyskryminujące

zachowania w miejscu pracy, zderzenie z negatywnymi stereotypami (z uwagi na płeć, pochodzenie, religię, kolor skóry)

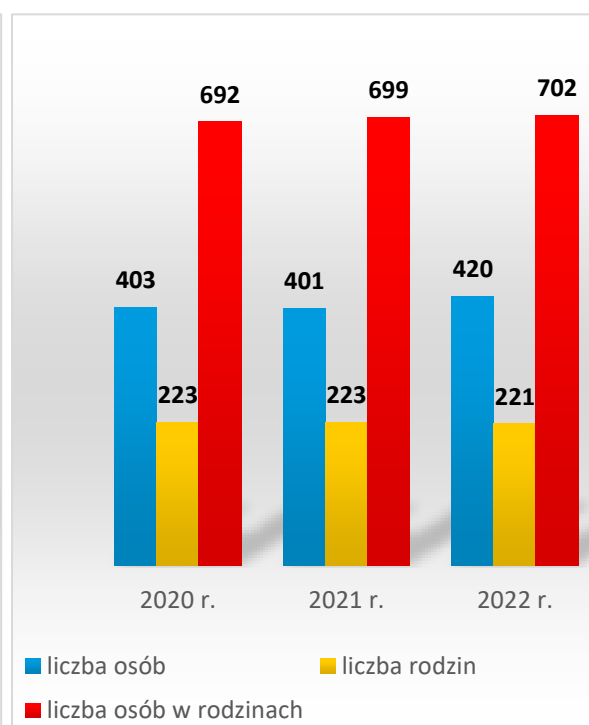
Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2020 r. poniżej minimum egzystencji żyło prawie 2 mln Polaków. Zasięg skrajnego ubóstwa wzrósł w 2020 r. do poziomu 5,2% z 4,2% w 2019 r. Biorąc pod uwagę liczbę ludności Polski w 2019 i 2020 r., wspomniane wskaźniki przekładają się na wzrost liczby osób objętych skrajnym ubóstwem o około 377 tys. W grupie wiekowej 0-17 lat, której liczebność w 2020 r. wyniosła 6.954.000, liczba osób objętych skrajnym ubóstwem była równa 410.286 (wskaźnik 5,9%). Populacja Polaków w wieku 18-64 lata wyniosła 22.771.000 – wśród nich ubóstwo skrajne dotyczyło 1.161.321 osób (wskaźnik 5,1%). Liczba ludności po 65. roku życia wyniosła 7.120.000, co przełożyło się na 313.280 seniorów żyjących w skrajnym ubóstwie (wskaźnik 4,4%). Z uwagi na obecną sytuację geopolityczną i spodziewaną recesję można przypuszczać, że wzrośnie zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej.

Poniższe wykresy przedstawiają dane szczegółowe na temat korzystających z pomocy społecznej w gminie Łużna.

Wykres 1. Osoby w gminie, którym w latach 2020-2022 udzielono pomocy i wsparcia

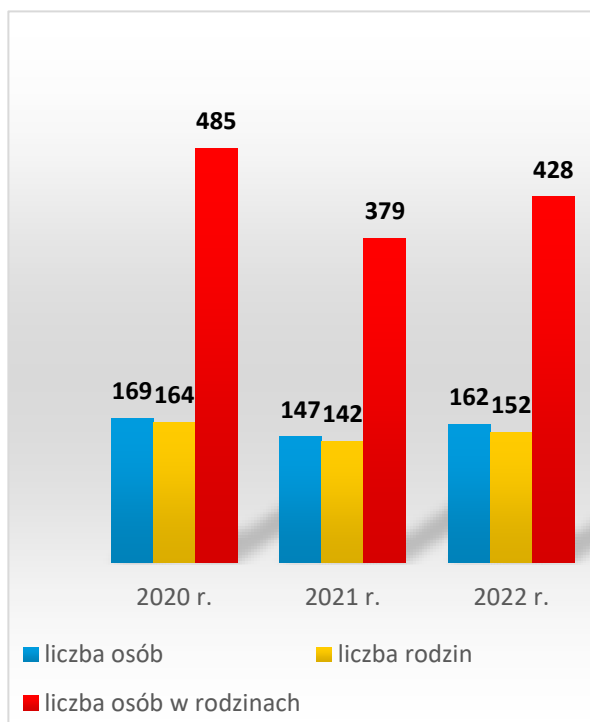


Wykres 2. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2020-2022 przyznano świadczenie

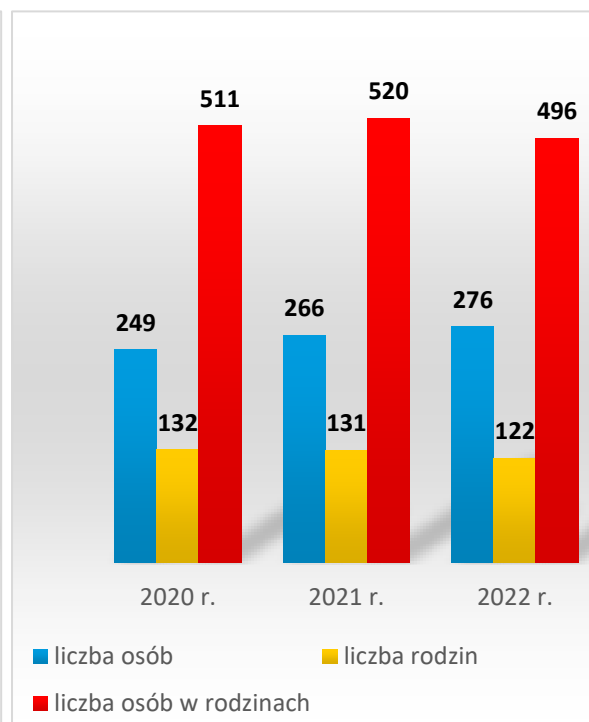


Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łużnej.

Wykres 3. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2020-2022 przyznano świadczenie pieniężne



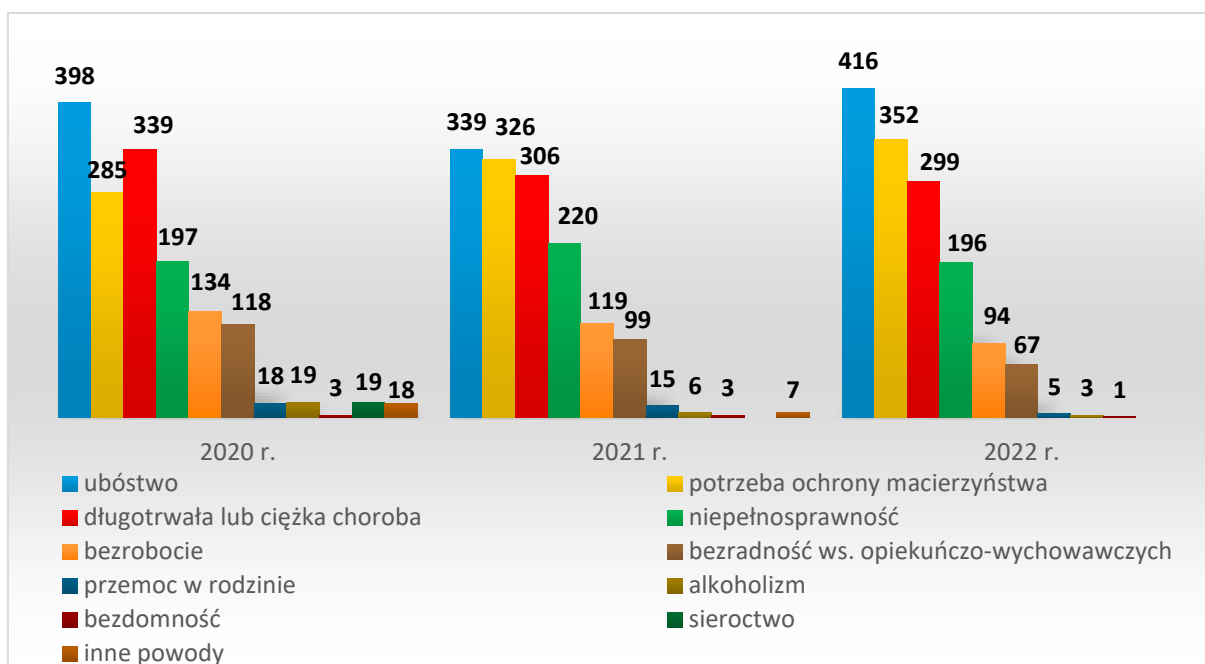
Wykres 4. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2020-2022 przyznano świadczenie niepieniężne



Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łuznej.

W latach 2020-2022 liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia w gminie Łuzna, stale zwiększała się (z 421 w 2020 r. do 619 w 2022 r.), podobnie jak liczba osób w rodzinach, które otrzymały świadczenie (z 692 w 2020 r. do 702 w 2022 r.). Jednocześnie po spadku w 2021 r., rok później wzrosła liczba osób w rodzinach, które pobierały świadczenie pieniężne (485 w 2020 r., 379 w 2021 r., 428 w 2022 r.). Wahaniom ulegała również liczba osób w rodzinie, które otrzymały świadczenie niepieniężne (511 w 2020 r., 520 w 2021 r., 496 w 2022 r.). W analizowanym okresie systematycznie zwiększała się liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy (z 239 w 2020 r. do 252 w 2022 r.).

Wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia GOPS-u w latach 2020-2022 najliczniejsze grupy stanowiły rodziny żyjące w ubóstwie, wymagające ochrony macierzyństwa i wielodzietności, zmagające się z długotrwałą lub ciężką chorobą i niepełnosprawnością oraz dotknięte bezrobociem i bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz niepełnosprawnością. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 5. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2020-2022 (liczba osób w rodzinach)

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łuznej.

Po spadku w 2021 r., w 2022 r. zwiększyła się liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w gminie z powodu ubóstwa (398 w 2020 r., 339 w 2021 r., 416 w 2022 r.). W analizowanym okresie stale rosła liczba odbiorców wsparcia wymagających ochrony macierzyństwa i wielodzietności (z 285 w 2020 r. do 352 w 2022 r.), a systematycznie spadała liczba beneficjentów zmagających się z długotrwałą lub ciężką chorobą (z 339 w 2020 r. do 299 w 2022 r.), bezrobociem (ze 134 w 2020 r. do 94 w 2022 r.) oraz bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (ze 118 w 2020 r. do 67 w 2022 r.). Jednocześnie po wzroście w 2021 r., rok później wzrosła liczba osób w rodzinach objętych wsparciem z powodu niepełnosprawności (197 w 2020 r., 220 w 2021 r., 196 w 2022 r.).

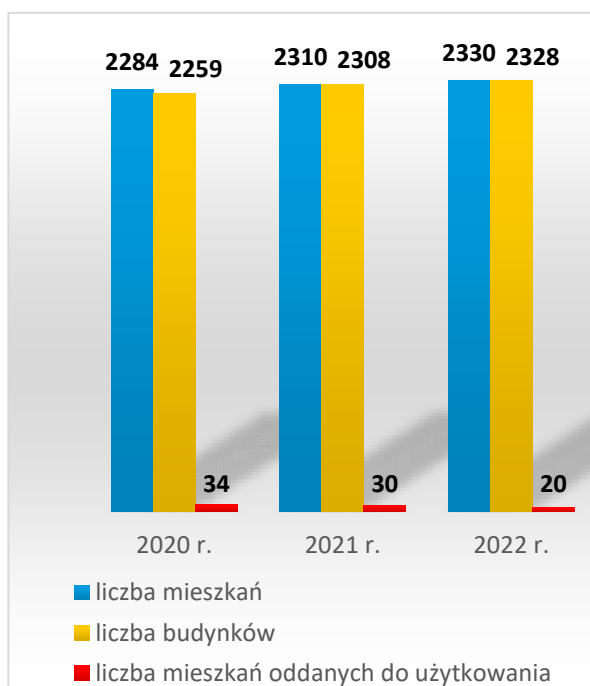
Według badań Głównego Urzędu Statystycznego, w 2021 r. 20% Polaków żyło poniżej relatywnej granicy ubóstwa; znaczna większość z nich to osoby starsze i rodziny wielodzietne. Skala ta sprawia, że wiele rodzin nie jest w stanie samodzielnie zabezpieczyć swoich potrzeb mieszkaniowych na odpowiednim poziomie – Polska ma jeden z najniższych wskaźników liczby mieszkań na 1.000 mieszkańców (392) wśród krajów Unii Europejskiej. Z danych Eurostatu wynika z kolei, że na każdego mieszkańca Polski przypada 1,2 pokoju – to jeden

z najgorszych wyników wśród krajów Wspólnoty. Blisko 37% Polaków mieszka w przeludnionych mieszkaniach.

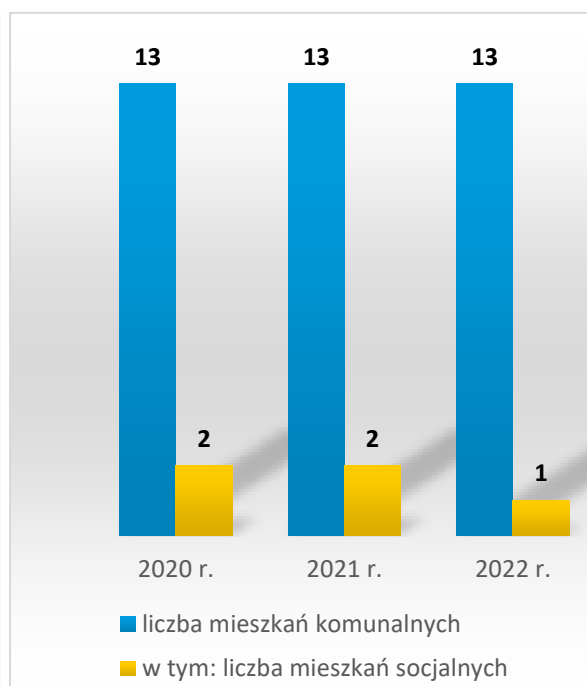
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2020-2022 liczba mieszkań w gminie Łuzna zwiększała się z roku na rok (z 2.284 w 2020 r. do 2.330 w 2022 r.). Z kolei z informacji Urzędu Gminy Łuzna wynika, że w latach 2020-2022 liczba mieszkań komunalnych pozostających w zasobach gminy była na tym samym poziomie (po 13 w każdym roku). W latach 2020-2021 wśród nich były 2 mieszkania socjalne, a w 2022 r. 1 mieszkanie socjalne. W analizowanym okresie 1 osoba w każdym roku oczekiwała na przydział lokalu komunalnego, a w 2022 r. złożono 1 wniosek na przydział mieszkania socjalnego oraz wydano 1 wyrok eksmisyjny bez wskazania lokalu socjalnego.

Dane szczegółowe na temat zasobów mieszkaniowych w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 6. Mieszkania w gminie w latach 2020-2022



Wykres 7. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2020-2022



Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny oraz Urząd Gminy Łuzna.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2022 r. większość mieszkań w gminie była wyposażona w instalacje techniczno-sanitarne w postaci wodociągu, ustępu spłukiwanego, łazienki i centralnego ogrzewania. Dostęp do sieci wodociągowej (własnej i zbiorowej) podłączonych było 93,4% mieszkań w gminie, ustęp spłukiwany i łazienkę posiadało odpowiednio 91,4% i 87,5%

mieszkań, a centralne ogrzewanie 78,7% mieszkań w gminie. Z kolei do sieci gazowej dostęp miało 65% mieszkań.

Mieszkańcy gminy, którzy z uwagi na trudną sytuację materialną nie byli w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, otrzymywali, po spełnieniu określonych warunków, dodatki mieszkaniowe oraz dodatki energetyczne. W 2022 r. dodatkowo, w ramach tarczy antyinflacyjnej, wypłacano dodatek osłonowy dla gospodarstw domowych mających szczególne problemy w związku ze znaczącym wzrostem cen towarów i usług, zwłaszcza cen energii elektrycznej i paliw. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe, energetyczne i osłonowe przyznane w gminie w latach 2020-2022

	2020 r.	2021 r.	2022 r.
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki mieszkaniowe	2	2	1
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	2 396	1.345	401
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki energetyczne	0	0	0
wartość przyznanych dodatków energetycznych (w zł)		0	0
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki osłonowe	X	X	1342
wartość przyznanych dodatków osłonowych (w zł)	X	X	198.416

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łuznej.

Problem ubóstwa i wykluczenia w szczególny sposób dotyka osoby będące w kryzysie bezdomności. Bezdomność wynika z wielu, często nakładających się na siebie przyczyn – zwykle jest to rozpad rodziny, uzależnienia, brak pracy, przemoc domowa, zadłużenia i eksmisja, nierzadko zaburzenia osobowości.

Z „Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych”, które odbyło się w nocy z 13 na 14 lutego 2019 r., wynika, że w Polsce z problemem bezdomności zmagają się ok. 30,3 tys. osób – 82,1% stanowią mężczyźni, 14,6% kobiety, a pozostałe 3,3% dzieci. Zdecydowana większość z nich – 80% – przebywa w różnego rodzaju placówkach, a blisko 20% w miejscach niemieszkalnych, czyli np. w pustostanach, altanach działkowych, garażach. Ostatnie badania wykazały, że coraz częściej bezdomnością zagrożeni się młodzi ludzie opuszczający placówki instytucjonalnej pieczy zastępczej, młodzieżowe ośrodki wychowawcze oraz młodzież z rodzin defaworyzowanych.

Udzielanie schronienia, zapewnianie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom w kryzysie bezdomności to zadanie własne gmin. Zapobieganie bezdomności wymaga aktywnego, zintegrowanego i kompleksowego działania. Wykorzystanie istniejących zasobów środowiska i tworzenie warunków do wdrażania nowych form wsparcia na rzecz osób w kryzysie bezdomności i ich integracji z otoczeniem powinno stanowić podstawowy cel prowadzonej na szczeblu lokalnym polityki społecznej.

W gminie Łużna zjawisko bezdomności występuje, a pomoc osobom nim zagrożonym i dotkniętym świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łużnej. Osobom w kryzysie bezdomności udzielane są świadczenia pomocy społecznej w formie zasiłków celowych, okresowych i stałych, a także są one kierowane do placówek zapewniających schronienie.

W 2022 r. liczba osób objętych pomocą społeczną w gminie z powodu bezdomności była niższa niż w latach 2020-2021 (po 3 w latach 2020-2021, 1 w 2022 r.). W analizowanym okresie pomoc w formie schronienia była udzielana 2 osobom w 2020 r. i po 1 osobie w latach 2021-2022. Koszty opłaty za udzielone schronienie wyniosły: 13.800 zł w 2020 r., 861 zł w 2021 r. i 11.685 zł w 2022 r.

Osoby w kryzysie bezdomności GOPS kieruje do następujących placówek zgodnie z podpisaną umową na dany rok. Na rok 2024 umowa została podpisana z Chrześcijańskim Stowarzyszeniem Dobroczynnym Schronisko dla osób bezdomnych, ul. Bolesławska 23, 32- 310 Klucze.

Jedną z form wykluczenia jest wkluczenie komunikacyjne. Jest ono przeszkodą w realizacji konstytucyjnych praw i wolności obywatelskich, przy czym określanie potrzeb w zakresie komunikacji i zaspokajanie ich leży obecnie w gestii samorządów. Warto wyjaśnić, iż problem definiowany jako prawa i wolności obywatelskie ma bardzo przyziemny aspekt, a mianowicie są to utrudnienia w dojeździe do pracy, niemożność dotarcia do placówki służby zdrowia w razie choroby, do instytucji gminnych w razie potrzeby skorzystania z jakiejś formy pomocy, do placówek wsparcia dziennego i samopomocy (np. dziennego domu pobytu, klubu seniora, klub AA, placówek kulturalnych, jak np. biblioteka. Problem dotyczy szczególnie mieszkańców mniejszych miejscowości a nasilił się w okresie pandemii Covid-19 wobec bankructw części przewoźników i zmniejszenia liczby tras, przystanków oraz częstotliwości kursów.

Do 2019 r. w Polsce dominowały przewozy uruchamiane przez przewoźników komercyjnych. Jednostki samorządu terytorialnego nie podejmowały się

organizacji przewozów o charakterze użyteczności publicznej, argumentując swoje decyzje brakiem wsparcia finansowego na uruchomienie takich przewozów. W celu zachęcenia samorządów do organizacji połączeń autobusowych, resort infrastruktury przygotował mechanizmy wsparcia finansowego, które zawarte są w ustawie z dnia 16 maja 2019 r. o Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej. Przepisy ustawy weszły w życie z dniem 18 lipca 2019 r. Fundusz jest pierwszym na tak dużą skalę narzędziem wsparcia finansowego jednostek samorządu terytorialnego w organizacji publicznego transportu zbiorowego, choć nie ma obecnie danych, na ile realnie przełożyło się to na likwidację wykluczenia komunikacyjnego.

W gminie Łużna usługi w zakresie lokalnego transportu zbiorowego świadczą: Polskie Koleje Państwowe oraz Przedsiębiorstwo Przewozowo – Handlowe „Libropol” Sp.J, 38-324 Siedliska 6.

Ocenia się, że dobre połączenia komunikacyjne pomiędzy miejscowościami mają mieszkańcy wszystkich miejscowości Gminy Łużna tj. Łużna, Wola Łużańska, Mszanka, Szalowa, Biesna, Bieśnik.

Trudności w dostępie do komunikacji publicznej doświadczają mieszkańcy pomiędzy miejscowościami Mszanka – Biesna.

Transport publiczny poza miejscowości gminy to rozbudowana sieć transportu publicznego samochodowego. Transport samochodowy realizowany jest przez prywatnych przewoźników na trasach pomiędzy miejscowościami gminy Łużna a pozostałymi miejscowościami powiatu gorlickiego.

2. POTENCJAŁ GOSPODARCZY I PROBLEM BEZROBOCIA

Gmina Łużna jest gminą o charakterze typowo rolniczym. Większość jej obszaru stanowią użytki rolne (71,1%). Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione zajmują 20,1% powierzchni gminy. Pozostały odsetek obszaru gminy stanowią grunty pod drogami, kolejami, budynkami mieszkalnymi i grunty zajmowane przez wody powierzchniowe i płynące.

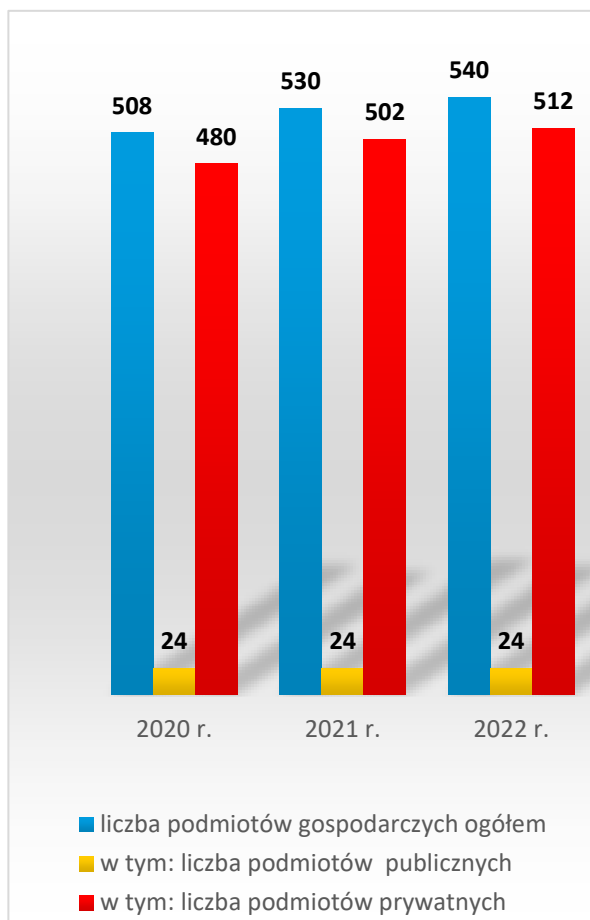
W gminie dominują mało urodzajne gleby, przeważnie IV klasy bonitacyjnej (62%), pozostałe (38%) gleby są mozaiką innych klas (brak wśród nich klasy I). Według klasyfikacji wyróżniającej przydatność do konkretnych upraw, na obszarze gminy przeważa kompleks pszenno-górski oraz zbożowo-górski.

Z danych Powszechnego Spisu Rolnego 2020 wynika, że w gminie znajdowało się 898 gospodarstw rolnych, z czego 896 gospodarstw indywidualnych. Przeważały gospodarstwa małe o powierzchni 1-5 ha (766). Spośród gospodarstw rolnych w gminie, 290 prowadziło sprzedaż swoich produktów, a 286 działało głównie na własne potrzeby.

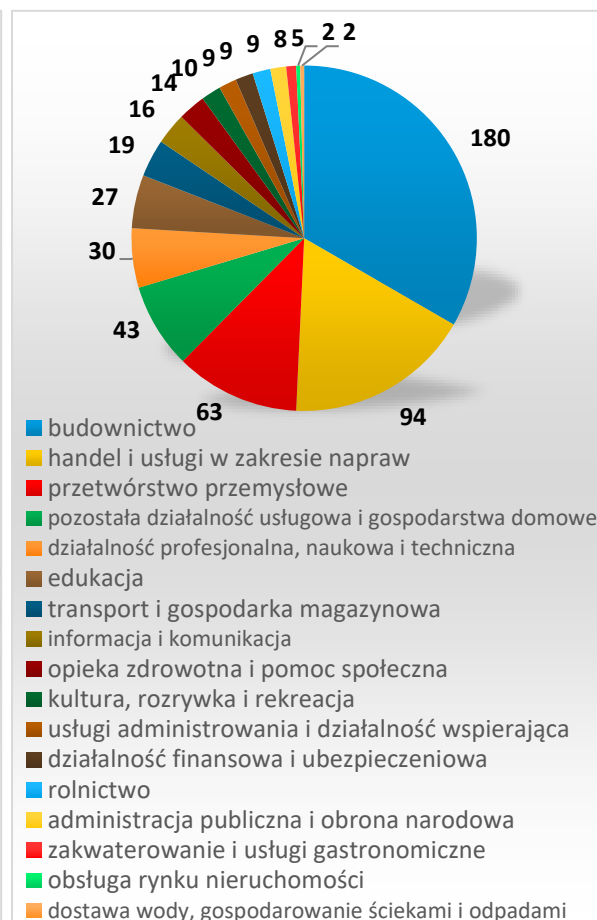
W latach 2020-2022 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie zwiększała się z roku na rok (z 508 w 2020 r. do 540 w 2022 r.). Zdecydowana większość z nich znajdowała się w rękach prywatnych (480 w 2020 r., 502 w 2021 r., 512 w 2022 r.). Na koniec 2022 r. najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie działało w takich branżach, jak: budownictwo (180 podmiotów), handel i usługi w zakresie napraw (94) i przetwórstwo przemysłowe (63).

Dane szczegółowe na temat podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 8. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2020-2022



Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2022 r.

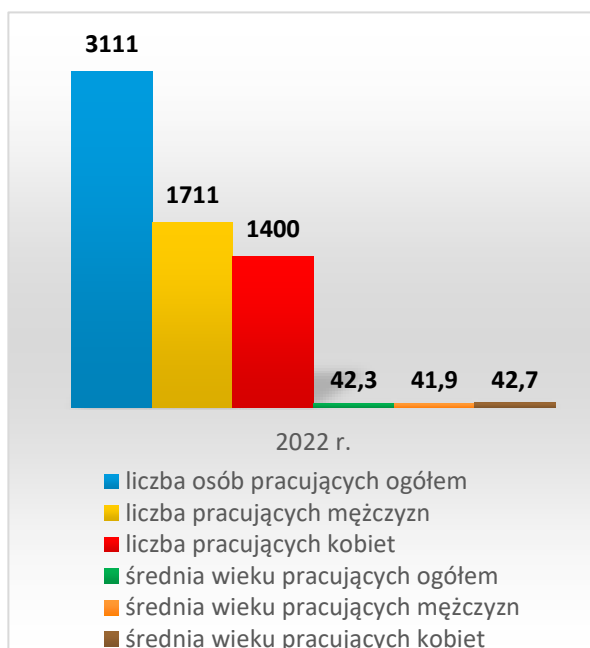
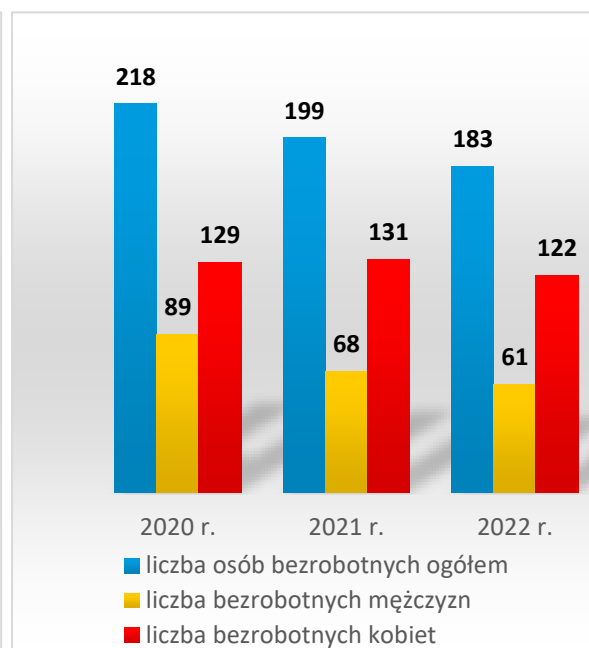


Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Sytuacja gospodarcza w gminie wpływa na kondycję lokalnego rynku pracy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, na koniec 2022 r. liczba pracujących w gospodarce narodowej mieszkańców gminy wyniosła 3.111 osób, w tym 1.711 mężczyzn i 1.400 kobiet. Ich średnia wieku wyniosła 42,3 lata, w tym 41,9 lat w przypadku mężczyzn i 42,7 lata w przypadku kobiet.

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w latach 2020-2022 liczba osób bezrobotnych w gminie spadała z roku na rok (z 218 w 2020 r. do 183 w 2022 r.). Wśród osób pozostających bez pracy większość stanowiły kobiety (129 w 2020 r., 131 w 2021 r., 122 w 2022 r.). Udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym także się stale zmniejszał. (z 4,3% w 2020 r. do 3,6% w 2022 r.).

Dane szczegółowe na temat pracujących i bezrobotnych mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

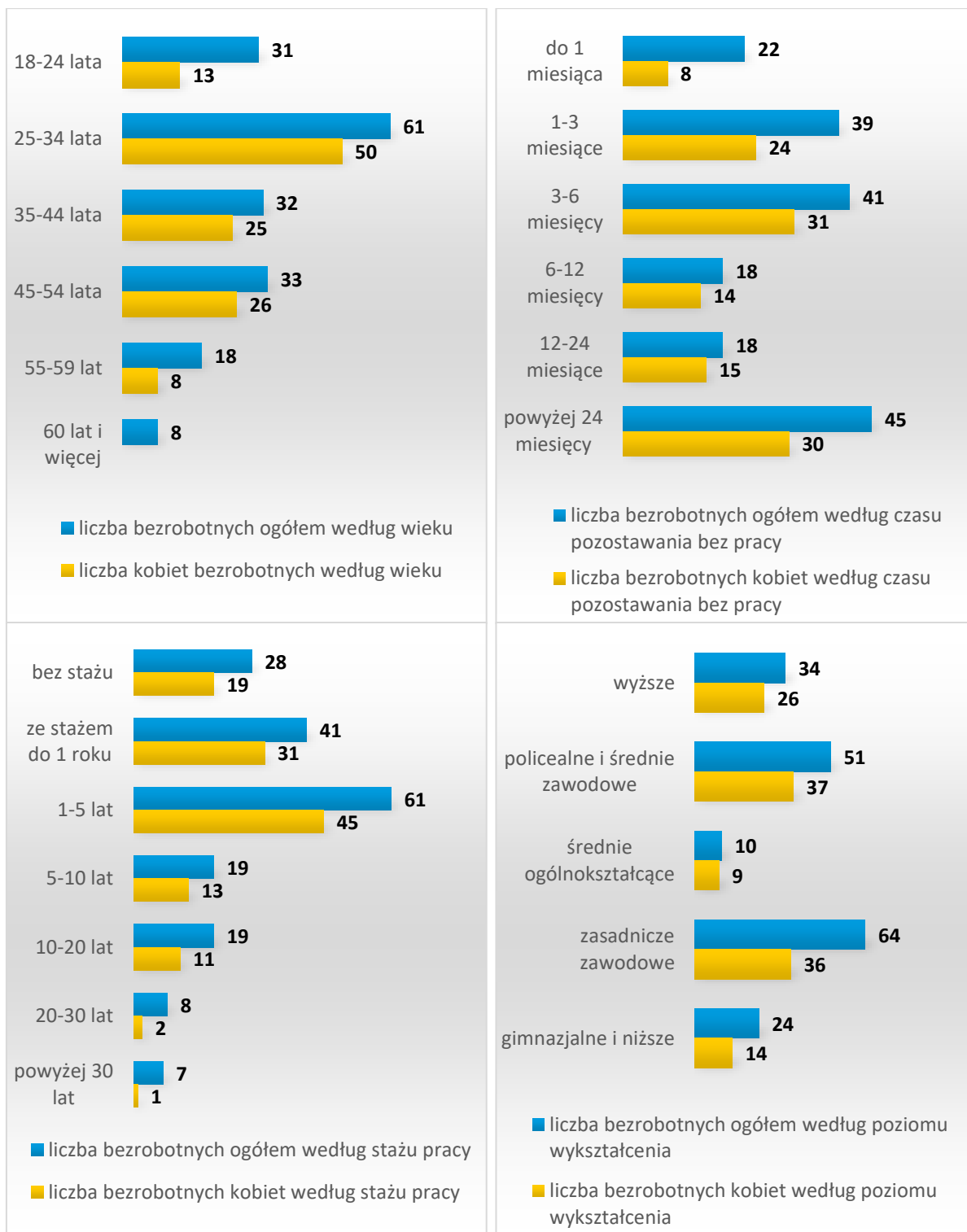
Wykres 10. Mieszkańcy gminy pracujący w gospodarce narodowej w 2022 r.**Wykres 11. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2020-2022**

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Na koniec 2022 r. wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby w wieku 25-34 lata (61 osób, w tym 50 kobiet), osoby pozostające bez zatrudnienia długotrwale, powyżej 12 miesięcy (łącznie 63 osoby, w tym 45 kobiet), osoby z krótkim stażem pracy – od roku do 5 lat (61 osób, w tym 45 kobiet), a także osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (64 osoby, w tym 36 kobiet).

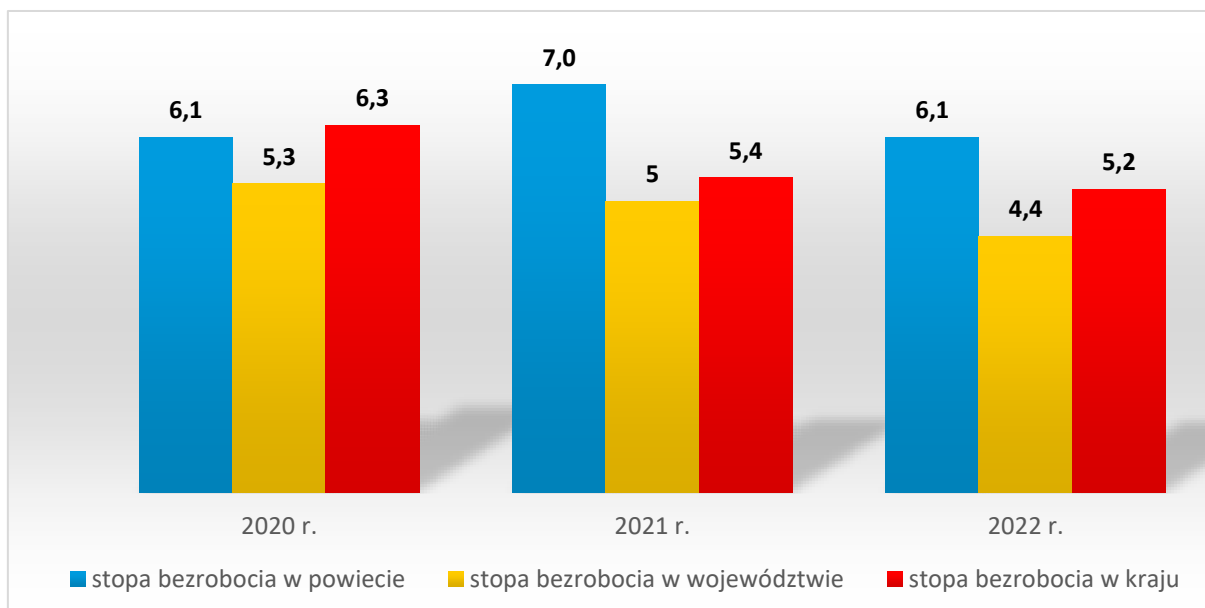
Dane szczegółowe uwzględniające podział bezrobotnych w gminie według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i poziomu wykształcenia przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 12-15. Bezrobotni w gminie na koniec 2022 r. według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy oraz poziomu wykształcenia



Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Gorlicach.

W 2020 r. stopa bezrobocia w powiecie gorlickim była wyższa niż w województwie małopolskim i niższa niż w kraju. W latach 2021-2022 stopa bezrobocia w powiecie była wyższa zarówno w stosunku do województwa małopolskiego, jak i kraju. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 16. Stopa bezrobocia w powiecie gorlickim, w województwie małopolskim i w kraju w latach 2020-2022 (w %)

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Analizując dobre i bardzo dobre informacje o malejących wskaźnikach bezrobocia w całym kraju warto zwrócić uwagę, iż o rzeczywistej kondycji rynku pracy świadczy stan zatrudnienia i bierności zawodowej. Bierni zawodowo to osoby, które nie miały zatrudnienia, nie szukały go i nie były gotowe do podjęcia żadnej zawodowej aktywności.

Powodów bierności zawodowej jest kilka, przy czym ekonomiści i eksperci najczęściej wymieniają wyższe świadczenia socjalne jako element, który wiele osób zdolnych do podjęcia pracy zniechęca do jakiegokolwiek aktywności; obniżenie wieku emerytalnego, które dezaktywowało dużą grupę osób oraz przyczyny kulturowe – w Polsce dla znacznej grupy obywateli praca nie jest wartością, pracują tylko ci, którzy muszą, by przeżyć.

Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) w 2021 r. wykazało, że biernych zawodowo w Polsce było ponad 13 mln obywateli (przy ok. 17 mln aktywnych), w tym ponad 1/3 jest w wieku produkcyjnym. Poważnym problemem jawi się również zjawisko zwane NEET (ang. not in employment education or training), określające młodzież pozostającą poza sferą zatrudnienia i edukacji, czyli tych, którzy nie uczą się i nie pracują. Według danych Eurostatu młodzi ludzie w wieku 20-34 lata niepracujący i nieuczący się stanowią ponad 16% swojej grupy wiekowej. Osobnym zagadnieniem jest tzw. „szara strefa” – osoby pracujące bez rejestracji, często za granicą. Według szacunków Głównego Urzędu

Statystycznego, w szarej strefie pracuje ok. 900 tys. osób, czyli ponad 5% aktywnych zawodowo. Możliwe jednak, że jest to liczba mocno niedoszacowana.

3. PRZEZWYCIĘŻANIE TRUDNYCH SYTUACJI ŻYCIOWYCH I WSPIERANIE RODZIN

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej). Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to z kolei zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji (art. 2 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej).

W gminie Łużna zadania z zakresu pomocy społecznej i wspierania rodziny wykonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łużnej. Podejmuje on działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, ustawa o Karcie Dużej Rodziny, ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci i ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, ustawa o dodatkach mieszkaniowych, ustawa – Prawo energetyczne. ustawa o dodatku osłonowym, ustawa o dodatku węglowym, ustawa o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw, ustawa o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej, ustawa o szczególnej ochronie niektórych odbiorców paliw gazowych w związku z sytuacją na rynku gazu, ustawa o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej oraz ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

W 2022 r. kadre GOPS-u stanowiło 19 osób, w tym dyrektor, 5 pracowników socjalnych i 13 pozostałych pracowników. Spośród zatrudnionych 11 osób posiadało wykształcenie wyższe, 4 osoby specjalizację w zawodzie pracownika socjalnego i 4 specjalizację z organizacji pomocy społecznej.

W analizowanym roku Ośrodek spełniał wynikający z art. 110 ust. 11-12 ustawy o pomocy społecznej obowiązek zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców lub 50 rodzin na 1 pracownika socjalnego, nie mniej niż 3 pracowników.

W roku 2022 GOPS w Łużnej zatrudniał łącznie 14 opiekunek (4 na umowę o pracę i 10 na umowę zlecenia), które świadczyły usługi opiekuńcze zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, a także w ramach programu „Opieka wychowawcza dla członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnościami”. Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w GOPS-ie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Kadra GOPS-u w 2022 r.

	liczba osób
kadra kierownicza	1
pracownicy socjalni	5
pozostali pracownicy	13

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łużnej.

W latach 2020-2022 wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie rosły z roku na rok (18.430.870 zł w 2020 r., 18.471.892 zł w 2021 r., 21.093.520 zł w 2022 r.). Do wzrostu wydatków w 2022 r. przyczyniło się przede wszystkim finansowanie pozostałej działalności w zakresie polityki społecznej – pod tą pozycją uwzględniono realizowane przez GOPS wypłaty dodatku węglowego oraz dodatków z tytułu wykorzystania niektórych źródeł ciepła. Na osobną uwagę i wyjaśnienie zasługuje zmniejszenie w 2022 r. wydatków na świadczenie wychowawcze – stało się tak za sprawą przeniesienia realizacji tego świadczenia do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

W 2022 r. wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie była wyższa niż w latach 2020-2021 (18.430.870 zł w 2020 r., 18.471.892 zł w 2021 r., 21.093.520 zł w 2022 r.). Zasadniczy wpływ na wzrost wydatków miała realizacja dodatkowych zadań

w zakresie polityki społecznej – wypłat dodatku węglowego i dodatków z tytułu wykorzystania niektórych źródeł ciepła. Warto również wyjaśnić, że zmniejszenie w 2022 r. wydatków na świadczenie wychowawcze wynikało z przeniesienia realizacji tego zadania do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2020-2022

rozdziały	wysokość wydatków (w zł)		
	w 2020 r.	w 2021 r.	w 2022 r.
ogółem	18.430.870	18.471.892	21.093.520
w tym w budżecie GOPS-u	17.754.297	17.886.189	18.256.687
ochrona zdrowia			
przeciwdziałanie narkomanii	3.500	4.647	544
przeciwdziałanie alkoholizmowi	61.136	109.647	135.716
pomoc społeczna			
domy pomocy społecznej	346.359	420.221	471.965
zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	0	0	12.505
składki na ubezpieczenia zdrowotne	13.981	12.565	16.736
zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	161.718	146.904	167.292
dodatki mieszkaniowe	2.396	1.345	401
zasiłki stałe	191.296	168.747	217.562
Ośrodek Pomocy Społecznej	814.101	1.065.000	2.550.281
usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	148.268	184.409	244.738
pomoc w zakresie dożywiania	170.067	200.212	284.720
pozostała działalność	53.318	331.906	1.439.827
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej			
rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	0	0	4.000
pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	12.562	0	5.515.058
edukacyjna opieka wychowawcza			
pomoc materialna dla uczniów	197.897	197.246	178.510
rodzina			
świadczenie wychowawcze	10.689.758	10.388.865	4.432.885
świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	4.508.669	4.702.062	4.835.783
wspieranie rodziny	471.656	87.789	76.483
tworzenie i funkcjonowanie żłobków	444.401	313.626	349.910
rodziny zastępcze	94.343	86.712	80.995
składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne	47.484	49.989	77.609

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łuznej.

Świadczenia pomocy społecznej udzielane przez GOPS mają głównie charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2020-2022 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez GOPS w latach 2020-2022

formy świadczeń	liczba osób, którym przyznano świadczenie			kwota świadczeń			
	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	
pieniężne	zasiłek stały	38	36	36	191.296	168.747	211.810
	zasiłek okresowy	51	48	67	89.316	88.941	92.172
	zasiłek celowy	127	96	122	96.162	48.897	75.650
	posiłek	223	243	249	110.262	211.207	269.470
niepieniężne	schronienie	2	1	1	13.800	861	11.685
	ubranie	0	0	0	0	0	0
	sprawienie pogrzebu	0	1	0	0	4.006	0
	odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	14	13	14	295.811	363.543	355.020
usługi	usługi opiekuńcze	21	23	20	24.387	32.583	98.479
	specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0
	specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	5	7	10	12.414	20.192	53.712
	poradnictwo specjalistyczne	63*	76*	81*	X	X	X
	praca socjalna	131*	215*	94*	X	X	X
	interwencja kryzysowa	0*	0*	0*	X	X	X
	kontrakt socjalny	0	20	20	X	X	X
	projekt socjalny	0	0	0	X	X	X

*liczba rodzin

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łuznej.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej udzielaną formą pomocy w latach 2020-2022 był zasiłek celowy. Jest on przyznawany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, obuwia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, dopłat za gaz, energię, wodę i czynsz, a także kosztów pogrzebu. Po spadku w 2021 r. liczba osób

objętych zasiłkiem celowym w kolejnym roku wzrosła (127 w 2020 r., 96 w 2021 r., 122 w 2022 r.).

Dominujący rodzaj pomocy niepieniężnej stanowił z kolei posiłek, który był wsparciem udzielanym głównie dzieciom w ramach wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Posiłek w szkole i w domu”. Program na lata 2019-2023 zakłada wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Program „Posiłek w szkole i w domu” zapewnia pomoc zarówno osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach, jak i dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji. Istotnym elementem Programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej. W ramach Programu mogą być także posiłki dowożone osobom dorosłym, w tym osobom niewychodzącym z domu (np. ze względu na podeszły wiek czy niepełnosprawność), niebędącym w stanie przygotować sobie codziennie gorącego posiłku. W latach 2021-2022 liczba osób objętych posiłkiem była wyższa niż w 2020 r. (223 w 2020 r., 243 w 2021 r., 249 w 2022 r.).

Wśród usług kluczową rolę odgrywała praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych i tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Po znacznym wzroście w 2021 r., w 2022 r. liczba rodzin objętych pracą socjalną spadła (131 w 2020 r., 215 w 2021 r., 94 w 2022 r.).

Realizując zadania z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej, GOPS zapewniał pomoc asystenta rodziny dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W latach 2020-2021 pracowało 2 asystentów rodziny, a w 2022 r. 1 asystent rodziny, pod opieką których pozostawało w każdym roku kilkanaście osób (16 w 2020 r., 14 w 2021 r., 12 w 2022 r.).

W latach 2020-2022 gmina ponosiła również odpłatność za pobyt dzieci w pieczy zastępczej. Ich liczba była zbliżona (9 w 2020 r., po 8 w latach 2021-2022 r.).

Dane szczegółowe na temat rodzin objętych wsparciem przez asystenta rodziny oraz dzieci z gminy w pieczy zastępczej przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny oraz dzieci z gminy w pieczy zastępczej w latach 2020-2022

dzieci w pieczy zastępczej	2020 r.	2021 r.	2022 r.
liczba asystentów rodziny	2	2	1
liczba rodzin objętych wsparciem przez asystenta rodziny	16	14	12
liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej ogółem	9	8	8
liczba dzieci w rodzinie zastępczej	9	8	8
w tym: liczba dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	0	0	0
odpłatność gminy za pobyt dzieci w pieczy zastępczej (w zł)	94.343	86.712	80.995

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łuznej.

W analizowanym okresie Ośrodek wypłacał także świadczenia wychowawcze. W 2022 r. liczba przyznanych świadczeń oraz kwota przeznaczona na ten cel była znacznie niższa niż w latach 2020-2021, co miało związek ze zmianami przepisów prawa i przekazaniem realizacji tego zadania do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Świadczenia wychowawcze przyznane w gminie w latach 2020-2022

świadczenia wychowawcze	2020 r.	2021 r.	2022 r.
liczba przyznanych świadczeń	20714	20.680	8.820
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	1017	1081	948
kwota przyznanych świadczeń (w zł)	10.689.758	10.388.865	4.432.885

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łuznej.

W latach 2020-2022 Ośrodek zajmował się także przyznawaniem świadczeń rodzinnych, których ogólna liczba stale spadała (z 14.777 w 2020 r. do 11.075 w 2022 r.), podobnie jak liczba wypłaconych zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków (z 9.997 w 2020 r. do 6.405 w 2022 r.). Jednocześnie systematycznie rosła liczba przyznanych świadczeń pielęgnacyjnych (z 436 w 2020 r. do 740 w 2022 r.).

Dane szczegółowe na temat przyznanych w gminie świadczeń rodzinnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2020-2022

	2020 r.	2021 r.	2022 r.
zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych			
liczba świadczeń	17.093	15.731	13.576
zasiłek pielęgnacyjny			
liczba świadczeń	2.832	2.876	2.828
świadczenia pielęgnacyjne			
liczba świadczeń	371	515	666
specjalny zasiłek opiekuńczy			
liczba świadczeń	394	400	358
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka			
liczba świadczeń	65	64	62
świadczenie rodzicielskie			
liczba świadczeń	265	211	221
ogółem			
liczba świadczeń	21.020	19.797	17.711

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łużnej.

W analizowanym okresie Ośrodek przyznawał także zasiłek dla opiekunów osób z niepełnosprawnością. Przysługuje on osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 roku w związku z wygaśnięciem z mocy prawa (na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 roku o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r., poz. 1548) decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. W latach 2019-2021 GOPS wypłacił odpowiednio 431, 308 i 192 zasiłki dla opiekuna na łączną kwotę odpowiednio 266.425, 190.600 i 118.410 zł.

W latach 2020-2022 Ośrodek przyznał po 1 w każdym roku jednorazowym świadczeniu z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Świadczenie to przyznawane jest w oparciu o art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, wynosi 4.000 zł i jest finansowane z dotacji celowej z budżetu państwa.

Kolejną formę pomocy udzielanej przez GOPS stanowiły świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które służą wsparciu osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. W latach 2020-2022 liczba rodzin, którym przyznano

tę pomoc, nieznacznie zwiększała się z roku na rok (z 23 w 2020 r. do 26 w 2022 r.), a liczba udzielonych świadczeń ulegała wahaniom (417 w 2020 r., 490 w 2021 r., 443 w 2022 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2020-2022

	2020 r.	2021 r.	2022 r.
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	23	24	26
liczba przyznanych świadczeń	417	490	443
łącznie kwota wypłaconych świadczeń (w zł)	185.387	205.654	198.417

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łużnej.

Realizując zapisy ustawy o Karcie Dużej Rodziny, stanowiącej system zniżek dla rodzin wielodzietnych, w latach 2020-2022 Ośrodek zajmował się również wydawaniem Kart Dużej Rodziny. Dane szczegółowe na temat przyznanych w gminie Kart Dużej Rodziny przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Karty Dużej Rodziny przyznane w gminie w latach 2020-2022

	2020 r.	2021 r.	2022 r.
liczba przyznanych Kart Dużej Rodziny	220	144	369
liczba rodzin, którym wydano Kartę Dużej Rodziny	69	39	179
koszt obsługi Kart Dużej Rodziny (w zł)	622	600	2.749

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łużnej.

W analizowanym okresie GOPS realizował również zadania z zakresu przeciwdziałaniu przemocy, świadcząc pracę socjalną wobec osób doznających przemocy i stosujących przemoc, zapewniając rodzinom wsparcie oraz będąc odpowiedzialnym za obsługę organizacyjno-techniczną Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Łużnej. W latach 2020-2022 odbyły się w każdym roku 4 posiedzenia Zespołu, w jego ramach funkcjonowały odpowiednio 8, 8 i 4 grupy robocze. W analizowanym okresie procedurą „Niebieskie Karty” obejmowano odpowiednio 15, 15 i 10 rodzin.

W analizowanym okresie gmina Łużna wykazywała dużą aktywność w realizacji programów i projektów unijnych, brała także udział w konkursach i programach ogłaszanych przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej i wojewodę małopolskiego. W 2022 r. były to: projekty unijne – „Więcej wiem – Więcej mogę, Więcej potrafię” (skorzystały 22 osoby, wydatkowano 263.249 zł), Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa (skorzystało 185 osób), „Przedszkolak na szóstkę

– zwiększenie dostępności miejsc i rozwój edukacji przedszkolnej w Gminie Łużna” (wydatkowano 534.560 zł) oraz programy resortowe – „Asystent rodziny na rok 2022” (zatrudniono 1 asystenta), „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej – edycja 2022” (skorzystało 8 osób, wydatkowano 144.354 zł), „Opieka 75+” (skorzystało 8 osób, wykorzystano 52.816 zł), „Opieka wytchnieniowa” (skorzystało 18 osób, wykorzystano 132.530 zł), „Posiłek w szkole i w domu” (skorzystały 294 osoby, wykorzystano 284.720 zł), Program wieloletni „Senior+ na lata 2021-2025” (skorzystało 25 seniorów, wykorzystano 59.342 zł), „Korpus Wsparcia Seniora” (w Module I i II wsparcie otrzymało odpowiednio 14 i 10 osób, wydatkowano 34.450 zł), Program „Za życiem” (skorzystała 1 osoba, wydatkowano 4.000 zł), Program Osłonowy „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie” na realizację projektu pn. „Razem STOP przemocy” (wydatkowano 12.505 zł) oraz finansowanym przez wojewodę małopolskiego Program „Świadoma rodzina wychodzi na plus” (skorzystały 82 osoby, wydatkowano 48.451 zł).

Pomoc społeczna polega również na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Obejmuje ona zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. Na terenie gminy Łużna, oprócz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łużnej, funkcjonuje Klub Senior+ w Łużnej (38-322 Łużna 597). Jest on miejscem spotkań osób starszych i koncentruje się na stworzeniu dla nich bezpiecznej i przyjaznej przestrzeni do wspólnego spędzania czasu.

Mieszkańcy gminy mają również możliwość korzystania z oferty instytucji wsparcia poza gminą. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Podmioty udzielające wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorlicach ul. Słoneczna 7, 38-300 Gorlice	Zakres oferowanych usług: realizacja zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej, rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy domowej, rehabilitacji społecznej oraz organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Kategoria klienta: mieszkańcy powiatu.
Gorlicki Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Gorlicach ul. Słoneczna 7, 38-300 Gorlice	Zakres oferowanych usług: pomoc psychologiczna, pedagogiczna, socjalna i prawna oraz tymczasowe schronienie. Kategoria klienta: osoby i rodziny w sytuacji kryzysowej, osoby doznające przemocy.

**Dzienny Ośrodek
Wsparcia dla Osób
z Zaburzeniami
Psychicznymi**

**– Środowiskowy Dom
Samopomocy w Gorlicach**

ul. Michalusa 18,
38-300 Gorlice

w tym: **Filia ŚDS w Bobowej**
ul. Węgierska 28,
38-350 Bobowa

**Warsztat Terapii
Zajęciowej w Stróżach**

33-331 Stróże 778

**Dom Pomocy Społecznej
w Gorlicach**

ul. Michalusa 14,
38-300 Gorlice

**Dom Pomocy Społecznej
w Gorlicach**

ul. Sienkiewicza 30,
38-300 Gorlice

**Dom Pomocy Społecznej
w Klimkówce**

Klimkówka 67, 38-312 Ropa

**Placówka Opiekuńczo-
Wychowawcza
w Gorlicach**

ul. Skrzyńskich 21,
38-300 Gorlice

**Placówka Opiekuńczo-
Wychowawcza
w Gorlicach**

ul. Niepodległości 5,
38-300 Gorlice

**Placówka Opiekuńczo-
Wychowawcza
w Gorlicach**

ul. Broniewskiego 11/20,
38-300 Gorlice

**Specjalny Ośrodek
Szkolno-Wychowawczy
im. M. Grzegorzewskiej
w Kobylance**

38-303 Kobylanka

Zakres oferowanych usług: trening funkcjonowania w codziennym życiu, poradnictwo psychologiczne, opieka, terapia ruchowa, aktywizacja zawodowa.

Kategoria klienta: osoby przewlekle psychicznie chore, osoby z upośledzeniem i zaburzeniami psychicznymi.

Zakres oferowanych usług: rozwijanie umiejętności z zakresu życia codziennego, rehabilitacja zawodowa, hipoterapia, dogoterapia, gabinety zabiegowe.

Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnością intelektualną i fizyczną.

Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców.

Kategoria klienta: osoby przewlekle somatycznie chore.

Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców.

Kategoria klienta: osoby w podeszłym wieku.

Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców.

Kategoria klienta: osoby przewlekle psychicznie chore.

Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka i wychowanie zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Kategoria klienta: dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej.

Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka i wychowanie zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Kategoria klienta: dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej.

Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka i wychowanie zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Kategoria klienta: dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej.

Zakres oferowanych usług: edukacja, terapia, wspomaganie rozwoju, nauka zawodu, rozwijanie zainteresowań.

Kategoria klienta: dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną oraz sprzężoną.

**Specjalny Ośrodek
Szkolno-Wychowawczy
im. Janusza Korczaka
w Szymbarku**

38-311 Szymbark 250

**Schronisko dla osób
bezdomnych**

**Poradnia Psychologiczno-
Pedagogiczna w Gorlicach**

ul. Niepodległości 5A,
38-300 Gorlice

Zakres oferowanych usług: edukacja, terapia, wspomaganie rozwoju, nauka zawodu, rozwijanie zainteresowań.

Kategoria klienta: dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną oraz sprzężoną.

Zakres oferowanych usług: całodobowe schronienie z wyżywieniem, usługi opiekuńcze.

Kategoria klienta: osoby w kryzysie bezdomności.

Zakres oferowanych usług: udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, logopedycznej, pomocy w wyborze zawodu i kierunku kształcenia oraz udzielanie rodzicom i nauczycielom porad związanych z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży.

Kategoria klienta: dzieci, młodzież, pedagodzy, nauczyciele i rodzice.

Źródło danych: Starostwo Powiatowe i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorlicach.

4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I PROCES STARZENIA SIĘ

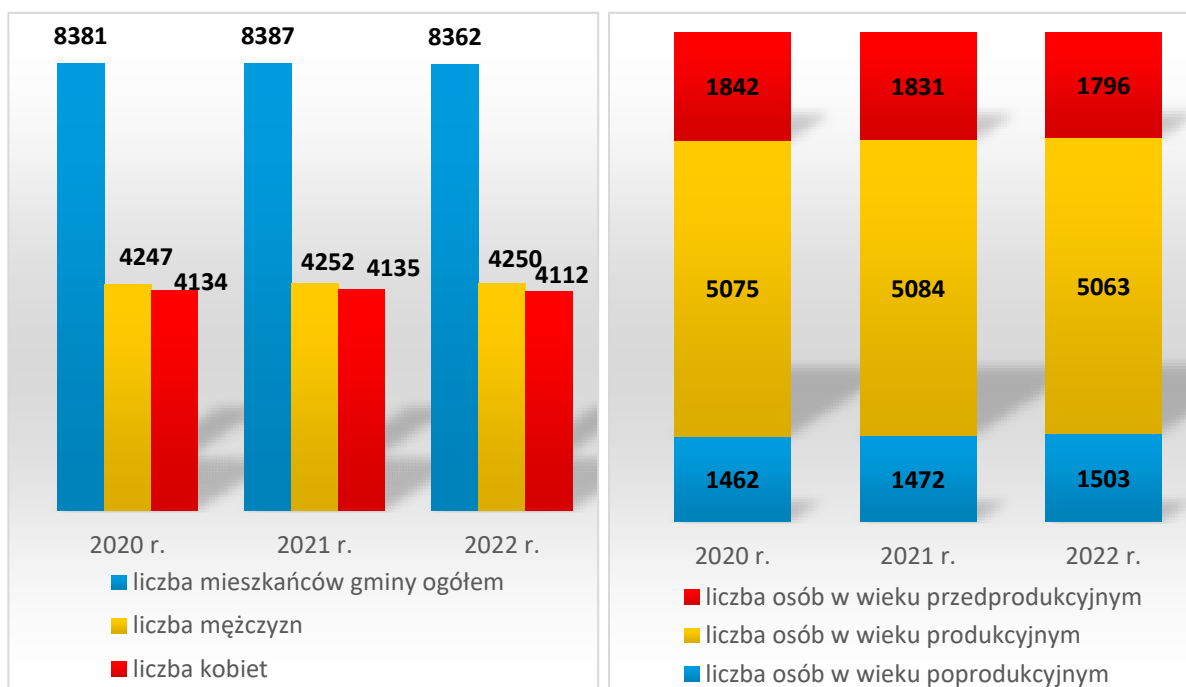
Z danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 wynika, że w Polsce mieszka 38.036 tys. osób (48,3% populacji stanowią mężczyźni, a 51,7% kobiety). W ciągu dekady liczba ludności kraju zmniejszyła się o 476 tys. osób.

Liczba ludności Polski spada stale od 2013 r., a demografowie prognozują, że trend spadkowy utrzyma się przez wiele następnych lat i prawdopodobne, że w 2035 r. Polska liczyć będzie już tylko ok. 36 mln mieszkańców. Jako możliwe przyczyny wskazywane są uwarunkowania ekonomiczne, demograficzne i kulturowe. Przy czym procesy nie przebiegają jednakowo dla każdego regionu.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2022 r. w stosunku do lat 2020-2021 liczba ludności gminy Łużna nieznacznie zmniejszyła się (8.381 w 2020 r., 8.387 w 2021 r., 8.362 w 2022 r.). Na koniec kolejnych lat większość wśród mieszkańców stanowili mężczyźni.

W latach 2020-2022 stale zmniejszała się liczba dzieci i młodzieży, liczba osób w wieku produkcyjnym ulegała wahaniom, a liczba osób starszych systematycznie rosła. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

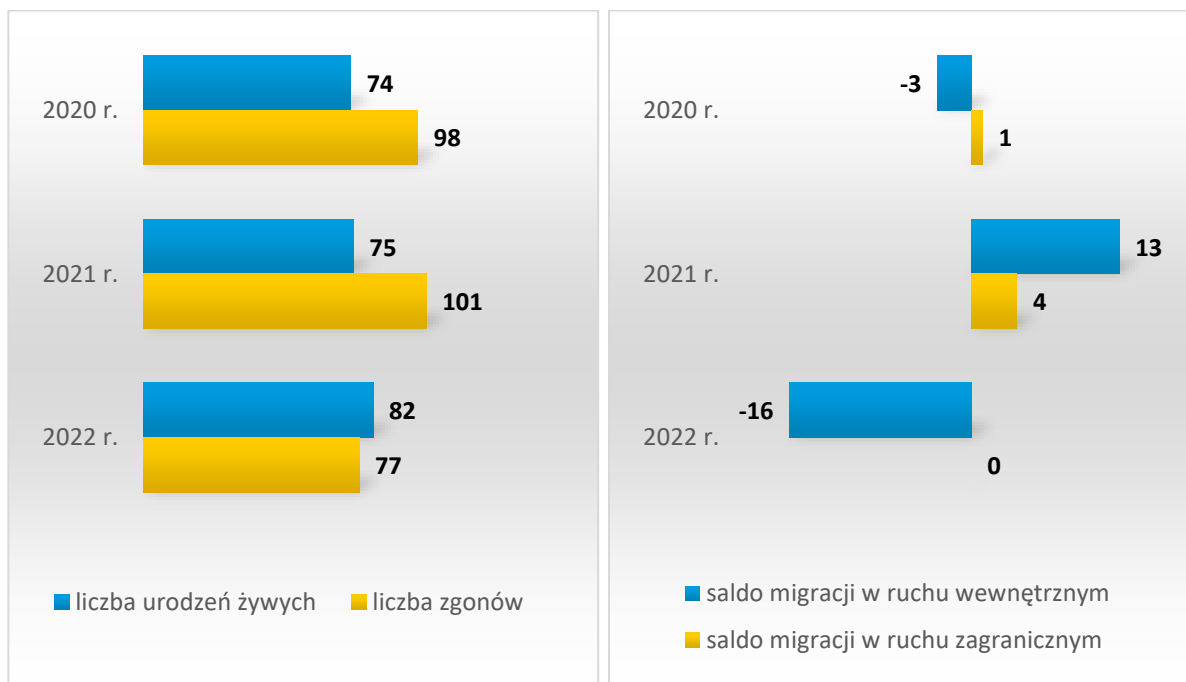
Wykresy 17-18. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2020-2022



Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Poniższe wykresy przedstawiają dane szczegółowe na temat ruchu naturalnego i salda migracji mieszkańców gminy.

Wykresy 19-20. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2020-2022



Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2020-2021 przyrost naturalny w gminie był ujemny, a w 2022 r. dodatni (-24 w 2020 r., -26 w 2021 r., +5 w 2022 r.). O ile saldo migracji w 2021 r. było dodatnie (+17), o tyle w 2020 r. i 2022 r. było ujemne (-2 w 2020 r., -16 w 2022 r.), głównie za sprawą wyprowadzania się ludności z terenu gminy do innych jednostek w kraju.

Analizując sytuację demograficzną w gminie, należy podkreślić korzystny aspekt, jakim jest wyższa liczba osób w wieku przedprodukcyjnym niż poprodukcyjnym niemniej z roku na rok następuje wyraźny wzrost liczby osób starszych. Trend ten obrazuje rosnący udział osób starszych (17,5% w 2020 r., 17,6 w 2021 r., 18% w 2022 r.) w populacji mieszkańców gminy. Widać to także w wyliczeniach współczynnika obciążenia demograficznego osobami starszymi (wzrost z 21,7 do 22,3) i odsetka osób w wieku 65+ wśród ogółu mieszkańców gminy (wzrost z 14,5 w 2020 r. do 14,9 w 2022 r.) Na tej podstawie przypuszczać należy, że gmina doświadcza powolnego ale postępującego procesu starzenia się społeczności lokalnej.

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego 2021 wskazują na duże zmiany w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku w całym kraju. W okresie międzyspisowym zmniejszył się odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym – z 18,7% w 2011 r. do 18,4% w 2021 r., a także w wieku produkcyjnym – z 64,4% w 2011 r. do 59,3% w 2021 r. Wyraźnie zwiększył się natomiast udział ludności w wieku poprodukcyjnym – z 16,9% do 22,3%, co oznacza, że w ciągu dekady przybyło blisko 2 miliony osób w grupie wieku 60/65 lat i więcej, a tym samym już więcej niż co 5 mieszkańców Polski ma ponad 60 lat.

Mający obecnie miejsce dynamiczny proces starzenia się społeczeństw postępuje wskutek nakładania się spadku liczby urodzeń przy jednoczesnym wydłużaniu średniej długości życia. Według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego do 2025 r. będzie wzrastał udział „młodszej” subpopulacji, tj. osób w wieku 65-79 lat, bowiem tę grupę będą sukcesywnie zasilały osoby urodzone w latach 1949-1965, a jednocześnie będzie ubywało osób w wieku 80 lat i więcej urodzonych w latach 1934-1945. Po 2025 r. znacząco wzrośnie odsetek osiemdziesięciolatków i osób starszych z uwagi na fakt, że ten wiek – w kolejnych latach – osiągną osoby urodzone w czasie powojennego boomu urodzeń. Szacuje się, że w 2040 r. osoby w zaawansowanej starości (ponad osiemdziesięcioletnie) będą stanowiły aż 36% zbiorowości osób starszych.

Systematyczne postępowanie zjawiska starzenia się wymaga podjęcia z wyprzedzeniem, działań zmierzających do stworzenia nowoczesnego systemu polityki społecznej ukierunkowanej na zaspokajanie specyficznych potrzeb osób starszych. Starzenie się i starość jawią się jednym z kluczowych problemów zarówno w aspekcie ekonomicznym i medycznym, jak i etycznym.

Postępujący proces starzenia się lokalnej społeczności staje się nowym wyzwaniem dla pomocy społecznej. Należy przy tym pamiętać, że w najbliższej perspektywie – do 2025 r. będziemy mieć do czynienia z 2. grupami seniorów – młodszą (do 79 lat) i starszą (80 lat i więcej). Istnieje więc potrzeba podjęcia działań adresowanych do obu grup – prewencyjnych, zapobiegających chorobom i niedołęstwu, umożliwiających podnoszenie jakości życia i wykorzystanie potencjału młodszych oraz opiekuńczych wobec starszych.

Mając na uwadze zróżnicowanie grupy seniorów nie można postrzegać ich potrzeb i potencjału w jednakowy sposób. W tej grupie znajdują się zarówno osoby aktywne fizycznie i społecznie, samodzielne, utrzymujące satysfakcjonujące relacje z bliskimi i przyjaciółmi; osoby samodzielne, które mają potencjał i chęć rozwoju, ale potrzebują zachęty, informacji i wskazówek do aktywnego udziału w życiu społecznym; osoby częściowo zależne, które potrzebują czasowego wsparcia i opieki, jak również osoby niesamodzielne, całkowicie zależne od pomocy innych. Planując i realizując działania na rzecz seniorów należy więc uwzględnić potrzeby każdej z tych grup.

W gminie Łuzna obserwuje się wzrost liczby osób starszych, samotnych, przewlekle chorych i niepełnosprawnych o niskich dochodach, w związku z czym rośnie zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, ośrodki wsparcia dziennego i całodobową opiekę w domach pomocy społecznej.

Do najważniejszych problemów, które dotyczą seniorów z gminy, zalicza się: utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej; brak dziennego ośrodka wsparcia, a także, z powodu rozluźnienia więzi rodzinnych, izolację i bezradność.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łuznej wspiera seniorów, m.in. poprzez pracę socjalną, usługi opiekuńcze, pomoc finansową, pomoc rzeczową w postaci posiłków i kierowanie do domów pomocy społecznej. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Formy świadczeń dla osób starszych (65 lat i więcej) udzielonych w gminie w latach 2020-2022

formy świadczeń	liczba osób, którym przyznano świadczenie			kwota świadczeń		
	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
zasilek stały	2	13	9	15480	73374	57598
zasilek okresowy	3	5	6	3855	11066	7848
zasilek celowy w tym specjalny celowy	13	16	19	6357	8550	10300
świadczenie pieniężne w ramach Programu „Posilek w szkole i w domu”	0	2	1	0	915	1220
usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania	16	21	23	25631	133685	148711
odpłatność za pobyt w DPS	6	7	9	117146	157838	152990
Inne- specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	5	7	8	12886	20192	60122

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łużnej.

W strukturach GOPS-u działa Klub Senior+ z siedzibą w Gminnym Ośrodku Kultury w Łużnej. Celem jego działalności jest rozpoznawanie potrzeb seniorów oraz rozwijanie ich zainteresowań oraz organizacja atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego w bezpiecznej i przyjaznej przestrzeni. Seniorzy mają możliwość udziału w spotkaniach tematycznych, zajęciach kulinarnych, edukacyjnych, kulturalnych, plastycznych i ruchowych. W gminie działają także inne podmioty świadczące i mogące, w razie potrzeby, świadczyć wsparcie seniorom z gminy. Są to m.in. organizacje pozarządowe działające w gminie, np. Stowarzyszenie Koło Kobiet „Łużnianka” (38-322 Łużna 597), Stowarzyszenie Kobiet Szalowskich „Szalowianki” (38-331 Szalowa 15), Stowarzyszenie Kobiet Wsi Mszanka (38-322 Mszanka 185) oraz Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich Wsi Wola Łużańska (38-322 Wola Łużańska 177) oraz Stowarzyszenie „Lepsze Jutro” (38-322 Łużna 723).

Warto dodać, że w latach 2021-2022 w gminie realizowany był Program „Opieka 75+” mający na celu zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób w wieku 75 lat i więcej. W ramach programu udzielono świadczeń 10 osobom na kwotę 25.089 zł w 2021 r. i 8 osobom na kwotę 26.408 zł w 2022 r.

Na terenie gminy organizowane są przedsięwzięcia kulturalne, rozrywkowe i sportowo-rekreacyjne adresowane do wszystkich mieszkańców, więc w miarę własnych możliwości mogą w nich uczestniczyć również seniorzy.

5. ZDROWIE I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W gminie Łużna funkcjonują 4 podmioty wykonujące działalność leczniczą oraz działają 2 apteki. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Podmioty lecznicze i apteki w gminie

nazwa podmiotu	adres podmiotu
Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej „Salus” w Łużnej, Bogusława Warchoł	38-322 Łużna 609
Samodzielny Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Szalowej, Tomasz Lisik	38-331 Szalowa 419
Zakład Rehabilitacji Leczniczej „REHA-DD” w Łużnej, Robert Drozd, Piotr Duszowicz	38-322 Łużna 609
Niepubliczny Zakład Opieki Stomatologicznej w Mszance, Anna Lesicka	38-322 Mszanka 255
Apteka prywatna w Łużnej, Janina Sowa	38-322 Łużna 766
Apteka prywatna w Szalowej, K. Bochenek	38-331 Szalowa 419

Źródło danych: Urząd Gminy Łużna.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2020-2022 liczba porad udzielonych w gminie w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej stale rosła (35.899 w 2020 r., 40.077 w 2021 r., 41.970 w 2022 r.), w tym w ramach podstawowej opieki zdrowotnej (34.923 w 2020 r., 38.686 w 2021 r., 41.226 w 2022 r.).

Specjalistyczne świadczenia zdrowotne, świadczenia zdrowotne w warunkach zamkniętych oraz nocną i świąteczną opiekę lekarską i pielęgniarską dla mieszkańców gminy realizuje placówka działająca poza jej terenem. Dane szczegółowe na jej temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Podmioty lecznicze spoza gminy, realizujące dla mieszkańców gminy specjalistyczne świadczenia zdrowotne, świadczenia zdrowotne w warunkach zamkniętych oraz nocną i świąteczną opiekę lekarską i pielęgniarską

nazwa jednostki	adres jednostki
Szpital Specjalistyczny im. Henryka Klimontowicza w Gorlicach	ul. Węgierska 21, 38-300 Gorlice

Źródło danych: Urząd Gminy Łużna.

Schorzeniami najczęściej stwierdzanymi u dorosłej populacji są choroby układu krążenia. Obok schorzeń narządów ruchu i neurologicznych należą one do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności, która oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Relatywnie rzadziej o obniżonej sprawności w codziennym życiu decydują uszkodzenia narządu wzroku i słuchu, choroba psychiczna oraz upośledzenie umysłowe.

Orzecznictwem o niepełnosprawności w odniesieniu do mieszkańców gminy Łużna zajmuje się Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Gorlicach. Według jego danych, po wzroście w 2021 r., rok później liczba wydanych mieszkańcom gminy orzeczeń o niepełnosprawności (dla dzieci do 16. roku życia) spadła poniżej poziomu z 2020 r. (24 w 2020 r., 27 w 2021 r. 17 w 2022 r.), z kolei liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dla osób powyżej 16. roku życia) zwiększała się z roku na rok (129 w 2020 r., 154 w 2021 r., 181 w 2022 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Mieszkańcy gminy zaliczeni przez PZON w Gorlicach do osób niepełnosprawnych i stopnia niepełnosprawności w latach 2020-2022

	2020 r.	2021 r.	2022 r.
liczba osób zaliczonych do niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności	153	181	198
liczba osób do 16. roku życia zaliczonych do niepełnosprawności	24	27	17
w tym:			
liczba osób w wieku 16 lat i więcej zaliczonych do stopnia znacznego niepełnosprawności	32	54	71
liczba osób w wieku 16 lat i więcej zaliczonych do stopnia umiarkowanego niepełnosprawności	71	75	93
liczba osób w wieku 16 lat i więcej zaliczonych do stopnia lekkiego niepełnosprawności	26	25	17

Źródło danych: Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Gorlicach.

Do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności wśród osób w wieku do 16 lat należały: choroby układu oddechowego i krążenia (9 osób w 2020 r., 8 w 2021 r., 10 w 2022 r.), epilepsja (po 3 w latach 2020-2022) i choroby psychiczne (2 w 2020 r., 3 w 2021 r.), a wśród osób w wieku 16 lat i więcej – upośledzenie narządu ruchu (po 40 osób w latach 2020-2021, 56 w 2022 r.), choroby neurologiczne (19 w 2020 r., 32 w 2021 r., 32 w 2022 r.), choroby układu

oddechowego i krążenia (19 osób w 2020 r., 28 w 2021 r., 29 w 2022 r.) i choroby psychiczne (20 w 2020 r., 13 w 2021 r., 27 w 2022 r.).

Warto dodać, że wydawaniem orzeczeń o całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym i samodzielnej egzystencji oraz o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym dla mieszkańców gminy Łużna zajmuje się Placówka Terenowa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Nowym Sączu, z kolei Oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Nowym Sączu wydaje orzeczenia o trwałej lub okresowej całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji, o trwałej całkowitej lub okresowej całkowitej niezdolności do pracy oraz o trwałej częściowej lub okresowej częściowej niezdolności do pracy.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łużnej obejmuje wsparciem część osób z niepełnosprawnością, pomagając im wypełniać role społeczne i zawodowe. W 2020 r. z powodu niepełnosprawności ze świadczeń pomocy społecznej w gminie skorzystały 83 rodziny liczące 197 osób, rok później – 91 rodzin liczących 220 osób, a w 2022 r. – 92 rodziny liczące 196 osób. Do najważniejszych problemów, które dotyczą osoby z niepełnosprawnością w gminie Łużna, zalicza się: bariery architektoniczne, niedostosowane toalety, brak podjazdów do instytucji publicznych, niskie dochody, brak dostępu do opieki specjalistycznej, długi czas oczekiwania na rehabilitację, trudny dostęp do miejscowości gminy Łużna, niedostosowany transport publiczny do przewozu osób niepełnosprawnych.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat form pomocy udzielanej przez GOPS osobom z niepełnosprawnością w gminie.

Tabela 15. Formy świadczeń dla osób z niepełnosprawnością udzielonych w gminie w latach 2020-2022

formy świadczeń	liczba osób, którym przyznano świadczenie			kwota świadczeń		
	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
zasiłek stały	34	33	34	166085	138431	194854
zasiłek celowy	26	23	35	10760	11230	18800
zasiłek okresowy	20	20	22	25529	21977	17996
ubezpieczenie zdrowotne	27	26	26	12646	9588	14653
świadczenie pieniężne w ramach Programu „Posiłek w szkole i w domu”	9	6	7	7285	4745	1695

Pobyt w schronisku dla bezdomnych	0	1	0	0	861	0
Pobyt w noclegowni	1	0	0	11473	0	0

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łużnej.

Poza Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Łużnej, do podmiotów działających na rzecz mieszkańców gminy z niepełnosprawnością należą: m.in.: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorlicach, Dzienny Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi – Środowiskowy Dom Samopomocy w Gorlicach z Filią w Bobowej, Warsztat Terapii Zajęciowej w Stróżach, Dom Pomocy Społecznej w Klimkówce, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. M. Grzegorzewskiej w Kobylance i Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Janusza Korczaka w Szymbarku, a także Stowarzyszenie na rzecz Pomocy Osobom Chorym na Zespół Marfana i Inne Zespoły Genetycznie Uwarunkowane, Niepełnosprawnym, Uzależnionym i Pokrzywdzonym przez Los „Wyjdź z Cienia” w Łużnej oraz Stowarzyszenie „Lepsze Jutro” w Łużnej.

6. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC DOMOWA

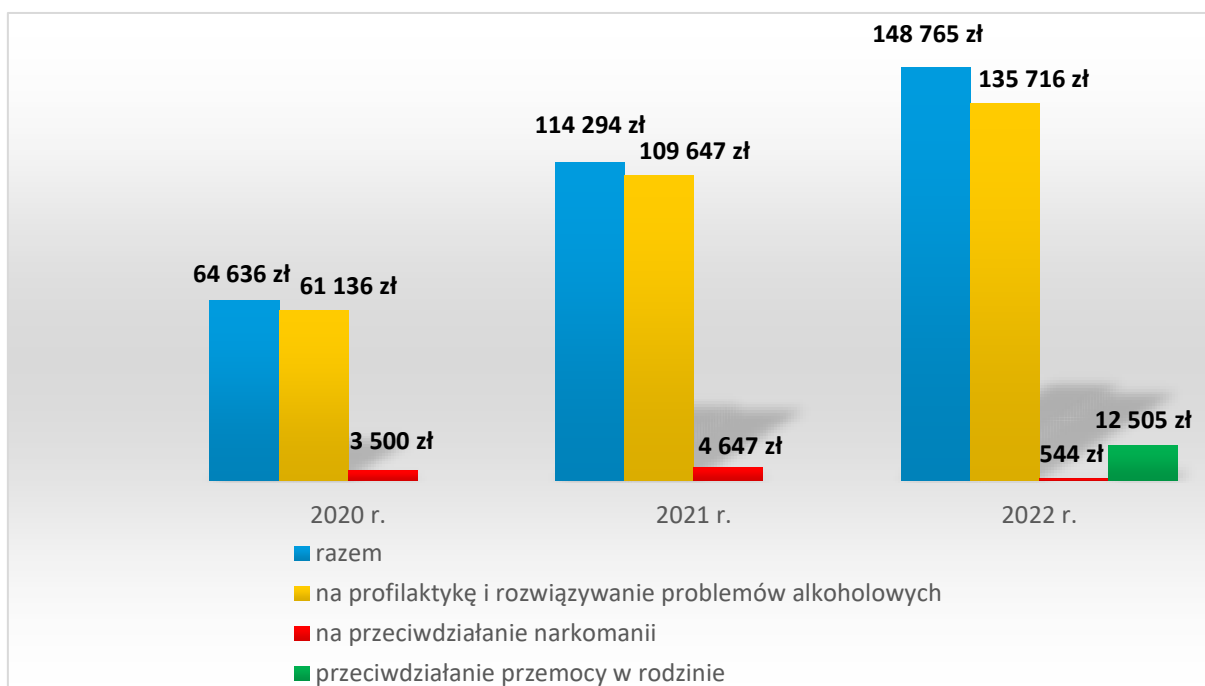
Alkoholizm, narkomania i przemoc domowa są problemami społecznymi, które powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Wpływają negatywnie na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia, relacje rodzinne i międzyludzkie, a także zdolność do konkurencji na rynku pracy.

Wśród przyczyn popadania w alkoholizm zasadniczą rolę odgrywiają uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych i utrata zatrudnienia. Szerzeniu się narkomanii sprzyjają natomiast coraz większa powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie, chęć poszukiwania nowych wrażeń i doznań oraz traktowanie narkotyków jako środków umożliwiających ucieczkę od trudności życia codziennego, rozładowanie stresu i konfliktów. Przemoc jest z kolei problemem mającym często swoje źródło w uzależnieniach i ubóstwie, choć występuje również w rodzinach o wysokim statusie społecznym. Doznającymi przemocy są niejednokrotnie osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne od osoby stosującej przemoc. Na ogół są to kobiety i dzieci, rzadziej osoby z niepełnosprawnością, starsze i chore.

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy domowej oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są w oparciu o gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej oraz przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

Poniższy wykres przedstawia wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie Łuzna na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie w latach 2020-2022.

Wykres 21. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2020-2022

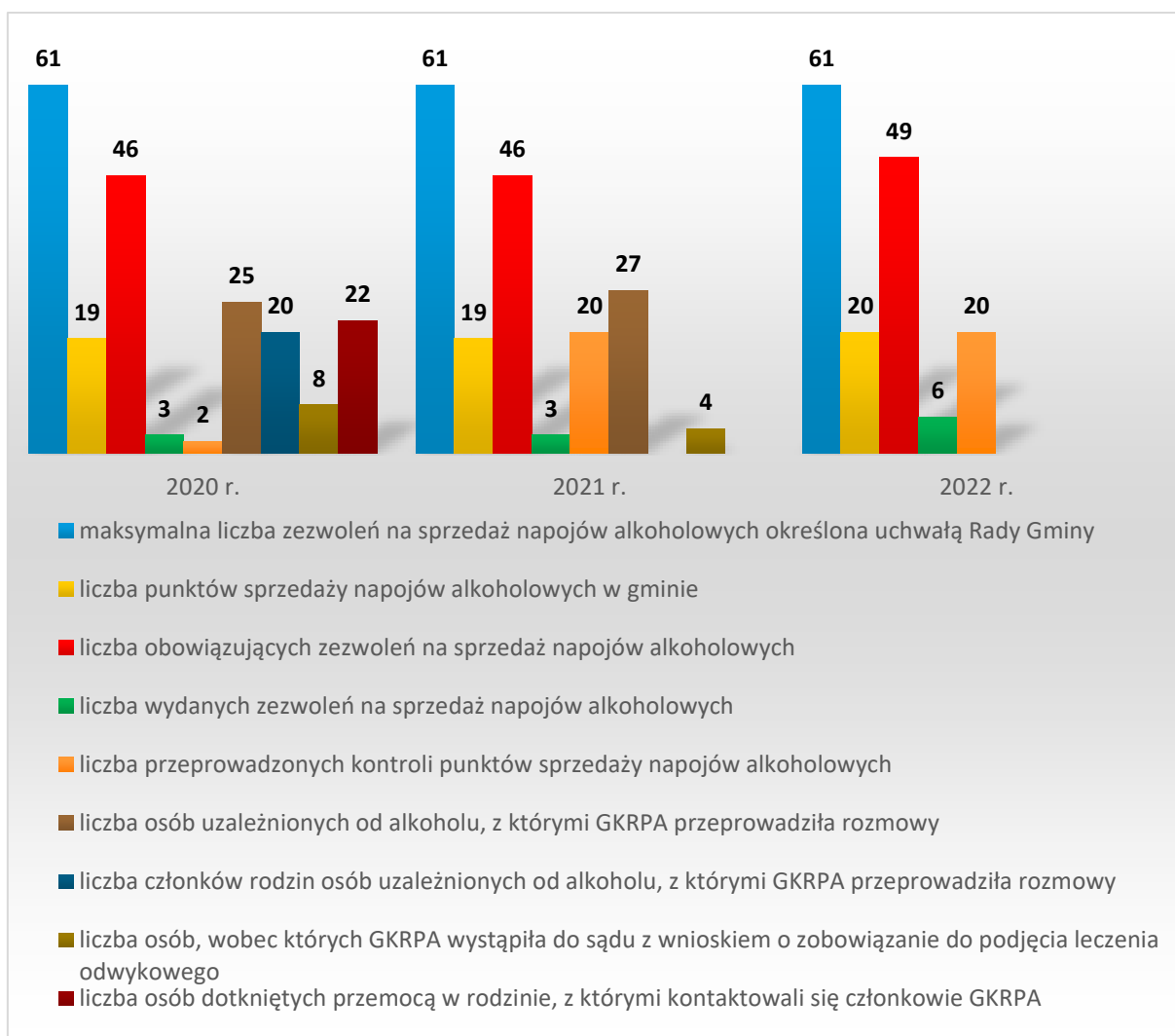


Źródło danych: Urząd Gminy Łuzna.

W latach 2020-2022 wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie zwiększała się z roku na rok (z 64.636 zł w 2020 r. do 148.765 zł w 2022 r.).

Poniższy wykres przedstawia wybrane dane na temat rynku napojów alkoholowych w gminie Łuzna, a także aktywności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która zajmuje się inicjowaniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień oraz integracją społeczną

osób uzależnionych. W ramach swoich zdań Komisja m.in. opiniuje wnioski w sprawie wydania lub cofnięcia zezwolenia na alkohol, przeprowadza rozmowy motywujące, udziela porad osobom uzależnionym od alkoholu oraz członkom ich rodzin oraz podejmuje czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

Wykres 22. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2020-2022

Źródło danych: Urząd Gminy Łużna.

W latach 2020-2022 określona uchwałą Rady Gminy maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w gminie była taka sama (po 61 w każdym roku). Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych była zbliżona (po 19 w latach 2020-2021, 20 w 2022 r.), podobnie jak liczba obowiązujących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych (po 46 w latach 2020-2021, 49 w 2022 r.). W 2022 r. liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych była wyższa niż w latach 2020-2021 (po 3 w latach 2020-2021, 6 w 2022 r.).

W latach 2020-2021 GKRPA przeprowadzała rozmowy z osobami uzależnionymi od alkoholu (25 w 2020 r., 27 w 2021 r.), a w 2020 r. także z członkami rodzin tych osób (20). W latach 2020-2021 GKRPA występowała również do sądu

z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia alkoholowego (w stosunku do 8 osób w 2020 r. i 4 osób w 2022 r.).

W 2020 r. członkowie Komisji kontaktowali się także z 8 osobami doznającymi przemocy domowej, 8 osobami stosującymi przemoc oraz 6 świadkami przemocy.

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych istotną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy domowej na terenie gminy odgrywają: w Łużnej – Punkt Konsultacyjny, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i działający przy nim Zespół Interdyscyplinarny i Posterunek Policji oraz Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich – Klub Abstynenta „Feniks”, a w Gorlicach – Centrum Terapii Uzależnień, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i działający przy nim Gorlicki Ośrodek Interwencji Kryzysowej oraz Komenda Powiatowa Policji, Prokuratura Rejonowa i Sąd Rejonowy.

Dane szczegółowe na temat podmiotów mogących wspierać mieszkańców gminy z problemami uzależnień i przemocy domowej przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy z problemami uzależnień i przemocy domowej

nazwa jednostki	adres jednostki
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łużnej	38-322 Łużna 634
Punkt Konsultacyjny w Łużnej	38-322 Łużna 634
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łużnej	38-322 Łużna 1/1
Zespół Interdyscyplinarny w Łużnej	38-322 Łużna 1/1
Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich – Klub Abstynenta „Feniks”	38-322 Łużna 597
Centrum Terapii Uzależnień w Gorlicach	ul. Szpitalna 10, 38-300 Gorlice
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorlicach	ul. Słoneczna 7, 38-300 Gorlice
Gorlicki Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Gorlicach	ul. Słoneczna 7, 38-300 Gorlice
Posterunek Policji w Łużnej	38-322 Łużna 607
Komenda Powiatowa Policji w Gorlicach	ul. 11 Listopada 56, 38-300 Gorlice
Prokuratura Rejonowa w Gorlicach	ul. Biecka 5, 38-300 Gorlice
Sąd Rejonowy w Gorlicach	ul. Biecka 5, 38-300 Gorlice

Źródło danych: Urząd Gminy Łużna.

W latach 2020-2022 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łużnej objął wsparciem z powodu alkoholizmu odpowiednio 8, 5 i 2 rodziny liczące odpowiednio 19, 6 i 3 osoby, a z powodu przemocy w rodzinie odpowiednio 4, 4 i 2 rodziny liczące odpowiednio 18, 15 i 5 osób. Jednocześnie GOPS nie świadczył pomocy z powodu narkomanii.

Ośrodek był również odpowiedzialny za obsługę organizacyjno-techniczną Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Łużnej. W latach 2020-2022 odbyły się w każdym roku 4 posiedzenia Zespołu, w jego ramach funkcjonowały odpowiednio 8, 8 i 4 grupy robocze. W analizowanym okresie procedurą „Niebieskie Karty” obejmowano odpowiednio 15, 15 i 10 rodzin.

W latach 2020-2022 w działającym w gminie Punkcie Konsultacyjnym wsparciem objęto odpowiednio 4, 4 i 9 osób z problemem alkoholowym, którym udzielono odpowiednio 4, 4 i 9 porad.

Działalność profilaktyczna z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej w gminie prowadzona jest głównie w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych obejmuje m.in. organizowanie i realizowanie programów profilaktycznych, jednorazowych prelekcji i pogadank, spektakli profilaktycznych, festynów i innych imprez plenerowych, imprez sportowych, konkursów, pozalekcyjnych zajęć sportowych, wypoczynku dla dzieci i młodzieży, oraz warsztatów i szkoleń z zakresu profilaktyki problemowej dla nauczycieli i wychowawców.

W latach 2020-2022 programami profilaktycznymi objęto odpowiednio 150, 55 i 94 uczniów oraz 10 w 2020 r. i 6 w 2021 r. nauczycieli, w jednorazowych prelekcjach i pogadankach wzięło udział 20 osób w 2020 r. i 70 osób w 2022 r., w spektaklach profilaktycznych – 19 osób w 2021 r. i 37 osób w 2022 r., w festynach i innych imprezach plenerowych – 200 osób w 2022 r., w imprezach sportowych – 108 osób w 2020 r., w konkursach – 70 osób w 2020 r., w pozalekcyjnych zajęciach sportowych – po 700 osób w latach 2021-2022, w szkoleniach i warsztatach dla rodziców z zakresu profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży – 220 osób w 2020 r. i 200 w 2021 r., a w szkoleniach i warsztatach dla nauczycieli i wychowawców w obszarze profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży – 162 osoby w 2020 r., po 100 osób w latach 2021-2022.

Wśród przedsięwzięć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej organizowanych w gminie w latach 2020-2022 można wymienić:

- warsztaty: „Fonoholizm – uzależnienie od telefonu komórkowego”, „Zachowania autodestrukcyjne, depresja, lęki”, „Przemoc werbalna – o krzywdzącej sile słów”, „Zachowania autodestrukcyjne, depresja, lęki”, „Wiedza o wartościach i postawach, sens istnienia norm społecznych”, „Agresja – przemoc rówieśnicza – panuje nad emocjami”, „Konflikt – mówię, słucham, akceptuję”, „Techniki aktywnej nauki – wiem jak się uczyć”, „Emocje na start”, „Zaplątani w sieć”, „Dobrostan psychiczny uczniów”, „Cyberuzależnienia”, „Rozpoznanie i wzmacnianie zasobów własnych jako czynnik ochrony przeciw uzależnieniom” oraz warsztatów szkoleniowych dla kadry nauczycielskiej na temat uzależnień behawioralnych, cyberuzależnień itp.”, „Rozpoznanie i wzmacnianie zasobów własnych jako czynnik ochrony przeciw uzależnieniom”;
- szkolenia: „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – najnowsze zmiany”, „Praktyczne aspekty interwencji wobec osoby doświadczającej przemocy i sprawcy przemocy”, „Przemoc seksualna wobec dziecka – zadania służb i prawne formy postępowania”, „Praca w czasie pandemii”, „Edukacja zdalna, jak sobie radzić ze stresem, motywacja do nauki oraz agresja i przemoc rówieśnicza”, „Zmiany w 2020 r. w prowadzeniu Niebieskiej Karty. Praca z osobami oraz rodzinami uwikłanymi w przemoc domową w czasie i po zakończeniu stanu zagrożenia epidemicznego i stanu epidemii”, „Zachowanie prowokacyjne uczniów – jak sobie z nimi radzić”, „Działania podejmowane w przypadku uczniów nieakceptowanych przez klasę”, „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Zmiany w przepisach prawa i kwestie problematyczne”, „Zabezpieczenie bezpieczeństwa pracownika socjalnego realizującego Niebieską Kartę”;
- zajęcia i konkursy: „Szkodliwy wpływ napojów energetyzujących na organizm człowieka”, „Jestem przeciw uzależnieniom”, „Za duży na bajki”, „Uzależnienia behawioralne”;
- programy: „Magiczne kryształy”, „Spójrz inaczej”, „Debata”;
- imprezy: „Dzień Rodziny”, „Piknik Rodzinny”, „Dzień promujący zdrowy styl życia”;

- materiały: „Przemoc domowa”, „Koronawirus”, „Przemoc emocjonalna”, „ABC sprzedawcy napojów alkoholowych”, „Jakość relacji międzyludzkich – skuteczna profilaktyka uzależnień wśród dzieci i młodzieży”, „Wzajemny szacunek budzi odwagę do życia”, „Jak pracować z dziećmi i młodzieżą po długotrwałej izolacji domowej spowodowanej koronawirusem”.

7. EDUKACJA I WYCHOWANIE, OPIEKA NAD DZIEĆMI DO LAT 3.

Gmina Łuzna posiada bazę oświatową, na którą składa się: 7 szkół podstawowych i 5 samorządowych przedszkoli, część połączona organizacyjnie w zespoły szkół oraz państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Nowym Sączu filia w Szalowej. Na terenie gminy znajduje się także placówka świadcząca opiekę nad dziećmi do lat 3.

Dane szczegółowe na temat działających w gminie placówek oświatowych i opieki nad dziećmi do lat 3. przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17. Placówki oświatowe i opieki nad dziećmi do lat 3. w gminie

nazwa placówki	adres placówki
Zespół Szkolno-Przedszkolny Nr 1 w Łuznej	
w tym: Szkoła Podstawowa nr 1 im. Anny Leśkiewicz	38-322 Łuzna 723
Samorządowe Przedszkole	
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Łuznej	
w tym: Szkoła Podstawowa Nr 2	38-322 Łuzna 90
Samorządowe Przedszkole	
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Woli Łużańskiej	
w tym: Szkoła Podstawowa im. Wacława Potockiego	38-322 Wola Łużańska 52
Samorządowe Przedszkole	
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Mszance	
w tym: Szkoła Podstawowa im. Kazimierza Wielkiego	38-322 Mszanka 31
Samorządowe Przedszkole	
Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Biesnej	Biesna 70, 38-324 Siedliska
Szkoła Podstawowa im. Świętej Królowej Jadwigi w Bieśniku	Bieśnik 102, 38-331 Szalowa
Szkoła Podstawowa im. Ks. Stanisława Pękali w Szalowej	38-331 Szalowa 16
Samorządowe Przedszkole w Szalowej	38-331 Szalowa 12
Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Nowym Sączu Filia w Szalowej	38-331 Szalowa 12
Samorządowy Żłobek „Zakątek Malucha” w Łuznej	38-322 Łuzna 723

Źródło danych: Urząd Gminy Łuzna.

W roku szkolnym 2022/2023 do przedszkoli chodziło 260 dzieci, a w szkołach podstawowych uczyło się 760 uczniów. W placówkach zatrudnionych było 150 nauczycieli, większość dyplomowanych.

Gmina zapewnia dowóz dzieci i uczniów do placówek oświatowych, a koszty poniesione z tego tytułu w 2022 r. wyniosły 22.116 zł plus koszty dowozu i opieki dla uczniów z niepełnosprawnościami w drodze do odpowiedniej placówki oświatowej – 144.091 zł.

Samorządowy żłobek „Zakątek Malucha” w Łużnej (Łużna 723) utworzony został w 2019 r. Placówka liczy 2 oddziały i posiada 34 miejsca dla najmłodszych. Średniorocznie z oferty placówki korzysta ok. 20 dzieci.

Warto dodać, że według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba dzieci w gminie w wieku do lat 3. W latach 2020-2022 zmniejszała się z roku na rok (386 w 2020 r., 369 w 2021 r., 341 w 2022 r.).

Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Szalowej działa na terenie Gminy Łużna od 1988r i jest filią Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. Fryderyka Chopina w Nowym Sączu. Edukacja muzyczna prowadzona w placówce pozwala dzieciom pobierać naukę gry na instrumentach u muzyków instrumentalistów, posiadających ukończone studia na wydziale instrumentalnym Akademii Muzycznej. Ponadto daje szansę poznania, kształtowania bądź doskonalenia umiejętności współpracy w ramach zespołów instrumentalnych czy chóru. Otwiera przed dziećmi i młodzieżą bogaty świat muzyki w zakresie jej historii czy zagadnień z teorii muzyki. Uwielbiane przez uczniów zajęcia z rytmiki, kształtują w nich wrażliwość i wyobraźnię muzyczną jak również rozwijają wiele cech i predyspozycji pozamuzycznych, przydatnych w dorosłym życiu. Dzieci pobierające naukę w PSM biorąc udział w instrumentalnych czy wokalnych konkursach o zasięgu regionalnym, ogólnopolskim czy międzynarodowym wpisują się w promocję regionu i jego kultury.

8. KULTURA, SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

Działalność kulturalną w gminie prowadzą: Gminny Ośrodek Kultury w Łużnej, podejmujący działania w ramach Wiejskiego Domu Kultury w Łużnej oraz Wiejskich Ośrodków Kultury w Biesnej i Szalowej, a także Biblioteka Publiczna im. Mariana Czuchnowskiego w Łużnej i jej 2 Filie w Woli Łużańskiej i Szalowej oraz Punkt biblioteczny w Biesnej.

Priorytetem GOK-u jest pozyskiwanie i przygotowanie społeczeństwa do aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz współtworzeniu jej wartości, rozwijanie i zaspokajanie potrzeb czytelniczych, edukacyjnych i informacyjnych mieszkańców gminy, upowszechnianie wiedzy, nauki oraz rozwój kultury. W szczególności Ośrodek zajmuje się edukacją kulturalną i wychowaniem przez sztukę, gromadzeniem, dokumentowaniem, tworzeniem, ochroną i udostępnianiem dóbr kultury, tworzeniem warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką, tworzeniem warunków dla rozwoju folkloru, a także rękodzieła ludowego i artystycznego, rozpoznawaniem, rozbudzaniem i zaspokajaniem potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych, współdziałaniem z innymi ośrodkami kultury, instytucjami naukowymi, oświatowo-wychowawczymi oraz organizacjami w rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczeństwa.

W Ośrodku działają 22 grupy artystyczne – muzyczne, taneczne, teatralne, folklorystyczne, organizuje on koncerty pokazy teatralne festiwale i przeglądy artystyczne seanse filmowe wystawy prelekcje, spotkania, wykłady, warsztaty i konkursy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2022 r. GOK zorganizował 110 imprez kulturalnych, w których wzięły udział 15.854 osoby.

Biblioteka Publiczna w Łużnej wraz z filiami zajmuje się w szczególności gromadzeniem, opracowywaniem, przechowywaniem i ochroną materiałów bibliotecznych służących rozwijaniu czytelnictwa, a także zaspokajaniem i rozwijaniem potrzeb czytelniczych mieszkańców gminy. Obok podstawowej działalności placówka prowadzi działania kulturalno-oświatowe i promocyjne, organizując m.in.: wystawy, spotkania autorskie, lekcje biblioteczne, konkursy i imprezy okolicznościowe.

W 2022 r. księgozbiór Biblioteki liczył 29.096 woluminów, liczba czytelników wyniosła 772, a liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz 22.078 woluminów. Placówka umożliwiała czytelnikom korzystanie z 4 komputerów podłączonych do sieci Internet.

Poniższa tabela zawiera wykaz placówek kulturalnych funkcjonujących w gminie.

Tabela 18. Placówki kulturalne w gminie

nazwa placówki	adres placówki
Gminny Ośrodek Kultury w Łużnej	38-322 Łużna 597
w tym: Wiejski Dom Kultury w Łużnej	38-322 Łużna 597
Wiejski Ośrodek Kultury w Biesnej	38-324 Biesna 130a

Wiejski Ośrodek Kultury w Szalowej	38-331 Szalowa 15
Gminna Biblioteka Publiczna w Łużnej	38-322 Łużna 597
Filia w Szalowej	38-331 Szalowa 15
w tym: Filia w Woli Łużańskiej	38-322 Wola Łużańska 168
Punkt Biblioteczny w Biesnej	38-324 Biesna 130a

Źródło: Urząd Gminy Łużna.

Do najważniejszych imprez o charakterze kulturalno-rozrywkowym zorganizowanych w gminie w 2022 r. należały: Dożynki Gminne, „Wieczór kolęd i pastorałek”, plenerowe widowisko teatralne „Świtezianka” i uroczystość z okazji Narodowego Święta Niepodległości.

Upowszechnianiu kultury fizycznej, sportu i rekreacji w gminie służy dostępna na jej terenie infrastruktura sportowo-rekreacyjna. Składają się na nią m.in.: boiska sportowe i tereny rekreacyjne. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 19. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie

nazwa obiektu	adres obiektu
Kompleks boisk sportowych w Łużnej	Miejscowość Łużna
Otwarta Strefa Aktywności w Szalowej	Miejscowość Szalowa
Otwarta Strefa Aktywności w Łużnej	Miejscowość Łużna
Wiata rekreacyjna w Biesnej	Miejscowość Biesna
Plac zabaw z zewnętrzną siłownią przy Zespole – Szkolno-Przedszkolnym Nr 1 w Łużnej	Miejscowość Łużna
Miejsce wypoczynkowo – rekreacyjne pod Cmentarzem Wojennym Nr 123 Łużna Pustki	Miejscowość Łużna
Plac zabaw wyposażony w elementy siłowni zewnętrznej przy Zespole – Szkolno-Przedszkolnym Nr 2 w Łużnej	Miejscowość Łużna
Plac zabaw z obiektami małej architektury w Łużnej	Miejscowość Łużna
Boisko sportowe przy Szkole Podstawowej w Bieśniku	Miejscowość Bieśnik
Wielofunkcyjne boisko sportowe przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Woli Łużańskiej	Miejscowość Wola Łużańska
Wielofunkcyjne boisko sportowe przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Łużnej	Miejscowość Łużna
Boisko sportowe Orlik w Szalowej	Miejscowość Szalowa
Kompleks sportowo – rekreacyjny Szalowa Sport Arena	Miejscowość Szalowa 628

Źródło danych: Urząd Gminy Łużna.

Do najważniejszych przedsięwzięć sportowo-rekreacyjnych organizowanych w gminie należą Gminne Zawody Sportowo-Pożarnicze.

Gmina Łużna posiada zasoby przyrodnicze i kulturowe pozwalające na rozwój na jej terenie różnych form wypoczynku i rekreacji. Miejscowości skupione wokół Łużnej kryją kilka turystycznych ciekawostek. Są one związane przede wszystkim z historią i jedną z największych bitew frontu wschodniego I wojny światowej, w ramach tzw. operacji gorlickiej. Pozostałościami po niej są cztery cmentarze wojenne, w tym największy w Galicji Zachodniej cmentarz wojenny na wzgórzu Pustki.

Gmina oferuje również piękne widoki i malowniczy krajobraz – poprzecinana jest dolinami, otaczają ją łagodne wzgórza, z których można podziwiać widok na

okolicę, a nawet dostrzec Tatry. Nie brakuje również lasów, które zajmują ponad tysiąc hektarów. Na terenie gminy można także zobaczyć pomniki przyrody, wśród nich dęba w Łużnej, o obwodzie pnia wynoszącym 450 centymetrów, a także grupę krzewów kłokoczki południowej w Szalowej.

Miejscem wartym odwiedzenia jest kościół św. Michała Archanioła w Szalowej, znajdujący się na szlaku architektury drewnianej województwa małopolskiego. Wzniesiony w pierwszej połowie XVIII w. z drzewa jodłowego obiekt jest unikatowy w skali europejskiej i wpisany na listę pomników historii.

Przez gminę przebiegają liczne szlaki turystyczne – piesze i rowerowe. Najważniejsze z nich to Winny Szlak Rowerowy, nawiązujący do tradycji średniowiecznego handlu winem, Królewski Szlak Rowerowy, prowadzący trasami dawnych przejazdów i pobytu królów na terenach południowej Małopolski, a wśród szlaków pieszych – niebieski pomiędzy Gorlicami a Szalową oraz zielony łączący Stróże z Wysową.

9. EKONOMIA SPOŁECZNA I SOLIDARNA

Ekonomia społeczna i solidarna to sfera będąca przejawem społeczeństwa obywatelskiego, w której działalność ekonomiczna i pożytku publicznego służy realizacji celów społecznych. Należą do nich: zatrudnianie i reintegracja osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i zagrożonych wykluczeniem społecznym (w szczególności osób z niepełnosprawnością, bezrobotnych oraz seniorów), wspieranie podmiotowości i samodzielności tych osób oraz odbudowa ich zdolności do pełniejszego uczestniczenia w życiu społecznym i zawodowym, a także działalność na rzecz rozwoju lokalnego.

Cele ekonomii społecznej i solidarnej realizowane są przez podmioty ekonomii społecznej, do których zalicza się:

- przedsiębiorstwa społeczne (np. spółdzielnie socjalne), które zatrudniają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym;
- jednostki reintegracyjne (m.in. zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej czy centra integracji społecznej, których głównym celem jest ponowna integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- podmioty działające w sferze pożytku publicznego – organizacje pozarządowe oraz podmioty sfery gospodarczej utworzone w związku

z realizacją celu społecznego – spółki non-profit i spółdzielnie, których celem jest zatrudnienie np. inwalidów i niewidomych.

W gminie Łużna funkcjonuje ponad 30 podmiotów ekonomii społecznej. Są to organizacje pozarządowe, z którymi samorząd gminy podejmuje wspólne działania na podstawie uchwalanego corocznie Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami o których mowa w art.3 ust.3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Jego celem głównym jest efektywne wykorzystanie społecznej aktywności w zaspokajaniu zbiorowych potrzeb mieszkańców oraz wzmacnianie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez budowanie partnerstwa między administracją publiczną a organizacjami. W szczególności chodzi o poprawę jakości życia mieszkańców, wspieranie aktywności mieszkańców gminy, otwarcie na innowacyjność i konkurencyjność w wykonywaniu zadań publicznych, obniżenie kosztów realizacji zadań publicznych.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat działających w gminie podmiotów ekonomii społecznej. Uwzględniają one m.in. informacje na temat obszarów i odbiorców ich działań, które określają ich zdolności do realizacji usług społecznych, w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.

Tabela 20. Podmioty ekonomii społecznej w gminie

nazwa i adres organizacji	obszary działań	odbiorcy działań
Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Gminy Łużna „Pogórze” 38-322 Łużna 597	rozwój lokalny	społeczność lokalna
Stowarzyszenie Lepsze Jutro 38-322 Łużna 723	rozwój lokalny, pomoc społeczna	społeczność lokalna; dzieci i młodzież, rodzina; osoby starsze; osoby z niepełnosprawnością; osoby uzależnione
Stowarzyszenie Miłośników Wsi Biesna 38-324 Biesna 70	rozwój lokalny	społeczność lokalna
Stowarzyszenie „Wspólnie Razem” 38-331 Szalowa 15	rozwój lokalny	społeczność lokalna
Fundacja Pro Regionis 38-331 Szalowa 28	rozwój lokalny	społeczność lokalna
Stowarzyszenie Miłośników Wsi Biesna 38-324 Biesna 70	rozwój lokalny	społeczność lokalna

Stowarzyszenie Przyjaciół Bieśnika 38-331 Bieśnik 102	rozwój lokalny	społeczność lokalna
Stowarzyszenie na rzecz Pomocy Osobom Chorym na Zespół Marfana i Inne Zespoły Genetycznie Uwarunkowane, Niepełnosprawnym, Uzależnionym i Pokrzywdzonym przez Los „Wyjdz z Cienia” w Łużnej 38-322 Łużna 509	ochrona zdrowia	osoby chore; dorośli z niepełnosprawnością; osoby uzależnione
Stowarzyszenie Braterstwa Krwi „Fratres” 38-322 Łużna 597	ochrona zdrowia, rozwój lokalny	społeczność lokalna
Stowarzyszenie Rodzin Abstynenckich – Klub Abstynenta „Feniks” 38-322 Łużna 597	ochrona zdrowia	rodziny; osoby uzależnione
Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Zespołu Szkolno-Przedszkolnego „Dwójka” 38-322 Łużna	Edukacja, wychowanie	dzieci i młodzież, rodzina
Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły w Bieśniku 38-331 Bieśnik 102	Edukacja, wychowanie	dzieci i młodzież, rodzina
Stowarzyszenie Artystyczne „Muzyczna Strefa” 38-322 Łużna	kultura, sztuka, tradycja	społeczność lokalna
Towarzystwo Teatru, Orkiestry i Chóru Włociańskiego w Łużnej 38-322 Łużna 597	kultura, sztuka, tradycja	społeczność lokalna
Stowarzyszenie - Towarzystwo Muzyczne „Kapela” im. Stefana Wojny w Szalowej 38-331 Szalowa 12	kultura, sztuka, tradycja	społeczność lokalna
Stowarzyszenie Miłośników Teatru w Szalowej 38-331 Szalowa 15,	kultura, sztuka, tradycja	społeczność lokalna
Stowarzyszenie Koło Kobiet „Łużnianka” 38-322 Łużna 597	rozwój lokalny	kobiety
Stowarzyszenie Kobiet Szalowskich „Szalowianki” 38-331 Szalowa 15	rozwój lokalny	kobiety
Stowarzyszenie Kobiet Wsi Mszanka 38-322 Mszanka 185	rozwój lokalny	kobiety
Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich Wsi Wola Łużańska 38-322 Wola Łużańska 177	rozwój lokalny; kultura, sztuka, tradycja	społeczność lokalna, kobiety
Fundacja Zakątek Transformacji Aria 38-322 Łużna 171	ekologia; edukacja, wychowanie	społeczność lokalna; dzieci i młodzież
Ludowy Klub Sportowy „Łużna” 38-322 Łużna 723	sport, turystyka, rekreacja, hobby	społeczność lokalna

Stowarzyszenie Miłośników Sportu i Rekreacji 38-322 Mszanka 185	sport, turystyka, rekreacja, hobby	dzieci i młodzież
Stowarzyszenie „Akademia Piłkarska Respect” 38-331 Szalowa 292	sport, turystyka, rekreacja, hobby	dzieci i młodzież
Uczniowski Klub Sportowy „Szansa” przy Zespole Szkół w Szalowej 38-331 Szalowa 16	sport, turystyka, rekreacja, hobby	dzieci i młodzież
Uczniowski Klub Sportowy „Poker” 38-322 Mszanka	sport, turystyka, rekreacja, hobby	dzieci i młodzież
Ochotnicza Straż Pożarna w Łuznej 38-322 Łuzna 607	ratownictwo, bezpieczeństwo	społeczność lokalna
Ochotnicza Straż Pożarna w Woli Łużańskiej 38-322 Wola Łużańska 168	ratownictwo, bezpieczeństwo	społeczność lokalna
Ochotnicza Straż Pożarna w Biesnej 38-324 Biesna 48	ratownictwo, bezpieczeństwo	społeczność lokalna
Ochotnicza Straż Pożarna Szalowa 38-331 Szalowa 15	ratownictwo, bezpieczeństwo	społeczność lokalna
Ochotnicza Straż Pożarna w Mszance 38-322 Mszanka 185	ratownictwo, bezpieczeństwo	społeczność lokalna
Ochotnicza Straż Pożarna w Bieśniku 38-331 Bieśnik 108	ratownictwo, bezpieczeństwo	społeczność lokalna

Źródło danych: Portal organizacji pozarządowych ngo.pl.

Na 2024 r gmina Łuzna zaplanowała zlecenie w trybach, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zadań publicznych, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w zakresie:

- pomocy społecznej, w tym pomocy osobom i rodzinom w trudnej sytuacji życiowej,
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- działalności na rzecz integracji i reintegracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- działalności charytatywnej,
- podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej,
- działalności na rzecz osób z niepełnosprawnością,
- promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i zagrożonych bezrobociem,
- działalności na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn,

- na rzecz osób w wieku emerytalnym,
- działalności wspomagającej rozwój gospodarczy,
- działalności wspomagającej rozwój techniki, wynalazczości, innowacyjności,
- działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnej,
- na rzecz nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania,
- na rzecz kultury i sztuki, kultury fizycznej, turystyki i krajoznawstwa,
- porządku i bezpieczeństwa publicznego,
- ratownictwa ludności,
- na rzecz integracji europejskiej,
- promocji i organizacji wolontariatu,
- na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, ochrony praw dziecka,
- przeciwdziałania patologiom i uzależnieniom.

10. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Przestępczość jest dynamicznym, podlegającym rozwojowi zjawiskiem społecznym, które stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego. W zależności od swej intensywności i częstotliwości wpływa na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciska piętno na jej funkcjonowaniu.

Zapobieganie przestępczości wymaga zastosowania rozwiązań kompleksowych, zakładających wspólne zaangażowanie instytucji i organizacji państwowych, samorządowych i społecznych, przedstawicieli społeczności lokalnych oraz środków masowego przekazu. Ważną rolę w zakresie inicjowania i organizowania tej działalności odgrywa policja.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy Łużna czuwa Komenda Powiatowa Policji w Gorlicach (ul. 11 Listopada 56, 38-300 Gorlice), a bezpośrednie czynności policyjne wykonują funkcjonariusze Posterunku Policji w Łużnej (38-322 Łużna 607).

Z danych Posterunku Policji w Łużnej wynika, że w 2022 r. na terenie gminy Łużna stwierdzono 39 przestępstw. Najwięcej z nich dotyczyło przestępstw przeciwko mieniu (17 przypadków). Wśród ujawnionych sprawców nie było osób nieletnich.

Dane szczegółowe na temat przestępstw popełnionych w gminie w 2022 r. przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21. Przestępstwa popełnione w gminie w 2022 r.

kategoria przestępstwa	liczba przestępstw	liczba sprawców	wiek sprawców
przestępstwa przeciwko mieniu	17	17	29-65 lat
przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu	6	6	31-69 lat
prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości	4	4	22-65 lat
pozostałe przestępstwa	12	12	30-67 lat

Źródło: Posterunek Policji w Łużnej.

Funkcjonariusze Policji na bieżąco monitorują sytuację we wszystkich obszarach mających wpływ na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy. Za działania priorytetowe służące poprawie bezpieczeństwa w gminie uznano ograniczenie przypadków łamania przepisów porządkowych i spożywania alkoholu w rejonie Szkoły Podstawowej w Mszance oraz wyeliminowanie przypadków biegających samopas psów, szczególnie w miejscowości Biesna.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łużnej obejmuje wsparciem osoby mające trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego. W latach 2020-2021 z tego powodu z pomocy społecznej w gminie skorzystała 1 osoba w każdym roku.

Istotne dla mieszkańców gminy jest także bezpieczeństwo pożarowe. Na jej terenie ochronę przeciwpożarową zapewnia 6 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej w sołectwach: Łużna, Biesna, Mszanka, Szalowa, Wola Łużańska, Bieśnik, w tym 2 jednostki zrzeszone w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym – Łużna i Szalowa. W 2022 r. jednostki OSP interweniowały łącznie 111 razy.

11. KWESTIA UCHODźCÓW

Nie wiadomo dokładnie, ile osób uchodźczych przebywa obecnie w Polsce w związku z kryzysem wojennym za jej wschodnią granicą, niemniej szacuje się, że w różnych okresach 2022 r. granicę kraju przekroczyło ok. 8 mln osób – kobiet, mężczyzn, dzieci, seniorów czy osób z niepełnosprawnościami. Sytuacja pozostawała dynamiczna – część uchodźców podążała do innych krajów, niektórzy wracali do Ukrainy, część pozostała w Polsce. W połowie 2022 r. obywatelom Ukrainy nadano ponad 1 milion numerów PESEL. Z uwagi na niemożność określenia, jak potoczy się i rozwinię kryzys wojenny za wschodnią granicą Polski niezbędne jest tworzenie polityki migracyjnej zarówno na szczeblu krajowym, jak i lokalnym.

W pierwszych tygodniach wojny w Ukrainie jednostki samorządowe stanęły przed obowiązkiem i potrzebą zapewnienia schronienia uchodźcom. Wśród krótkookresowych wyzwań znalazły się podstawowe, jak zapewnienie lokum i żywności, dostępu do opieki zdrowotnej, edukacji i rynku pracy. Z upływem czasu pojawiały się kolejne, m.in. konieczność świadczenia pomocy psychologicznej osobom w traumie. Przewidywane są również następne wyzwania, a wśród najważniejszych wymienia się potrzebę integracji oraz zapobieganie konfliktom, w tym agresji na tle narodowościowym.

Obywatele Ukrainy uciekający przed konfliktem zbrojnym znaleźli schronienie i pomoc na terenie gminy Łużna. Jej samorząd zapewnił uchodźcom schronienie i wyżywienie oraz objął wsparciem finansowym, rzeczowym i poradnictwem. Na terenie gminy zostały zorganizowane miejsca noclegowe oraz punkty zbierania odzieży i żywności. Na terenie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Woli Łużańskiej działał Powiatowy Magazyn Pomocy.

W 2022 r. z pomocy społecznej w gminie Łużna skorzystało 144 obywateli Ukrainy oraz 6 obywateli Polski, którzy udzieli zakwaterowania i wyżywienia uchodźcom. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej i ustawą o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa przyznano i wypłacono następujące świadczenia:

- jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości 300 zł – 142 osoby, świadczenia na kwotę 43 452 zł;
- zasiłki stałe – 2 osoby, 8 świadczeń na kwotę 5.752 zł;
- zasiłki celowe na zakup posiłku dla dzieci i młodzieży i pomoc doraźna w formie posiłku – 7 rodzin, 15 świadczeń na kwotę 8.878 zł;
- składki na ubezpieczenie zdrowotne i społeczne – 2 rodziny, 8 świadczeń na kwotę 453 zł;
- pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym – 8 dzieci, 32 świadczenia na kwotę 7.936 zł;
- świadczenie pieniężne w wysokości 40 zł za dzień – 6 podmiotów, 15 wniosków na kwotę 91.864 zł;
- zasiłki rodzinne wraz z dodatkami – 356 świadczeń na kwotę 40.871 zł;
- świadczenia rodzicielskie – 8 świadczeń na kwotę 7.871 zł;
- świadczenia opiekuńcze – 2 świadczenia na kwotę 432 zł.

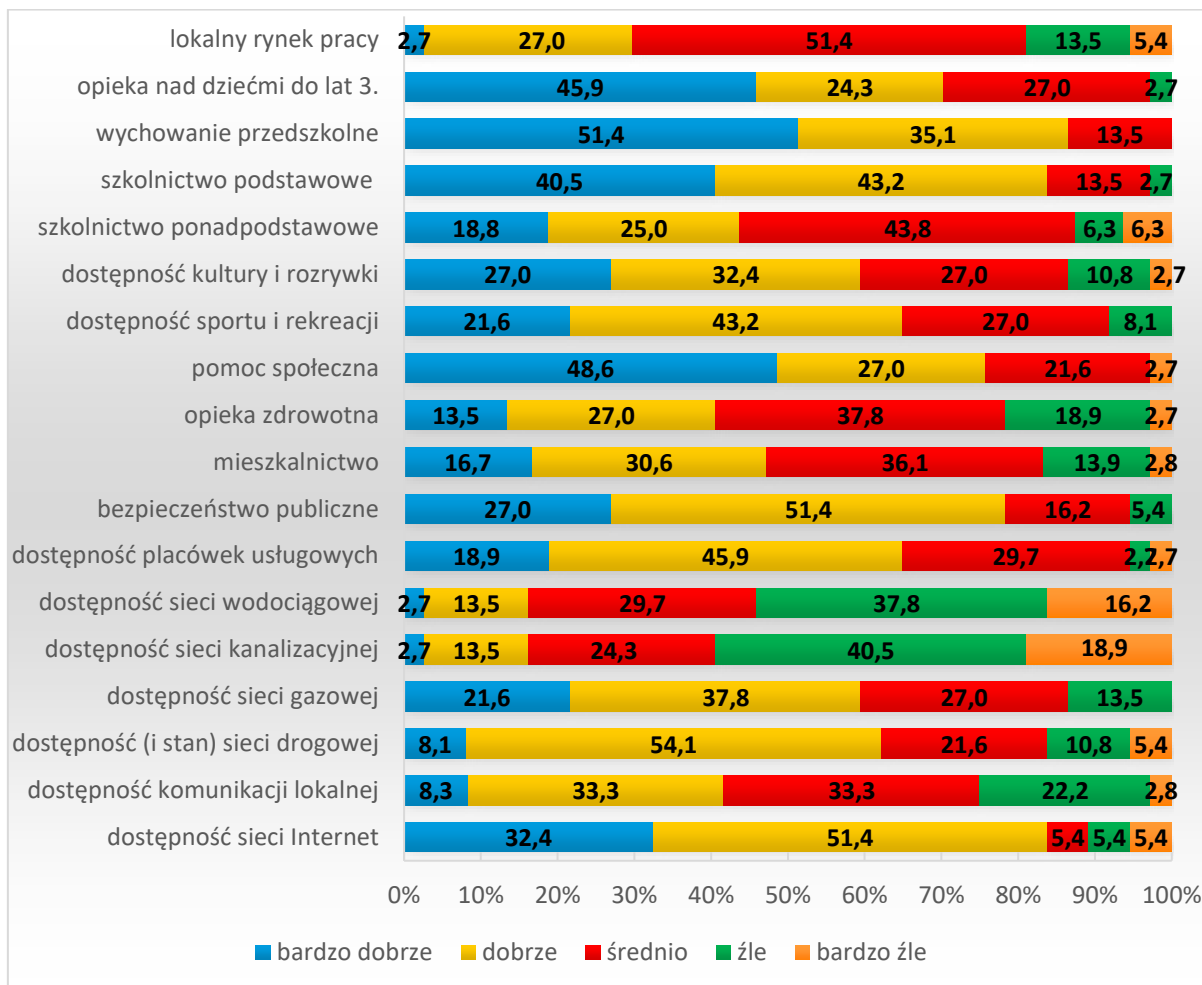
Z danych Narodowego Spisu Powszechnego 2021 wynika, że w porównaniu do spisu z 2011 r. dwukrotnie wzrosła liczba osób z obywatelstwem innego kraju mieszkających na terenie Polski, w tym czterokrotnie liczba obywateli Ukrainy. Wobec powyższego, obecnie, po wybuchu wojny za wschodnią granicą kraju, tym bardziej należy brać pod uwagę możliwość dalszego wzrostu liczby osób narodowości ukraińskiej zamierzających na dłużej lub na stałe pozostać w Polsce. Z ankiet przeprowadzanych wśród uchodźców w połowie 2022 r. wynika, że 1/3 badanych deklarowała chęć pozostania w Polsce także po zakończeniu wojny. W późniejszych badaniach udział ten nieco się zmniejszył, niemniej nie można przewidzieć, jak będzie on kształtował się w przyszłości.

12. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”

Badania ankietowe przeprowadzone w ramach diagnozy sytuacji społecznej w gminie Łużna posłużyły identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiety, którą skierowano do mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego – Wójta Gminy, Sekretarza Gminy, Skarbnika Gminy, radnych, sołtysów, pracowników Urzędu Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych gminy, m.in. placówek oświatowych, kulturalnych, sportowych i pomocy społecznej, a także przedstawicieli jednostek służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych i kościoła. W sumie do analizy przedłożono 37 wypełnionych anonimowo ankiet.

W pierwszym pytaniu poproszono ankietowanych o ocenę warunków życia w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 23. Warunki życia w gminie

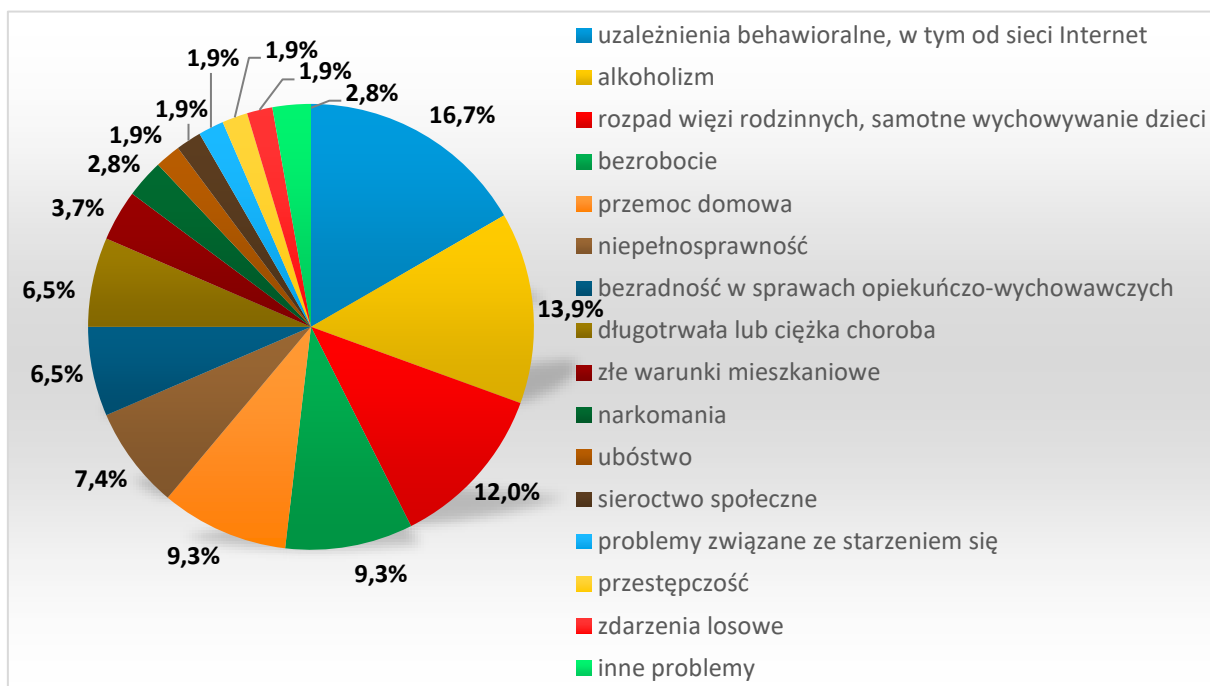
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Analizując warunki życia w gminie, przedstawiciele środowiska lokalnego najlepiej ocenili dostęp do wychowania przedszkolnego (łącznie 86,5% ocen bardzo dobrych i dobrych), sieci Internet (w sumie 83,8% ocen dobrych i bardzo dobrych), szkolnictwa podstawowego (łącznie 83,7% ocen dobrych i bardzo dobrych), stanu bezpieczeństwa publicznego i pomoc społeczną (w sumie po 75,6% ocen dobrych i bardzo dobrych) oraz dostępność opieki nad dziećmi do lat 3. (łącznie 70,2% ocen bardzo dobrych i dobrych).

Najgorzej badani ocenili z kolei dostępność sieci kanalizacyjnej (w sumie 59,4% ocen złych i bardzo złych) i wodociągowej (łącznie 54% ocen złych i bardzo złych).

W kolejnym pytaniu zapytano badanych o problemy, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

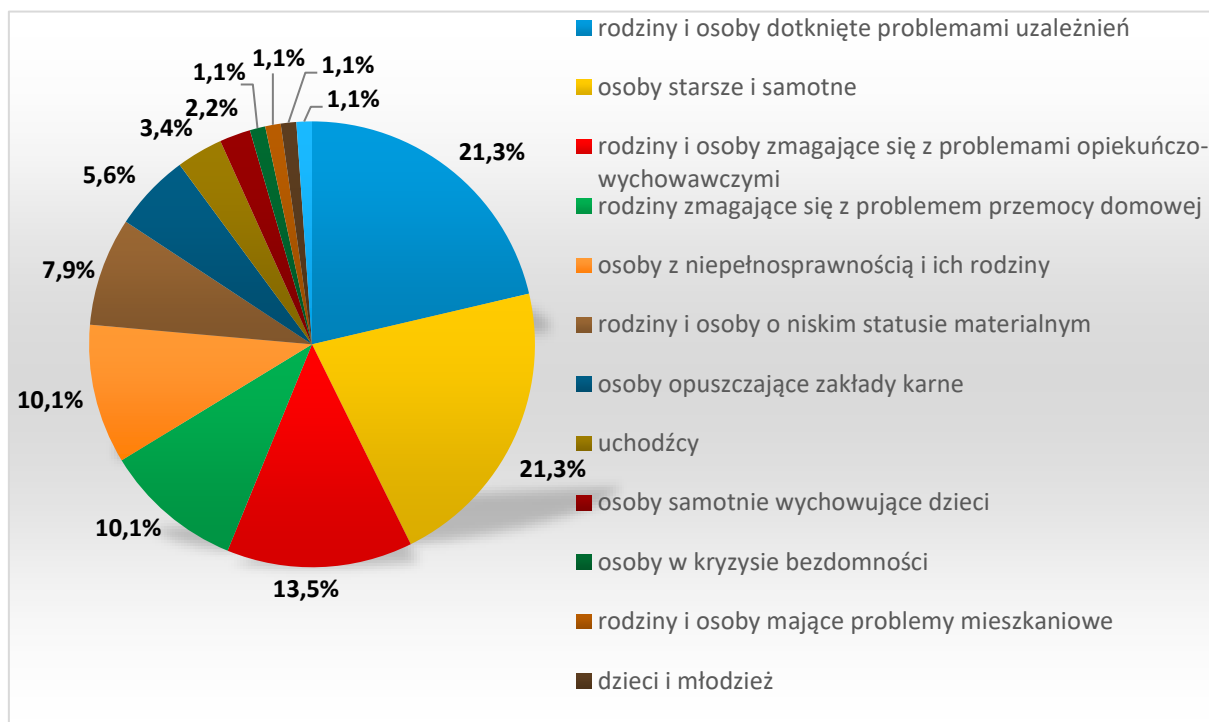
Wykres 24. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy



Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Za problemy, który najczęściej dotyczą mieszkańców gminy, respondenci uznali uzależnienia behawioralne, w tym od sieci Internet, komputera i telefonu (16,7%), alkoholizm (13,9%), rozpad więzi rodzinnych i samotne wychowywanie dzieci (12%) oraz bezrobocie i przemoc domową (po 9,3%).

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowali identyfikowali grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

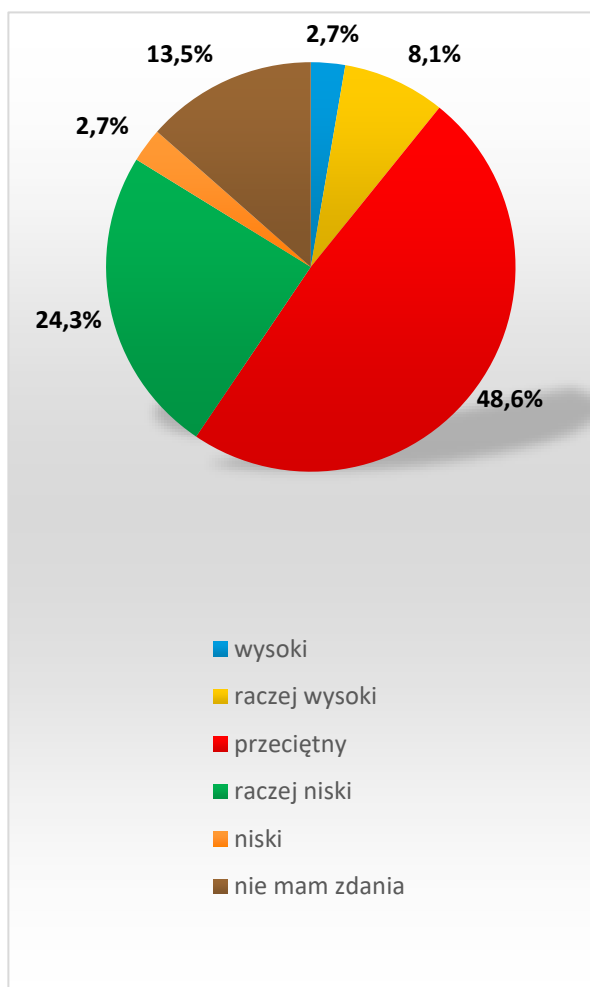
Wykres 25. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

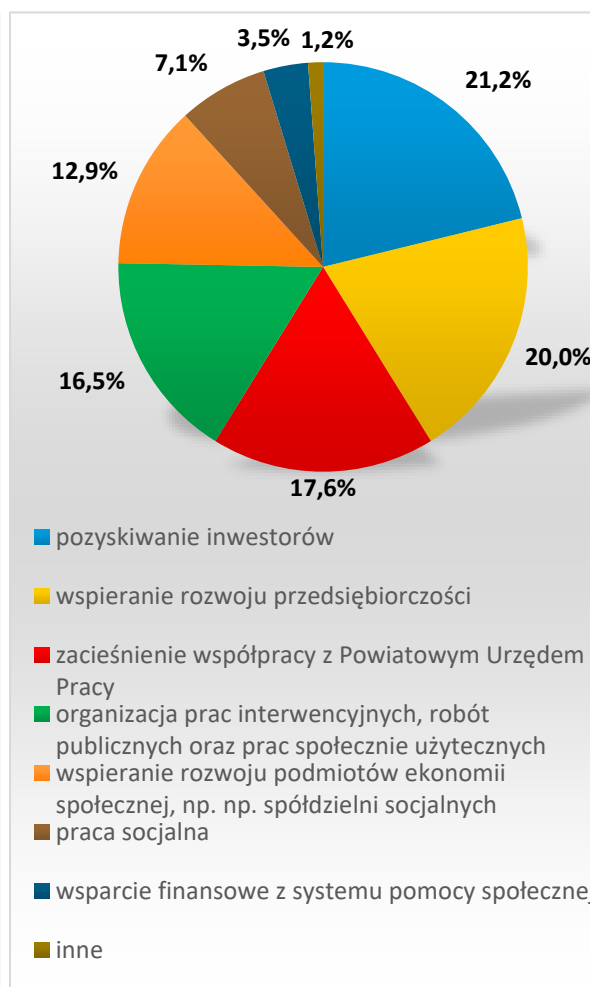
Najwięcej badanych stwierdziło, że najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym są rodziny i osoby dotknięte problemami uzależnień, osoby starsze i samotne (po 21,3%), a także rodziny i osoby zmagające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi (13,5%) i z problemem przemocy domowej oraz osoby z niepełnosprawnością i ich rodziny (po 10,1%).

W kolejnych pytaniach poproszono badanych o opinię na temat poziomu bezrobocia w gminie oraz wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób nim dotkniętych. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 26. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?



Wykres 27. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?



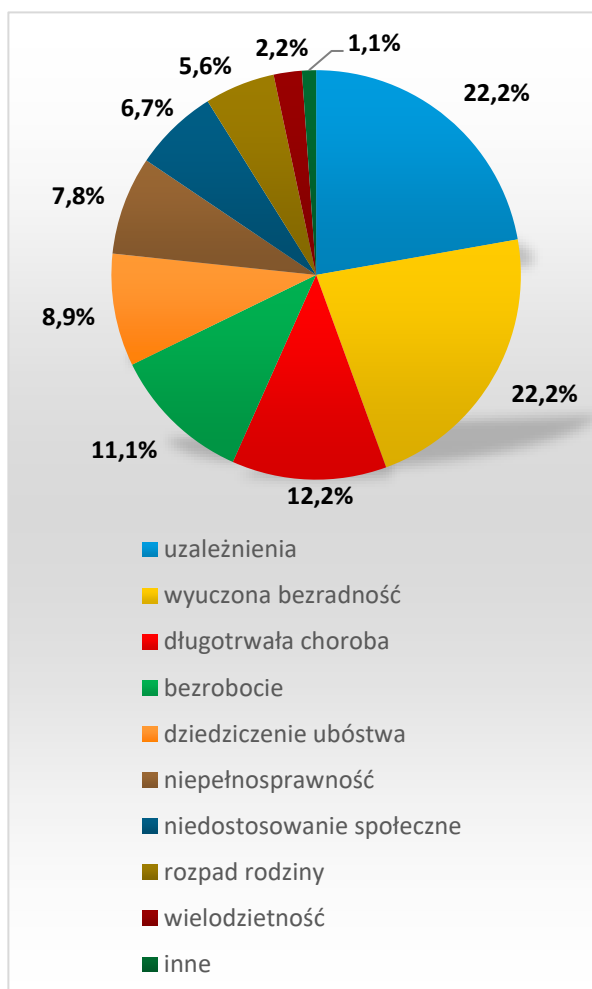
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Blisko połowa ankietowanych (48,6%) stwierdziła, że poziom bezrobocia w gminie jest przeciętny. Jednocześnie zdaniem łącznie 27% respondentów jest on raczej niski lub niski.

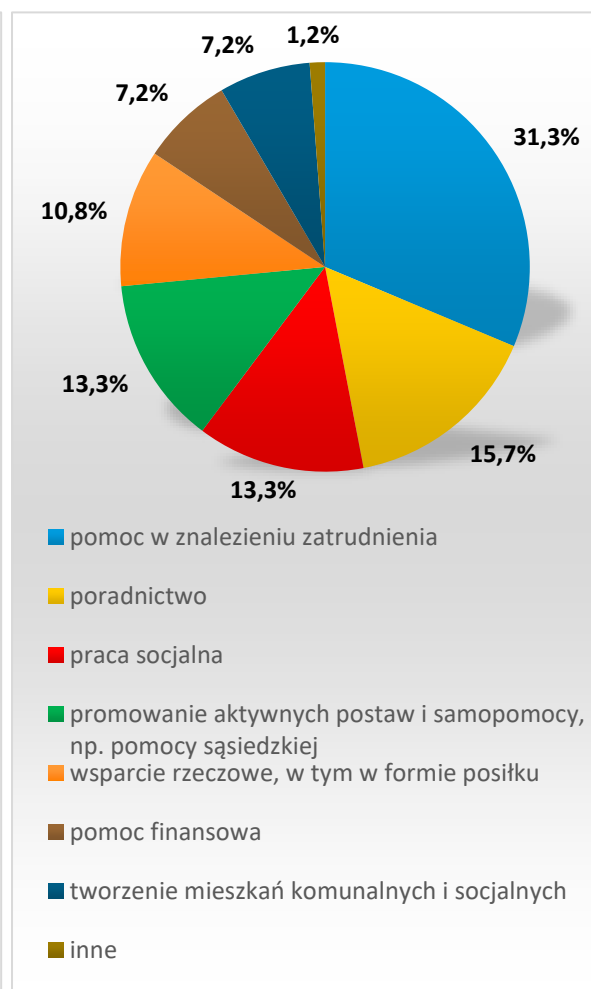
Wśród działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób pozostających bez pracy, badani najczęściej wymieniali: pozyskiwanie inwestorów (21,2%), wspieranie rozwoju przedsiębiorczości (20%), zacieśnianie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w celu umożliwienia osobom bezrobotnym (poprzez świadczenie poradnictwa oraz organizowanie stażu, kursów i szkoleń; 17,8%) oraz organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych (16,5%).

W odpowiedzi na następane pytania ankietowani wskazali przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy oraz przedstawili propozycje działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób nim dotkniętych. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 28. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?



Wykres 29. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?



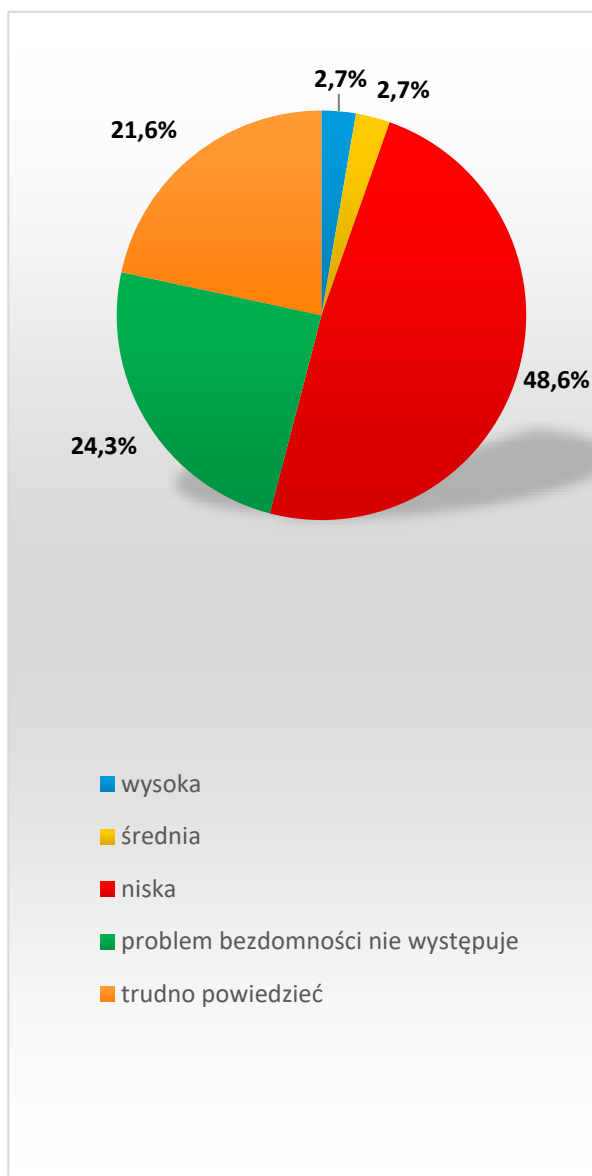
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wśród przyczyn popadania mieszkańców gminy w ubóstwo, ankietowani najczęściej wskazywali uzależnienia i wyuczoną bezradność (po 22,2%), a także długotrwałą chorobę (12,2%) i bezrobocie (11,1%)

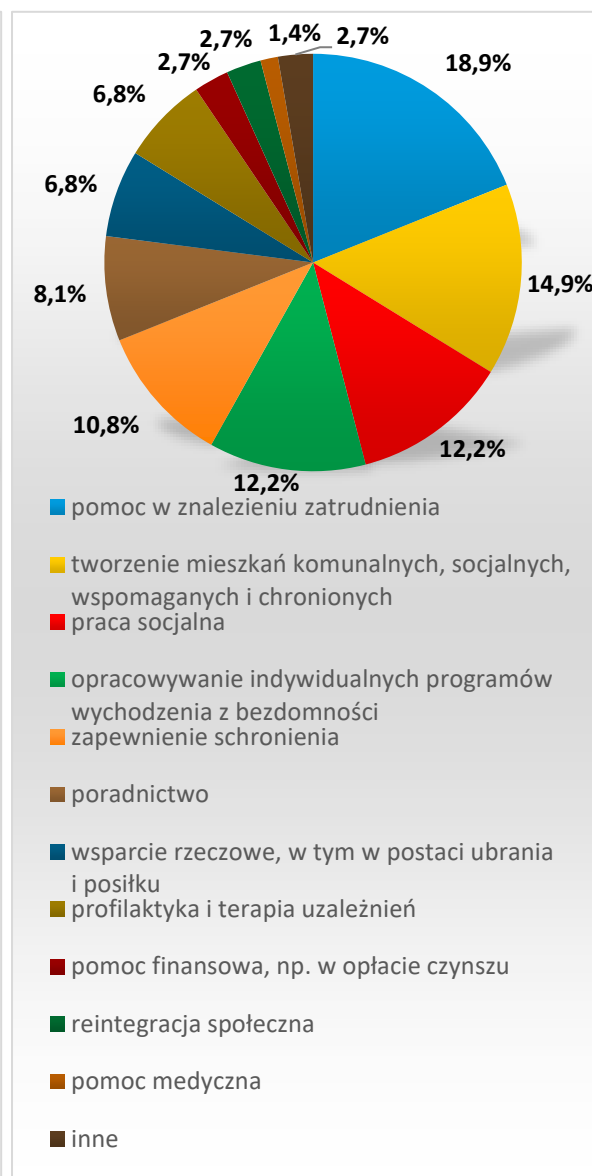
Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać problemowi ubóstwa, należałoby przede wszystkim udzielać pomocy w znalezieniu zatrudnienia (31,3%). Za ważne badani uznali także świadczenie poradnictwa (15,7%), prowadzenie pracy socjalnej oraz promowanie aktywnych postaw i samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej (po 13,3%).

W kolejnych pytaniach została podjęta kwestia bezdomności – poproszono badanych o opinię na temat skali tego problemu w gminie oraz wskazanie działań, które przyniosłyby największą skuteczność w jego zapobieganiu i rozwiązywaniu. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 30. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?



Wykres 31. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?



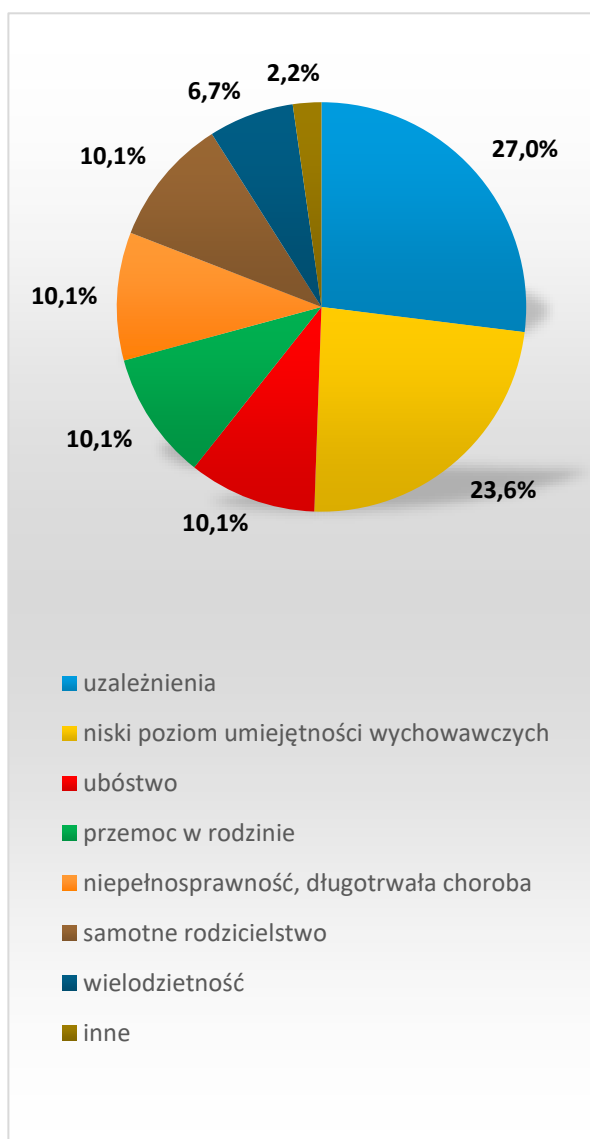
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Blisko połowa badanych (48,6%) stwierdziło, że skala bezdomności w gminie jest niska. Jednocześnie 24,3% ankietowanych odpowiedziało, że problem bezdomności w gminie nie występuje, a 21,6% respondentów nie miało na ten temat zdania.

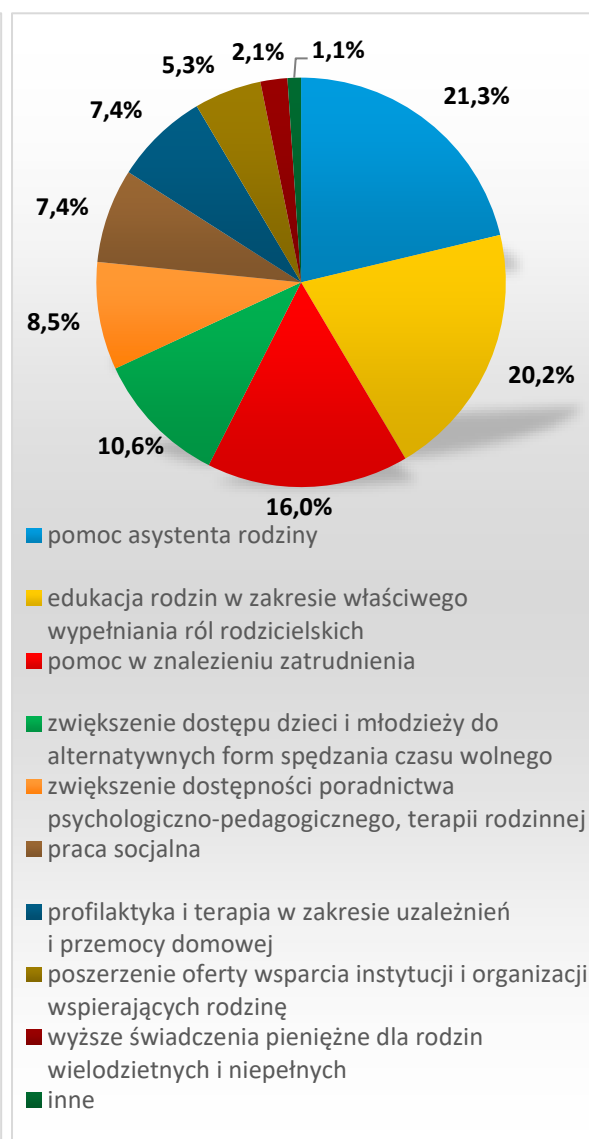
W opinii badanych największe efekty w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności może przynieść udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (18,9%), tworzenie mieszkań komunalnych, socjalnych, wspomaganych i chronionych (14,9%), świadczenie pracy socjalnej oraz opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności (po 12,2%).

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające poznać opinie respondentów na temat przyczyn bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 32. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie



Wykres 33. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?



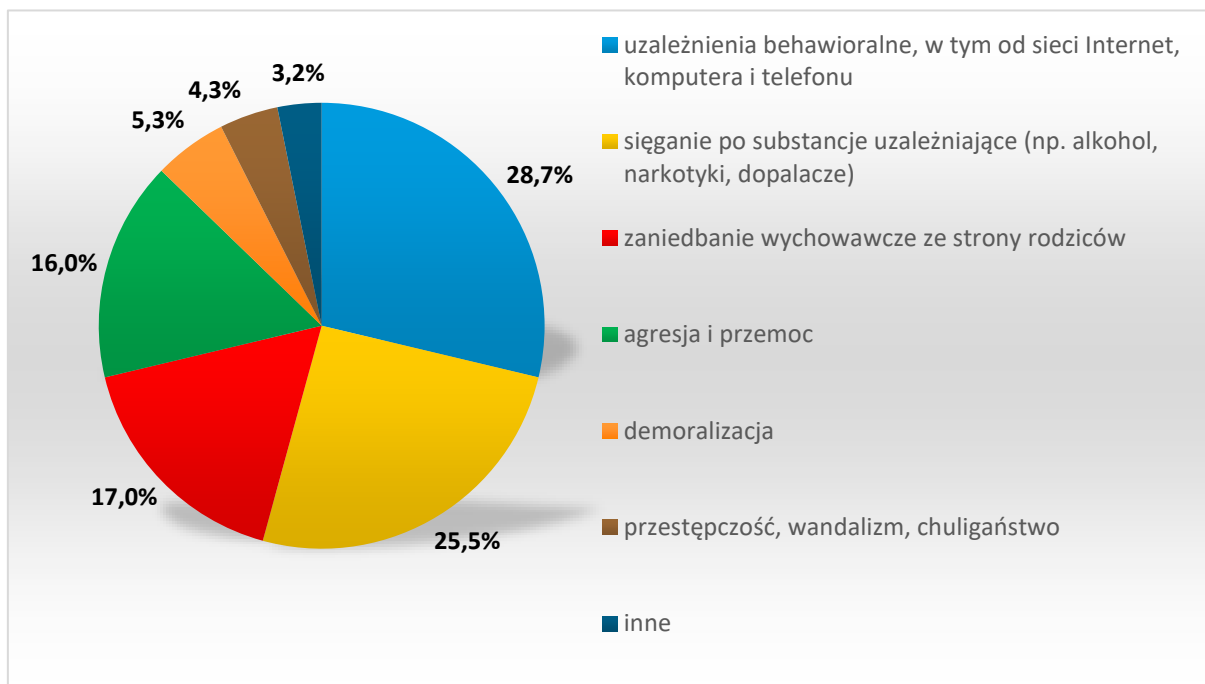
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii badanych głównymi przyczynami bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w gminie są uzależnienia (27%) i niski poziom umiejętności wychowawczych (23,6%).

Wśród działań, których podjęcie mogłoby poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo, ankietowani najczęściej wskazywali: świadczenie wsparcia ze strony asystenta rodziny (21,3%), edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich (20,2%) oraz udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (10,6%).

W uzupełnieniu odpowiedzi na poprzednie pytania, ankietowani wskazali negatywne zjawiska, na jakie najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 34. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?



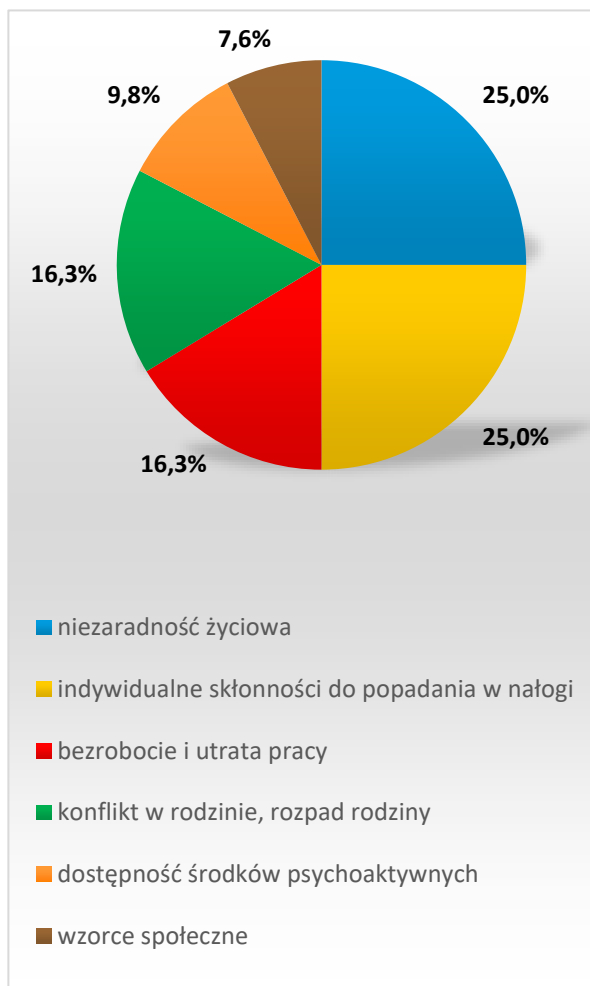
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Według ankietowanych, do negatywnych zjawisk społecznych, na które najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy, należą: uzależnienia behawioralne, w tym od sieci Internet, komputera i telefonu (28,7%), sięganie po substancje uzależniające, np. alkohol, narkotyki i dopalacze, (25,5%), zaniedbania wychowawcze ze strony rodziców (17%) oraz agresja i przemoc (16%).

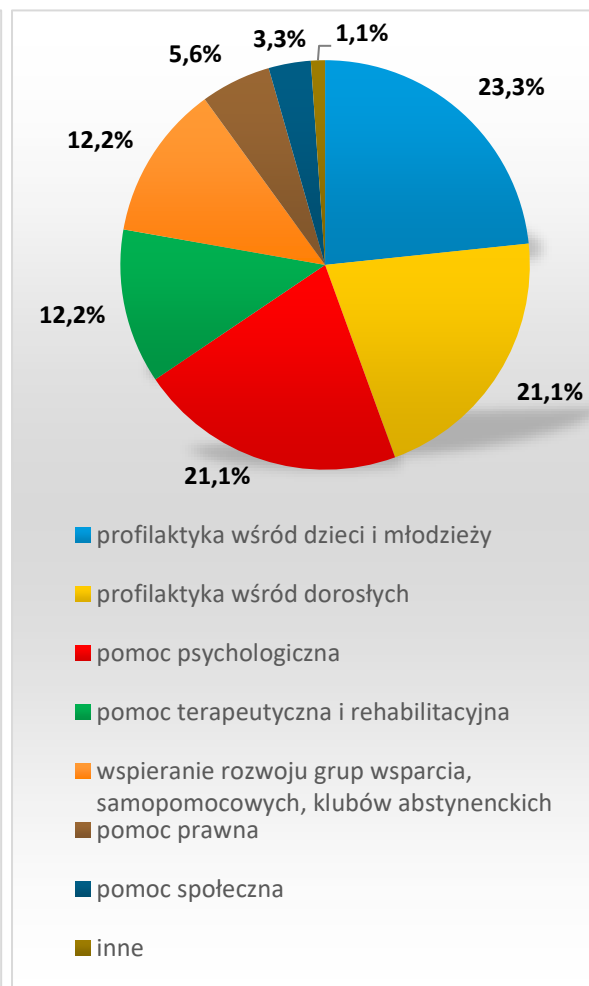
W następnych pytaniach poproszono respondentów o podanie przyczyn występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy oraz wskazanie

działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób i rodzin nim dotkniętych. Odpowiedzi w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 35. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy



Wykres 36. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?



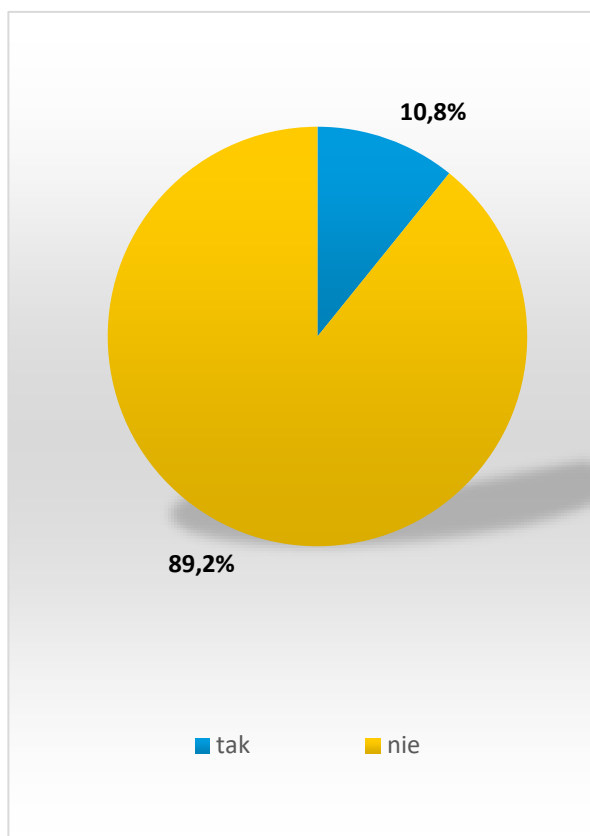
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Do zasadniczych powodów występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy badani zaliczyli niezaradność życiową i indywidualne skłonności do popadania w nałogi (po 25%), a także bezrobocie i utratę pracy oraz konflikt w rodzinie i jej rozpad (po 16,3%).

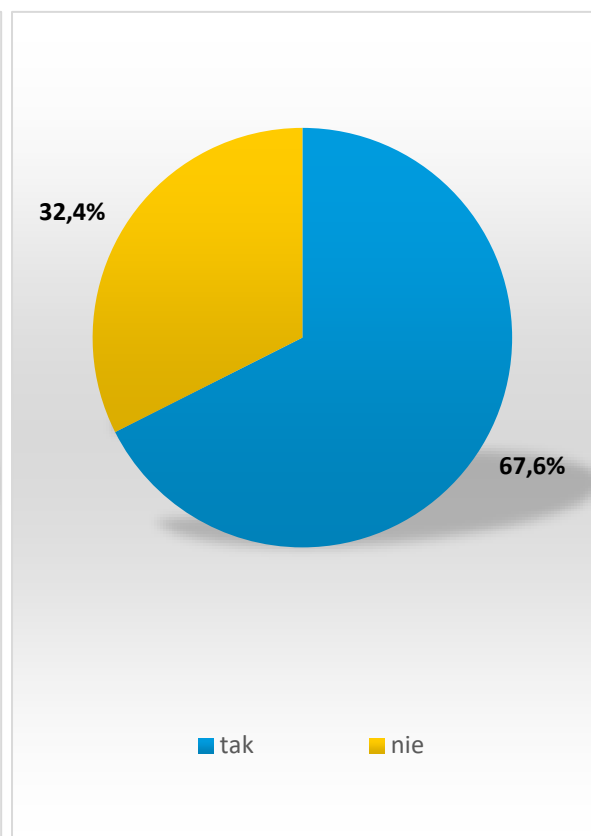
Zdaniem respondentów, podejmując działania na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin, należy przede wszystkim skupić się na prowadzeniu profilaktyki wśród dzieci i młodzieży (23,3%) oraz dorosłych, zwiększeniu dostępu do pomocy psychologicznej (po 21,1%), a także zwiększeniu dostępu do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej oraz wspieraniu rozwoju grup wsparcia, samopomocowych (AA, Al-Anon) i klubów abstynenckich (po 12,2%).

Następnie zapytano badanych o doświadczenie i znajomość przypadków występowania problemu, który niejednokrotnie ma swoje źródło w uzależnieniach, tj. przemocy domowej, oraz poproszono o przedstawienie działań, które byłyby najskuteczniejsze w walce z tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 37. Czy doświadczyła Pani/doświadczył Pan przemocy?



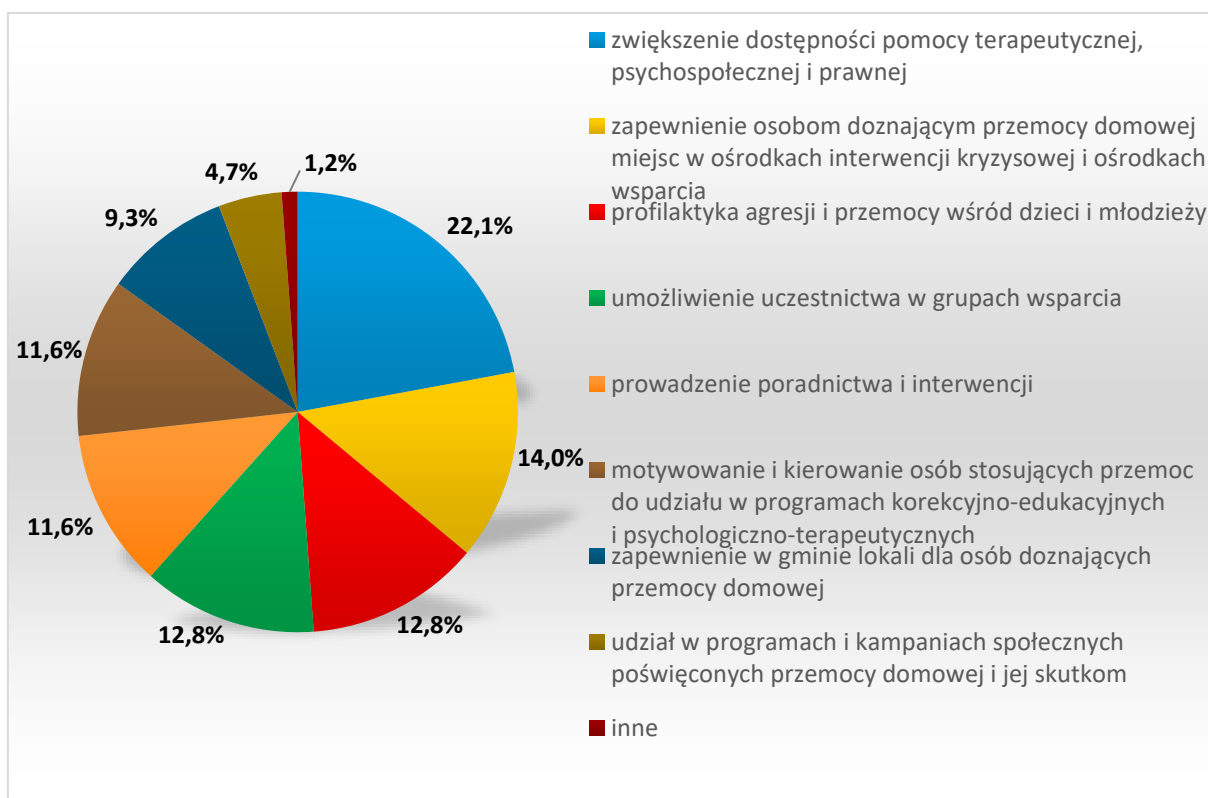
Wykres 38. Czy słyszała Pani/słyszał Pan o osobach w gminie, które doświadczyły przemocy?



Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość badanych (89,2%) odpowiedziała, że nie doświadczyła przemocy. Jednocześnie 67,6% respondentów odpowiedziało, że słyszało o osobach w gminie, które doświadczyły tego problemu.

Wykres 39. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej?

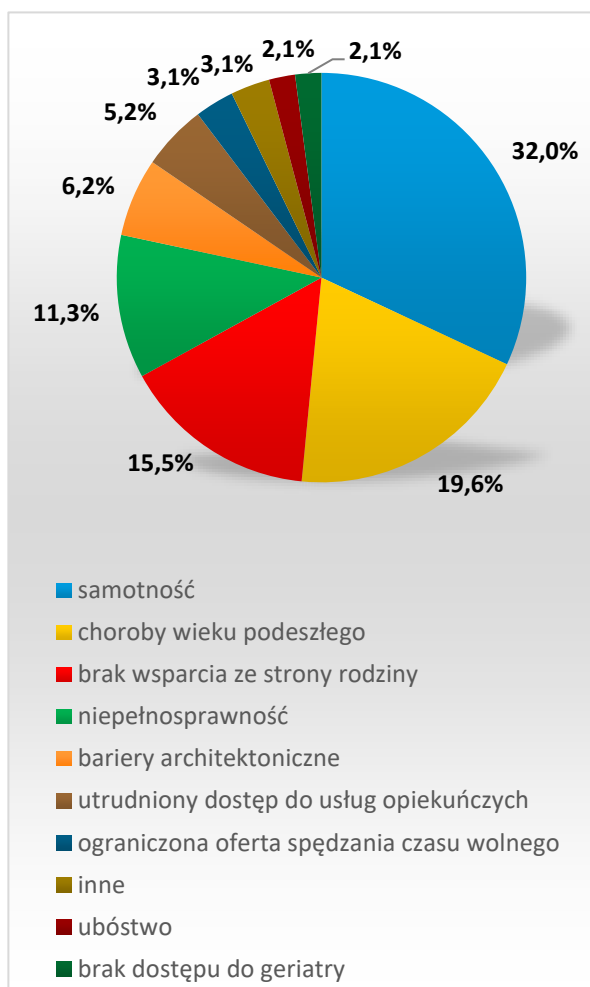


Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

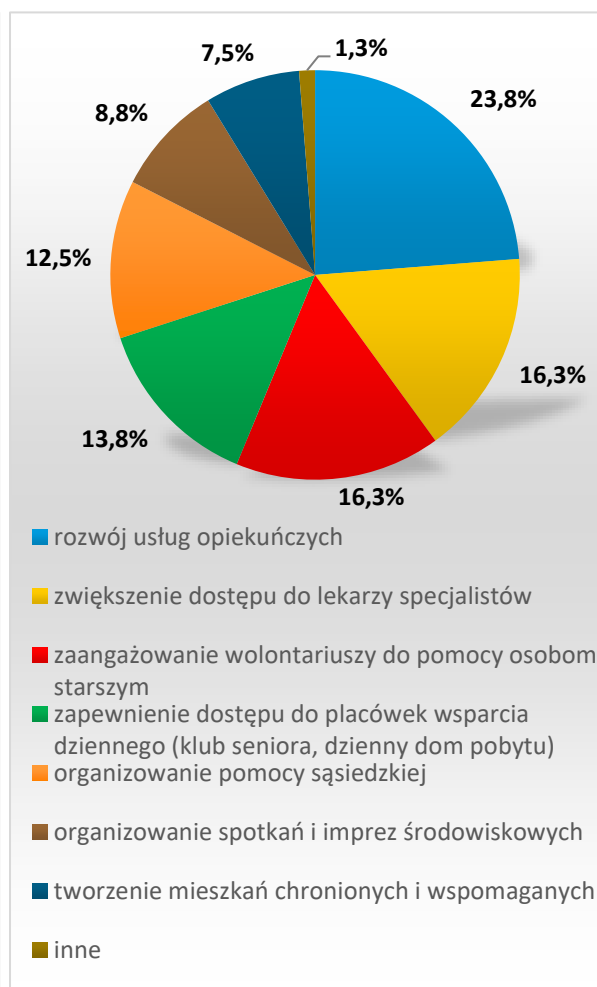
Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać przemocy domowej, należy przede wszystkim zwiększyć dostępność pomocy terapeutycznej i prawnej (22,1%), a także zapewnić osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej i ośrodkach wsparcia (14%), prowadzić profilaktykę agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży, umożliwić uczestnictwo w grupach wsparcia (po 12,8%), prowadzić poradnictwo i interwencje oraz motywować i kierować osoby stosujące przemoc do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych (po 11,6%).

Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła problemów, z jakimi najczęściej zmagają się osoby starsze w gminie, oraz działań, których wdrożenie przyczyniłoby się do poprawy ich sytuacji. Udzielone przez badanych odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 40. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy



Wykres 41. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?



Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii osób ankietowanych, problemami, które najczęściej dotykają seniorów w gminie, są samotność (32%), choroby wieku podeszłego (19,6%), brak wsparcia ze strony rodziny (15,5%) oraz niepełnosprawność (11,3%).

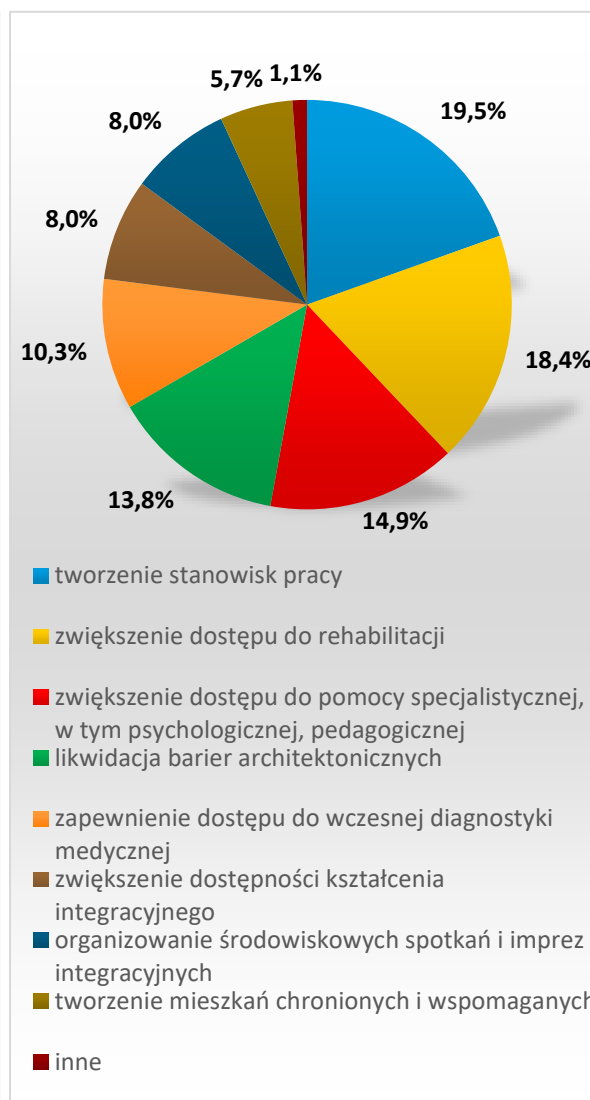
Do działań, których realizacja mogłaby się przyczynić do poprawy sytuacji seniorów w gminie, respondenci najczęściej zaliczali: rozwijanie usług opiekuńczych (23,8%), zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów, zaangażowanie wolontariuszy do pomocy osobom starszym (po 16,3%), zapewnienie dostępu do placówek wsparcia dziennego (klub seniora, dzienny dom pobytu; 13,8%) oraz organizowanie pomocy sąsiedzkiej (12,5%).

W odpowiedzi na kolejne pytania ankietowani identyfikowali problemy, których najczęściej doświadczają osoby z niepełnosprawnością w gminie, oraz wskazywali działania, których podjęcie pozwoliłoby na pełniejszy ich udział w życiu społecznym. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 42. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby z niepełnosprawnością z gminy



Wykres 43. Jakie działania umożliwiłyby osobom z niepełnosprawnością pełniejszy udział w życiu społecznym?



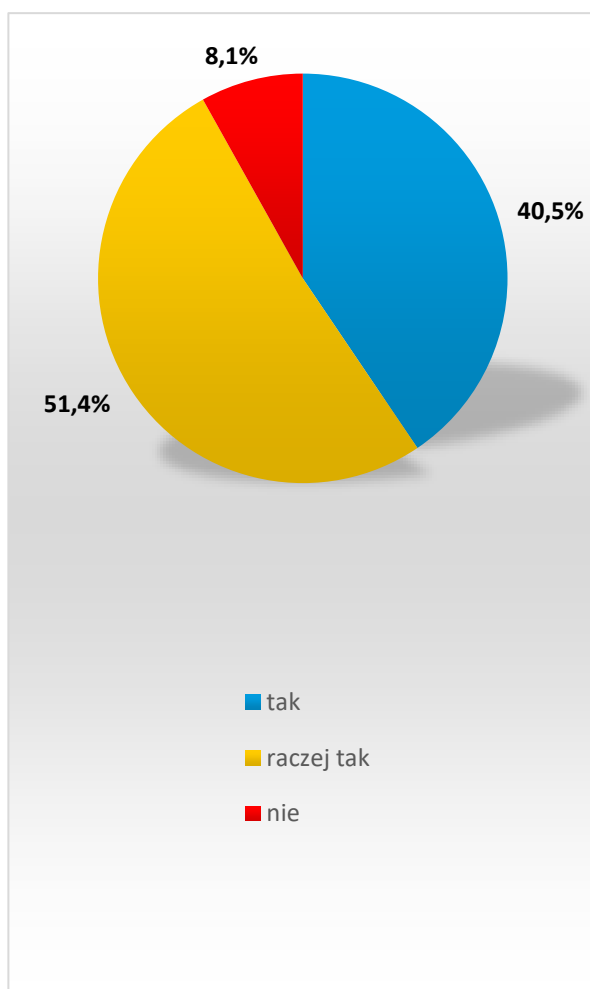
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Według badanych problemami, z którymi najczęściej zmagają się osoby dotknięte niepełnosprawnością z gminy, są: utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (19,8%), deficyt zakładów aktywności zawodowej i zakładów pracy chronionej, izolację społeczną (po 16,5%) oraz bariery architektoniczne (14,3%).

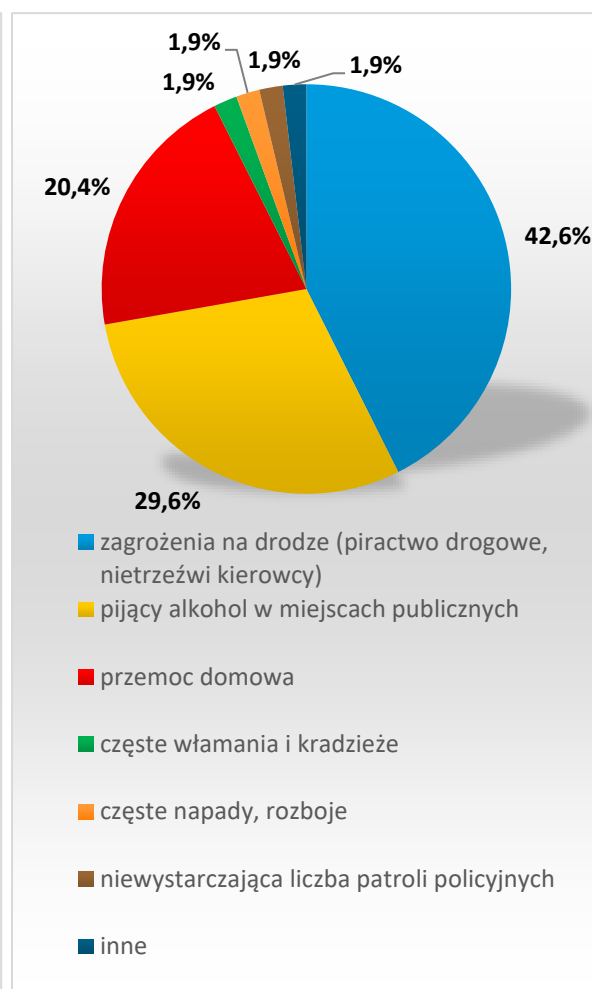
W opinii ankietowanych, działania, które umożliwiłyby osobom z niepełnosprawnością pełniejszy udział w życiu społecznym, powinny skupiać się na tworzeniu stanowisk pracy (19,5%), zwiększeniu dostępu do rehabilitacji (18,4%), zwiększeniu dostępu do pomocy specjalistycznej, w tym psychologicznej i pedagogicznej (14,9%) oraz likwidacji barier architektonicznych (13,8%).

W ostatnich pytaniach podjęto temat stanu bezpieczeństwa w gminie – poczucia bezpieczeństwa, przyczyn jego braku oraz działań, które wpłynęłyby na jego zwiększenie. Szczegóły w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 44. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?



Wykres 45. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie

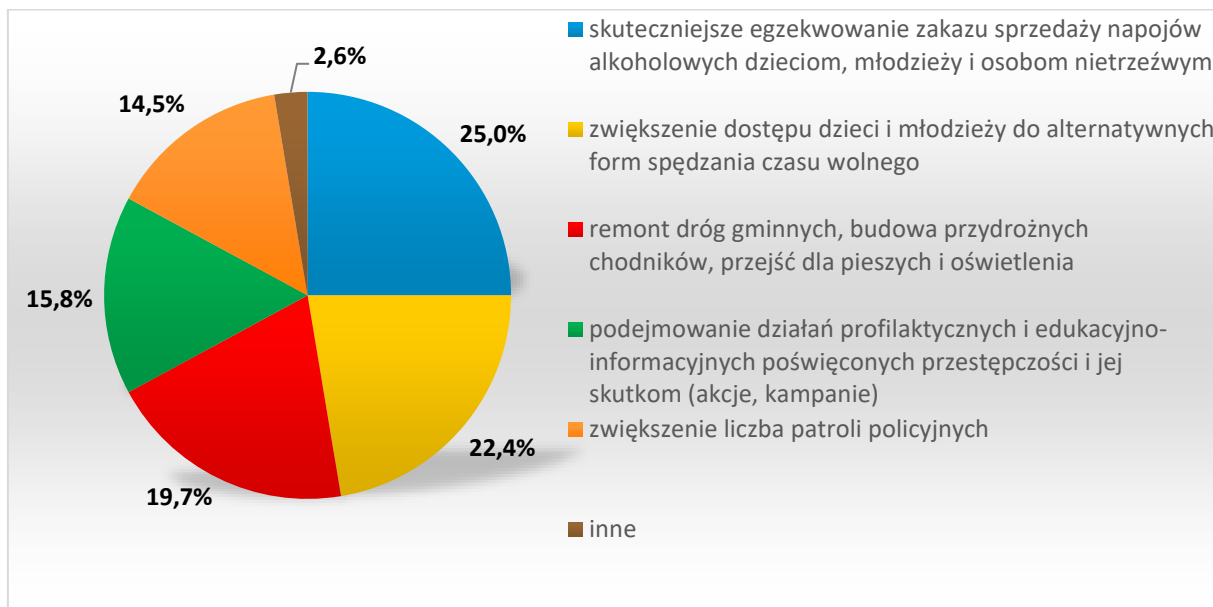


Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość ankietowanych (łącznie 91,9%) stwierdziła, że czuje się raczej bezpiecznie bądź bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Odmiennego zdanie było w sumie 8,1% badanych.

Wśród przyczyn braku bezpieczeństwa respondenci najczęściej wskazywali zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy; 42,6%), osoby pijące alkohol w miejscach publicznych (29,6%) oraz przemoc domową (20,4%).

Wykres 46. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?



Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdaniem ankietowanych na poprawę bezpieczeństwa publicznego w gminie w największym stopniu wpłynęłyby takie działania, jak: skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży i osobom nietrzeźwym (25%), poszerzenie oferty alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży (22,4%) oraz remont dróg gminnych, budowa przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia (19,7%).

13. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest heurystyczną techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje, oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Analizę SWOT przeprowadzoną na potrzeby niniejszego dokumentu przedstawiono poniżej.

Tabela 22. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ podejmowanie działań w celu pozyskania inwestorów do tworzenia w gminie nowych miejsc pracy ▪ upowszechnianie ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach ▪ zapewnianie wsparcia osobom wychodzącym w bezdomności ▪ dobry dostęp do opieki nad dziećmi do lat 3., opieki przedszkolnej i szkolnictwa podstawowego ▪ zapewnianie wsparcia ze strony asystenta rodziny oraz dostępu do poradnictwa specjalistycznego ▪ działalność Gminnego Ośrodka Kultury i Gminnej Biblioteki Publicznej ▪ podejmowanie działań profilaktycznych, informacyjno-edukacyjnych i szkoleniowych w zakresie uzależnień i przemocy ▪ działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Punktu Konsultacyjnego, Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ▪ świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi ▪ działalność Klubu Senior+ i organizacji pozarządowych na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnością ▪ udział gminy w programach służących wsparciu i aktywizacji seniorów, np. „Opieka 75+”, Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”, „Opieka wytchnieniowa” ▪ dobrze wykwalifikowana, posiadająca wieloletnie doświadczenie i podnosząca kwalifikacje kadra GOPS-u ▪ pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niewystarczająca liczba miejsc pracy w gminie ▪ nieodpowiednie zasoby mieszkań komunalnych w gminie, w tym socjalnych ▪ brak wystarczającego dostępu do kształcenia integracyjnego ▪ brak placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz ośrodka wsparcia dla osób dorosłych ▪ niewystarczająco rozwinięta oferta zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych oraz infrastruktura sportowo-rekreacyjna w gminie ▪ niedostosowana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego ▪ nieodpowiedni dostęp w gminie do specjalistycznej opieki zdrowotnej ▪ niewystarczający dostęp rodzin z problemami uzależnień i przemocy domowej do pomocy terapeutycznej, psychospołecznej i prawnej ▪ brak grup wsparcia dla osób uzależnionych, współuzależnionych i osób doznających przemocy domowej ▪ brak w gminie lokali dla osób doznających przemocy domowej ▪ brak w gminie ośrodków wsparcia dla osób starszych i z niepełnosprawnością ▪ utrudniony dostęp do opieki geriatrycznej i usług rehabilitacyjnych ▪ istnienie barier utrudniających osobom z niepełnosprawnością codzienne życie, w tym architektonicznych ▪ niewystarczająco rozwinięty w gminie sektor pozarządowy działający w obszarze polityki społecznej

<p>społecznej, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz programów resortowych</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ podejmowanie współpracy z podmiotami ekonomii społecznej działającymi w obszarze polityki społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niska aktywność mieszkańców gminy, m.in. w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych ▪ brak wystarczającego wolontariatu w gminie
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zmniejszający się odsetek mieszkańców gminy, wśród których postępuje zjawisko ubóstwa ▪ aktywna promocja gminy i jej walorów, w tym turystycznych; rozwój agroturystyki ▪ promowanie przedsiębiorczości ▪ dostęp do europejskich rynków pracy ▪ ogólnopolskie programy wsparcia rodziny ▪ zwiększenie dostępu do wsparcia specjalistów ▪ rozwój oferty alternatywnych form spędzania czasu wolnego ▪ rosnąca świadomość społeczna na temat problemów uzależnień i przemocy domowej ▪ promowanie aktywnego starzenia się ▪ dostępność programów pozwalających na rozwój usług i infrastruktury socjalnej oraz zwiększenie aktywności osób starszych i z niepełnosprawnością ▪ wzrost społecznej akceptacji osób z niepełnosprawnością ▪ możliwość pozyskiwania środków finansowych z funduszy zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, w tym z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej ▪ rozwój sektora ekonomii społecznej i solidarnej, w tym sektora pozarządowego oraz zacieśnianie z nim współpracy ▪ pobudzanie aktywności społecznej ▪ uruchomienie wolontariatu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zbyt mały potencjał inwestorów w powiecie ▪ zjawisko dziedziczenia ubóstwa i bezrobocia ▪ niska aktywność osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy ▪ ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież ▪ odpływ ludzi młodych i wykształconych z gminy do większych jednostek administracyjnych ▪ ujemny przyrost naturalny ▪ kryzys funkcji rodziny; osłabienie więzi rodzinnych i społecznych, rozpad rodzin ▪ dysfunkcyjność rodzin ▪ obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej ▪ zwiększająca się dostępność środków psychoaktywnych ▪ rosnąca skala uzależnień behawioralnych ▪ zwiększająca się liczba osób wymagających z powodu przemocy podjęcia działań korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych ▪ rosnący udział osób starszych i z niepełnosprawnością w populacji gminy ▪ samotność i izolacja społeczna osób starszych i z niepełnosprawnością ▪ przeciążenie pracowników pomocy społecznej obowiązkami i doznawanie syndromu wypalenia zawodowego

- niewłaściwie finansowany system pomocy społecznej; zbyt duże obciążenie zadaniami samorządu gminy
- bierna i roszczeniowa postawa odbiorców pomocy społecznej

14. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Przeprowadzona w kilkunastu obszarach diagnoza sytuacji społecznej w gminie Łużna, pozwoliła na zidentyfikowanie najważniejszych problemów oraz wyzwań, przed którymi w najbliższych latach stanie samorząd lokalny. Zaliczono do nich:

- zbyt mała liczba miejsc pracy w gminie, co m.in. wymaga kontynuowania działań na rzecz pozyskania podmiotów tworzących nowe miejsca pracy, poprawy warunków do inwestowania, propagowanie przedsiębiorczości wspierania rozwoju firm już istniejących oraz rolnictwa i zmian w rolnictwie oraz lepszego wykorzystania posiadanych przez gminę walorów;
- wsparcie osób ubogich i pozostających bez pracy, m.in. poprzez zachęcanie do aktywnych postaw (poprzez pracę socjalną i poradnictwo), udzielanie pomocy w znalezieniu zatrudnienia przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy oraz zwiększenie w gminie zasobów mieszkań komunalnych, w tym tworzenie lokali socjalnych i wspomaganych;
- wzrost udziału osób starszych i z niepełnosprawnością w populacji gminy, co wymaga m.in. zwiększenia dostępu do usług opiekuńczych (w tym specjalistycznych), rehabilitacyjnych i medycznych, a także rozwijania oferty spędzania czasu wolnego dla osób starszych i z niepełnosprawnością, w tym rozszerzenia wachlarza środowiskowych przedsięwzięć integracyjnych, dalszego likwidowania barier architektonicznych oraz udzielania wsparcia osobom z niepełnosprawnością w uzyskaniu i utrzymaniu zatrudnienia;
- potrzeba ochrony macierzyństwa i wielodzietności oraz trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, co wymaga m.in. dalszego edukowania rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, poszerzenia dostępu do poradnictwa specjalistycznego, wsparcia ze strony asystenta rodziny, a także zwiększenia dostępności alternatywnych form

spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym tworzenia placówek wsparcia dziennego;

- zagrożenie problemami uzależnień i przemocy domowej, które powodują m.in. konieczność zintensyfikowania prowadzonej w gminie działalności profilaktycznej, zwiększenia dostępności leczenia i wsparcia, w tym pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychologicznej i prawnej (m.in. poprzez rozwijanie punktu konsultacyjnego) oraz wspierania ruchu samopomocowego, w tym działań mających na celu powołanie grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy;
- zaspokajanie w szerszym zakresie potrzeb zdrowotnych mieszkańców gminy, m.in. poprzez zwiększenie dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej, oraz kontynuowanie działań prozdrowotnych;
- utrzymanie bezpieczeństwa publicznego, m.in. poprzez kontynuowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych poświęconych przestępczości;
- zwiększanie kapitału społecznego i ludzkiego w środowisku lokalnym, m.in. poprzez profesjonalizację służb społecznych i rozwijanie infrastruktury socjalnej, a także wspieranie rozwoju sektora ekonomii społecznej i solidarnej oraz rozszerzanie współpracy z należącymi do niego podmiotami.

Wyniki diagnozy, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2024-2028. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy, zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych. Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach.

1. **Wspieranie i integrowanie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym:** tworzenie warunków do zwiększenia zatrudnienia i wspieranie osób wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy i znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej, a także zwiększanie udziału osób starszych i osób z niepełnosprawnością w życiu społeczności lokalnej;
2. **Poprawa kondycji rodzin oraz warunków do rozwoju dzieci i młodzieży:** pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży lepszych warunków do kształcenia i wszechstronnego rozwoju,

udzielanie pomocy osobom i rodzinom z problemami uzależnień i przemocy domowej oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie, prowadzenie działań prozdrowotnych oraz zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej, głównie specjalistycznej oraz przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich;

3. **Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego:** profesjonalizacja i poszerzenie sektora pomocy społecznej w gminie, rozwijanie i wspieranie sektora ekonomii społecznej i solidarnej oraz rozszerzanie współpracy z należącymi do niego podmiotami.

IV. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misją samorządu gminy Łuzna w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2024-2028 jest:

stwarzanie mieszkańcom dobrych warunków do życia i rozwoju, aktywizowanie i integrowanie grup zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym oraz skuteczne przywracanie rodzinom zdolności do wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej w formie kart strategicznych, w których uwzględniono również realizatorów i partnerów w realizacji poszczególnych zapisów, źródła ich finansowania, czas realizacji oraz prognozę zmian.

Cel strategiczny 1.:

Tworzenie warunków do zwiększenia zatrudnienia oraz wspieranie i integrowanie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Cele operacyjne:

1. Tworzenie w gminie nowych miejsc pracy oraz wspieranie osób wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy i znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej.
2. Zwiększanie udziału osób starszych i osób z niepełnosprawnością w życiu społeczności lokalnej.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Pozyskiwanie nowych inwestorów, promowanie gminy przy wykorzystaniu jej walorów, rozwijanie i oferowanie terenów pod działalność gospodarczą, oferowanie inwestorom ulg podatkowych.
2. Wspieranie i promowanie przedsiębiorczości, w tym małej i średniej, oraz tworzenie warunków do rozwoju handlu i rynku usług.
3. Wspieranie w gminie rolnictwa i zmian w rolnictwie w celu zwiększenia jego konkurencyjności.
4. Wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji w gminie, m.in. poprzez promowanie jej walorów, rozwijanie oferty i infrastruktury turystycznej, w tym agroturystyki.

5. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców gminy – upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach, organizowanie robót publicznych, prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego oraz udział w realizacji programów aktywizacji i integracji osób bezrobotnych.
6. Promowanie wśród bezrobotnych mieszkańców gminy samozatrudnienia oraz udzielanie informacji na temat możliwości pozyskania środków finansowych na podjęcie i rozwój działalności gospodarczej.
7. Kontynuowanie pracy socjalnej z osobami ubogimi i bezrobotnymi obejmującej m.in. motywowanie do podnoszenia kwalifikacji, poszukiwania zatrudnienia i rozwiązywania własnych problemów oraz zawieranie z nimi kontraktów socjalnych.
8. Podejmowanie wśród osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej działań edukacyjnych służących poprawie ich położenia oraz zapobieganiu zjawisku dziedziczenia biedy, m.in. edukowanie w zakresie umiejętnego gospodarowania budżetem domowym.
9. Udzielanie pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, m.in. z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego.
10. Zachęcanie osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego do aktywnych postaw, promowanie wśród nich samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej, oraz organizowanie na rzecz ubogich akcji charytatywnych.
11. Udzielanie pomocy dzieciom pochodzącym z rodzin ubogich, m.in. poprzez prowadzenie dożywiania w szkołach, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także organizowanie wypoczynku oraz czasu wolnego.
12. Poszerzenie w gminie zasobów mieszkań komunalnych.
13. Podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, m.in. prowadzenie pracy socjalnej, udzielenie wsparcia finansowego i rzeczowego oraz w dostępie do opieki zdrowotnej i terapii uzależnień, zapewnienie schronienia (podejmowanie współpracy w tym zakresie z ośrodkami wsparcia zapewniającymi schronienie).

14. Podejmowanie działań na rzecz uchodźców, m.in. zapewnienie schronienia, udzielanie wsparcia finansowego, rzeczowego i psychologicznego, udzielenie pomocy w uzyskaniu zatrudnienia, organizowanie bezpłatnych kursów językowych.
15. Opracowanie, realizacja lub współdziałanie w realizacji programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).
16. Podejmowanie współpracy z podmiotami ekonomii społecznej zajmującymi się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom ubogim, bezrobotnym i bezdomnym, a także z Kościołem.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Udzielanie osobom starszym i z niepełnosprawnością wsparcia w postaci pracy socjalnej oraz pomocy finansowej i rzeczowej.
2. Zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych i uruchomienie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
3. Inicjowanie i promowanie wśród mieszkańców gminy działań samopomocowych, np. pomocy sąsiedzkiej.
4. Udział w realizacji programów pozwalających na rozwój systemu wsparcia osób starszych i z niepełnosprawnością, np. „Opieka 75+”, „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”, „Opieka wytchnieniowa dla członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnościami”, „Korpus Wsparcia Seniorów”.
5. Podejmowanie wśród seniorów i osób z niepełnosprawnością działań prozdrowotnych.
6. Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do osób starszych i z niepełnosprawnością – zapewnienie im odpowiedniego dostępu do edukacji, kultury i rekreacji poprzez organizowanie imprez środowiskowych, wycieczek, zajęć, spotkań integracyjnych, m.in. w ramach gminnych placówek kulturalnych, Klubu Senior+ oraz przy współpracy z organizacjami pozarządowymi.
7. Wspieranie inicjatyw służących zwiększeniu aktywności osób starszych i z niepełnosprawnością oraz wykorzystujących ich potencjał.
8. Podjęcie działań w kierunku utworzenia w gminie dziennego domu pobytu.

9. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy: likwidacji barier, zapewnieniu dostępu do rehabilitacji i sprzętu rehabilitacyjnego oraz zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia.
10. Podejmowanie i rozszerzanie współpracy z instytucjami i podmiotami ekonomii społecznej działającymi na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnością, m.in. z podmiotami leczniczymi, ośrodkami wsparcia, domami pomocy społecznej, podmiotami świadczącymi usługi rehabilitacyjne, zakładami aktywności zawodowej, zakładami pracy chronionej, organizacjami pozarządowymi, a także z Kościołem.
11. Rozwój wolontariatu na rzecz wspierania osób starszych i niepełnosprawnych w codziennym życiu.

Czas realizacji:

Lata 2023-2028.

Realizatorzy:

Wójt Gminy Łużna, Rada Gminy Łużna, Urząd Gminy Łużna, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łużnej, Klub Senior+ w Łużnej, gminne publiczne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne.

Partnerzy w realizacji:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowy Urząd Pracy w Gorlicach, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, szkoły podstawowe i ponadpodstawowe, inwestorzy, pracodawcy, w tym lokalni przedsiębiorcy, niepubliczne podmioty lecznicze, ośrodki wsparcia, w tym noclegownie i schroniska, placówki świadczące usługi rehabilitacyjne, domy pomocy społecznej, instytucje rządowe, podmioty ekonomii społecznej zajmujące się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom bezrobotnym, ubogim i w kryzysie bezdomności, zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej i organizacje pozarządowe działające na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnością, a także Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, podmioty ekonomii społecznej, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Prognoza zmian:

Wzrost aktywności gospodarczej w gminie, większa aktywność zawodowa mieszkańców gminy, usamodzielnienie części dotychczasowych beneficjentów systemu pomocy społecznej, poprawa warunków ekonomicznych osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego, łatwiejszy dostęp do mieszkań dla osób o niskim statusie materialnym, lepsze wsparcie dla osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, efektywniejszy udział seniorów i osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym, wyższy standard świadczonych usług, lepsza jakość funkcjonowania osób starszych i z niepełnosprawnością w środowisku zamieszkania, wzrost liczby osób usprawnionych i zatrudnionych.

Cel strategiczny 2.:

Poprawa kondycji rodzin oraz warunków do rozwoju dzieci i młodzieży

Cele operacyjne:

1. Pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży lepszych warunków do kształcenia i wszechstronnego rozwoju.
2. Udzielanie pomocy osobom i rodzinom z problemami uzależnień i przemocy domowej oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie.
3. Prowadzenie działań prozdrowotnych oraz zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej, głównie specjalistycznej.
4. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Kontynuowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności z rodzinami mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i wymagającymi ochrony macierzyństwa lub wielodzietności.
2. Zapewnienie wsparcia ze strony asystenta rodziny oraz, w razie potrzeby, ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń.
3. Prowadzenie wśród rodzin edukacji w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz promowanie prawidłowego modelu rodziny, m.in. przez pracowników GOPS-u, placówek oświatowych, asystentów rodziny.
4. Zapewnienie rodzinom oraz osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego.
5. Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia, ułatwiających godzenie pracy z wychowaniem dzieci.
6. Kontynuowanie i wspieranie działań integracyjnych na rzecz rodzin, m.in. organizowanie imprez integracyjnych dla rodzin.
7. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla rodzin, dzieci i młodzieży, m.in. poprzez rozwijanie służącej temu infrastruktury oraz zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy, organizowanie wypoczynku.
8. Tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w gminie.

9. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce (np. przez wolontariuszy), przyznawanie stypendiów i zasiłków szkolnych.
10. Opracowywanie i wdrażanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i z budżetu państwa (w ramach konkursów); podejmowanie współpracy w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi.
11. Integrowanie i koordynowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, policji, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i kościoła.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychologicznej, prawnej i społecznej dla osób i rodzin z problemami uzależnień i przemocy domowej, m.in. poprzez rozwijanie oferty funkcjonującego w gminie Punktu Konsultacyjnego, oraz podejmowanie współpracy z placówkami leczenia uzależnień i ośrodkami wsparcia i ośrodkami interwencji kryzysowej funkcjonującymi poza gminą.
2. Zintensyfikowanie w gminie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy domowej, w szczególności kierowanej do dzieci i młodzieży, ich rodziców oraz nauczycieli.
3. Wspieranie ruchu samopomocowego w gminie, w tym działań mających na celu utworzenie grup wsparcia dla osób z problemami uzależnień i przemocy domowej.
4. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.
5. Kontynuowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego.
6. W razie potrzeby zapewnienie osobom doświadczającym przemocy domowej lokali w gminie lub miejsc w ośrodkach wsparcia i ośrodkach interwencji kryzysowej, a także kierowanie osób stosujących przemoc domową do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych i psychologiczno-terapeutycznych; nawiązywanie współpracy w tym zakresie m.in. z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Gorlickim Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Gorlicach.

8. Tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w gminie.
9. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii, przemocy domowej i uzależnieniami behawioralnymi.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.:

1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej.
2. Wspieranie działań służących zwiększeniu dostępu mieszkańcom gminy do świadczeń zdrowotnych, w tym świadczeń specjalistycznych.
3. Podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych.
4. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami.
5. Upowszechnianie wśród mieszkańców gminy informacji na temat dostępności i możliwości skorzystania ze specjalistycznych usług medycznych, w tym wykonania badań specjalistycznych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 4.:

1. Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie).
2. Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych; włączanie w ich realizację policjantów.
3. Patrolowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie.
4. Kontynuowanie przez jednostki gminne i mieszkańców współpracy z policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości.
5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez budowę i remont dróg gminnych, budowę chodników i ścieżek rowerowych, budowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych, organizację dowozu dzieci do szkół.

Czas realizacji:

Lata 2024-2028.

Realizatorzy:

Wójt Gminy Łużna, Rada Gminy Łużna, Urząd Gminy Łużna, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łużnej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łużnej, Punkt Konsultacyjny w Łużnej, Zespół Interdyscyplinarny w Łużnej, gminne publiczne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne.

Partnerzy w realizacji:

Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Gorlicach, placówki oświatowe podstawowe i ponadpodstawowe, podmioty lecznicze, placówki leczenia uzależnień, ośrodki wsparcia, ośrodki interwencji kryzysowej, specjaliści, grupy samopomocowe, instytucje rządowe, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, podmioty ekonomii społecznej udzielające pomocy rodzinom i dzieciom, zajmujące się wspieraniem i upowszechnianiem kultury, turystyki, sportu i rekreacji, udzielaniem wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy domowej, jednostki ochotniczej straży pożarnej, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, podmioty ekonomii społecznej, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

Podniesienie poziomu wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, skuteczniejsze wsparcie dla rodziców mających trudności opiekuńczo-wychowawcze, rodziców samotnych i wychowujących dzieci niepełnosprawne, zwiększenie dostępu do poradnictwa specjalistycznego, w tym dla osób samotnie wychowujących dzieci, podwyższenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce, zwiększenie dostępności kultury, wzbogacenie oferty spędzania czasu wolnego oraz wzrost liczby dzieci i młodzieży z niej korzystających, ograniczenie przestępczości, w tym wśród młodocianych, wzrost zasobu wiedzy mieszkańców o przestępczości i jej skutkach, bezpieczniejsze drogi, większy poziom świadomości mieszkańców

w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy domowej, lepszy dostęp do wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą domową, obniżenie liczby przypadków przemocy domowej, większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego trybu życia, lepszy dostęp do opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznej.

Cel strategiczny 3.:

Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.

Cele operacyjne:

1. Profesjonalizacja i poszerzenie sektora pomocy społecznej w gminie.
2. Rozwijanie i wspieranie sektora ekonomii społecznej i solidarnej oraz rozszerzanie współpracy z należącymi do niego podmiotami.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Systematycznie podnoszenie kompetencji przez kadrę GOPS-u, m.in. poprzez uczestnictwo w kursach i szkoleniach.
2. Utrzymanie, a w razie potrzeby zwiększenie liczby asystentów rodziny.
3. Rozwijanie infrastruktury socjalnej w gminie poprzez poszerzenie oferty już działających jednostek oraz utworzenie, w razie potrzeby, nowych.
4. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy.
5. Zapewnienie mieszkańcom szerszego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. poprzez rozwijanie strony internetowej GOPS-u.
6. Opracowywanie i realizowanie projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy szerszej współpracy z sektorem ekonomii społecznej i solidarnej oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.
2. Wspieranie tworzenia podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej w formie przedsiębiorstw społecznych i jednostek reintegracyjnych, np. spółdzielni socjalnej, klubu lub centrum integracji społecznej, ewentualnie podejmowanie współpracy z ww. jednostkami.
3. Inicjowanie powstawania oraz wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet samorządu źródeł finansowania.

4. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych; samoorganizowania się, samopomocy oraz tworzenia podmiotów ekonomii społecznej.
5. Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych.
6. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Czas realizacji:

Lata 2024-2028.

Realizatorzy:

Wójt Gminy Łużna, Rada Gminy Łużna, Urząd Gminy Łużna, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łużnej i inne jednostki organizacyjne gminy.

Partnerzy w realizacji:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorlicach, instytucje rządowe, podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, podmioty ekonomii społecznej, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

Większe kompetencje kadr pomocy społecznej, wyższa jakość świadczonych usług, zwiększenie aktywności mieszkańców, zwielokrotnienie inicjatyw społecznych, różnorodność form i lepsza efektywność współpracy z sektorem ekonomii społecznej i solidarnej.

V. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łużna na lata 2024-2028 będzie realizowana w szczególności poprzez następujące programy:

- gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii,
- gminny program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej,
- gminny program wspierania rodziny,
- program współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Skuteczność wdrożenia dokumentu będzie również zależała od środków finansowych – posiadanych i pozyskanych przez samorząd gminy lub inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii – na opracowanie i realizację innych programów oraz projektów, które będą zgodne z przyjętymi w dokumencie kierunkami działań.

Programy i projekty powinny cechować efektywność, skuteczność i celowość. Mogą być one przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę Gminy i, w zależności od charakteru, realizowane w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych.

Zaprojektowane zgodnie z zapisami strategicznymi przedsięwzięcia mogą być dofinansowywane m.in. ze środków programów resortowych (np. w ramach otwartych konkursów ofert).

VI. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII

Zgodnie z art. 110, pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Łuzna na lata 2024-2028 będzie Dyrektor Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łuznej. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych. Poniższa tabela przedstawia ramy finansowe strategii na lata 2024 - 2028.

Tabela 23. Ramy finansowe strategii w latach 2024-2028 (w zł)

2023 r.	2024 r.	2025 r.	2026 r.	2027 r.	2028 r.
10 158867	9 601413	10 074859	10 571977	11 093951	11 642023

Źródło danych: Urząd Gminy Łuzna.

Do przygotowania ram finansowych strategii wykorzystano prognozowaną w budżecie gminy wielkość wydatków w pomocy społecznej oraz w innych obszarach polityki społecznej (dział 851 Ochrona zdrowia, rozdział 85153 Przeciwdziałanie narkomanii, rozdział 85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi, dział 852 Pomoc społeczna, dział 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 Edukacyjna opieka wychowawcza, dział 855 Rodzina). Prognozę tę oparto o wysokość środków finansowych poniesionych na realizację zadań w ww. działach w latach 2020-2022.

Monitoring zapisów strategicznych, polegający na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji.

Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja wyznaczonych działań zmierza w słusznym kierunku. Monitoring strategii dostarczy również informacji pozwalających na przeprowadzenie jej ewaluacji, która umożliwi ustalenie rzeczywistych rezultatów wdrożenia dokumentu – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ.

Informacja na temat realizacji strategii oraz osiągniętych rezultatów będzie przygotowywana corocznie w formie raportu monitoringowego. Poza oceną

wdrożenia zapisów strategicznych, będzie on zawierał propozycje rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

W celu skutecznego i sprawnego opracowywania raportu monitoringowego, Wójt Gminy może powołać zespół zadaniowy, w skład którego wejdą przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Do oceny stopnia wdrożenia strategii zostaną wykorzystane przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe (dla każdego wskaźnika określono jego wartość początkową za 2022 r. oraz wartość docelową w ostatnim roku realizacji dokumentu). W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji.

Przygotowany zestaw wskaźników monitoringowych ma charakter otwarty, co oznacza, że w trakcie wdrażania strategii, może być on zmodyfikowany, w tym poszerzony o nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji zapisów strategicznych.

Tabela 24. Wskaźniki monitoringowe do oceny stopnia wdrożenia strategii

wskaźnik monitoringowy	wartość w 2022 r.	wartość docelowa w 2028 r.
cel strategiczny 1		
liczba podmiotów gospodarczych w gminie	540	547
liczba osób bezrobotnych w gminie	183	180
liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa, bezrobocia i bezdomności	416, 94, 1	400,90,1
liczba rodzin pobierających świadczenia pomocy społecznej, świadczenia rodzinne i z funduszu alimentacyjnego	221, 685, 26	230,856, 32
liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem w formie stypendiów i zasiłków szkolnych	146	59
liczba dzieci objętych pomocą w formie wyposażenia w podręczniki	759	430
liczba mieszkań komunalnych i lokali socjalnych (oraz wspomaganych)	13 i 1 (0)	13 i 2 (0)
liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie	1	1
liczba uchodźców objętych wsparciem	0	2
odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców gminy	18,0	20,5
liczba seniorów objętych pomocą społeczną	44	60
liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności	196	206
liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	20	25

liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi (oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi)	0 (10)	0(10)
liczba osób objętych wsparciem w ramach klubu senior+	28	28
Liczba osób korzystających z ośrodka wsparcia	0	25
liczba nowo utworzonych przez gminę i jej jednostki organizacyjne miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością	0	1
liczba osób objętych całodobową opieką w domach pomocy społecznej	14	20
liczba organizowanych wyjazdów dla mieszkańców gminy Łużna	1	3
Liczba wydarzeń, wyjazdów i zajęć skierowanych dla seniorów	2	4
liczba wydarzeń w miejscach znaczących dla rozwoju turystyki	1	2
liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze i niepełnosprawne	5	6
cel strategiczny 2		
liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	67	79
liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa i wielodzietności	352	325
liczba rodzin objętych pracą socjalną	94	139
liczba asystentów rodziny (oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem)	1 (12)	1 (15)
liczba zajęć stałych kulturalno – integracyjnych dla mieszkańców gminy Łużna	11	15
Liczba projektów / programów kulturalnych skierowanych do mieszkańców gminy Łużna	4	6
liczba rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym	81	110
liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	0	1
liczba zorganizowanych spotkań z rodzicami w celu doskonalenia funkcji rodzicielskich	8	40
liczba zorganizowanych działań integracyjnych dla rodzin	8	40
liczba zorganizowanych zajęć pozalekcyjnych/pozaszkolne	86	100
liczba dzieci objętych zajęciami rewalidacyjnymi	11	16
liczba przeszkolonych nauczycieli posiadających uprawnienia do prowadzenia rekomendowanych programów profilaktycznych	8	16
liczba realizowanych programów i projektów w tym programów profilaktycznych na rzecz rodziny i dziecka	3	12
liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy domowej	3, 0, 5	4,0,7
liczba osób objętych pomocą w ramach punktu konsultacyjnego	16	20
liczba osób skierowanych do udziału w grupach samopomocowych	0	5
liczba rodzin objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego	9	19
liczba zapewnionych miejsc dla osób doznających przemocy domowej	0	4
liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia	5	25
liczba osób umieszczonych w ośrodkach interwencji kryzysowej	0	1
liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych	0	6
liczba osób skierowanych do udziału w programach psychologiczno-terapeutycznych	0	2
liczba przedsięwzięć gminy w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej	1	4

liczba porad udzielonych w gminie w ramach ambulatoryjnej (podstawowej i specjalistycznej) opieki zdrowotnej	41.970	42.000
liczba realizowanych programów zdrowotnych	1	2
liczba stwierdzonych przestępstw	39	30
liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych (w zakresie profilaktyki)	13	20
liczba inwestycji służących poprawie bezpieczeństwa na drodze	1	1
cel strategiczny 3		
liczba pracowników GOPS-u (liczba pracowników socjalnych)	19 (5)	19 (5)
liczba pracowników GOPS-u, którzy uczestniczyli w kursach i szkoleniach	16	19
liczba podmiotów ekonomii społecznej w formie przedsiębiorstw społecznych i jednostki reintegracyjnych w gminie (ewentualnie z którymi podjęto współpracę)	1 (0)	1(0)
liczba organizacji pozarządowych	34	39
liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych	34	39

Źródło danych: Urząd Gminy Łuzna.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele:

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe, energetyczne i osłonowe przyznane w gminie w latach 2020-2022	24
Tabela 2. Kadra GOPS-u w 2022 r.....	33
Tabela 3. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2020-2022.....	34
Tabela 4. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez GOPS w latach 2020-2022	35
Tabela 5. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny oraz dzieci z gminy w pieczy zastępczej w latach 2020-2022.....	37
Tabela 6. Świadczenia wychowawcze przyznane w gminie w latach 2020-2022	37
Tabela 7. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2020-2022.....	38
Tabela 8. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2020-2022.....	39
Tabela 9. Karty Dużej Rodziny przyznane w gminie w latach 2020-2022	39
Tabela 10. Podmioty udzielające wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy	40
Tabela 11. Formy świadczeń dla osób starszych (65 lat i więcej) udzielonych w gminie w latach 2020-2022	46
Tabela 12. Podmioty lecznicze i apteki w gminie.....	47
Tabela 13. Podmioty lecznicze spoza gminy, realizujące dla mieszkańców gminy specjalistyczne świadczenia zdrowotne, świadczenia zdrowotne w warunkach zamkniętych oraz nocną i świąteczną opiekę lekarską i pielęgnarską.....	47
Tabela 14. Mieszkańcy gminy zaliczeni przez PZON w Gorlicach do osób niepełnosprawnych i stopnia niepełnosprawności w latach 2020-2022 .	48
Tabela 15. Formy świadczeń dla osób z niepełnosprawnością udzielonych w gminie w latach 2020-2022	49
Tabela 16. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy z problemami uzależnień i przemocy domowej	54
Tabela 17. Placówki oświatowe i opieki nad dziećmi do lat 3. w gminie.....	57
Tabela 18. Placówki kulturalne w gminie	59
Tabela 19. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie	61
Tabela 20. Podmioty ekonomii społecznej w gminie	63

Tabela 21. Przepięstwa popełnione w gminie w 2022 r.....	67
Tabela 22. Analiza SWOT.....	86
Tabela 23. Ramy finansowe strategii w latach 2024-2028 (w zł)	104
Tabela 24. Wskaźniki monitoringowe do oceny stopnia wdrożenia strategii	105

Wykresy:

Wykres 1. Osoby w gminie, którym w latach 2020-2022 udzielono pomocy i wsparcia	20
Wykres 2. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2020-2022 przyznano świadczenie.....	20
Wykres 3. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2020-2022 przyznano świadczenie pieniężne.....	21
Wykres 4. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2020-2022 przyznano świadczenie niepieniężne	21
Wykres 5. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2020-2022 (liczba osób w rodzinach)	22
Wykres 6. Mieszkania w gminie w latach 2020-2022	23
Wykres 7. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2020-2022	23
Wykres 8. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2020-2022	28
Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2022 r.....	28
Wykres 10. Mieszkańcy gminy pracujący w gospodarce narodowej w 2022 r.	29
Wykres 11. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2020-2022	29
Wykresy 12-15. Bezrobotni w gminie na koniec 2022 r. według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy oraz poziomu wykształcenia	29
Wykres 16. Stopa bezrobocia w powiecie gorlickim, w województwie małopolskim i w kraju w latach 2020-2022 (w %)	31
Wykresy 17-18. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2020-2022	43
Wykresy 19-20. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2020-2022.....	43
Wykres 21. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2020-2022.....	51
Wykres 22. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2020-2022	53

Wykres 23. Warunki życia w gminie	71
Wykres 24. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy	72
Wykres 25. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie	73
Wykres 26. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?	74
Wykres 27. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?	74
Wykres 28. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?	75
Wykres 29. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?	75
Wykres 30. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?	76
Wykres 31. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?	76
Wykres 32. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie	77
Wykres 33. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?	77
Wykres 34. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?	78
Wykres 35. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy	79
Wykres 36. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?	79
Wykres 37. Czy doświadczyła Pani/doświadczył Pan przemocy?	80
Wykres 38. Czy słyszała Pani/słyszał Pan o osobach w gminie, które doświadczyły przemocy?	80
Wykres 39. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej?	81
Wykres 40. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy	82
Wykres 41. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?	82
Wykres 42. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby z niepełnosprawnością z gminy	83
Wykres 43. Jakie działania umożliwiłyby osobom z niepełnosprawnością pełniejszy udział w życiu społecznym?	83
Wykres 44. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?	84
Wykres 45. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie	84

Wykres 46. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?
..... 85